

PROCJENA UGROŽENOSTI OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA OPĆINE BUŽIM

Broj: 02-40-1146/22
Bužim, april 2022. godine

S a d r Ź a j :

I UVOD	1
1.1.Opće odredbe	1
1.2.Mjere, način izrade, usklađivanje, ažuriranje i čuvanje procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća	1
1.2.1. Mjere zaštite od prirodnih i drugih nesreća	1
1.2.2. Način izrade procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća	2
1.2.3. Usklađivanje procjene ugroženosti	2
1.2.4. Ažuriranje procjene ugroženosti	2
1.2.5. Čuvanje procjene ugroženosti	2
II OPŠTI DIO PROCJENE UGROŽENOSTI OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA	2
2.1. Prirodno – geografske karakteristike područja općine Bužim	2
2.1.1. Površina teritorije i administrativno teritorijalno ustrojstvo	2
2.1.2. Geografski položaj	3
2.1.3. Geomorfološke karakteristike	3
2.1.4. Klimatske i meteorološke karakteristike	3-4
2.1.5. Hidrološke karakteristike	4
2.1.6. Biogeografske karakteristike	5
2.1.7. Seizmički uslovi	5
2.2. Osnovni pokazatelji o razmještaju privrednih, infrastrukturnih i stambenih objekata	6
2.2.1. Privreda	6-7
2.2.2.1. Poljoprivreda	7
a) Stočarstvo	8
b) Ratarstvo	8
2.2.2. INFRASTRUKTURA	8
2.2.2.1. Cestovna mreža i promet.....	8-9
2.2.2.2. Elektro-energetska mreža	9
2.2.2.3. Poštanski i telekomunikacijski saobraćaj	9-10
2.2.2.4. Vodosnabdjevanje i komunalna infrastruktura	10
a) Vodosnabdjevanje	10
b) Kanalizaciona mreža.....	10
2.2.3. STANOVNIŠTVO	10
2.2.3.1. Broj stanovnika	10
2.2.3.1. Prostorni razmještaj stanovnika	11
2.2.3.3. Struktura stanovništva	11
2.2.3.4. Prirodni priraštaj stanovništva	11

2.2.3.5. Migraciona kretanja stanovništva	11-12
2.2.4. RAZMJETAJ STAMBENIH I DRUGIH ZGRADA I OBJEKATA ...	12
2.2.5. SOCIOEKONOMSKE KARAKTERISTIKE	
2.2.5.1. Ljudski resursi i tržište rada	12-13
2.2.5.2. Obrazovna struktura	13
2.2.5.3. Turizam	13
2.2.5.4. Kultura i sport	13-15
III POSEBAN DIO PROCJENE UGROŽENOSTI OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA	
3.1. PRIRODNE NESREĆE	
3.1.1. Zemljotres – potres	15-19
3.1.2. Odronjavanje i klizanje tla	19-23
3.1.3. Poplave	24-28
3.1.4. Tuča-grad-led	28-29
3.1.5. Suša	29-30
3.1.6. Olujni vjetrovi	30-31
3.1.7 Mraz i inje	31
3.1.8. Epidemija i epioozotija	32-34
3.1.9. Biljne bolesti i štetočine	34-35
3.2. TEHNIČKO – TEHNOLOŠKE NESREĆE	35
3.2.1. Požar	35-37
3.2.2. Ekspanzija i eksplozija plinova i opasnih materija, ugroženost od nafte i naftinih derivata	37-39
3.2.3. Druge nesreće	39-41
3.2.4. Radioaktivno i drugo zagađivanje zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla.....	41-44
3.2.5. Nesreće na terenima koje su kontaminirane minsko-eksplozivnim Sredstvima (MES-a) i neeksplozivnim ubojitim sredstvima (NUS-a)	44-45
IV PRIRODNE NESREĆE – FAZE DJELOVANJA	45
a) Zemljotresi – potresi	45-46
b) Poplave	46-48
c) Visoki snijeg i snježni nanosi	48-49
d) Odronjavanje i klizanje zemljišta	49-51
e) Tuča – grad	51-52
f) Suša	52-53
g) Olujni vjetrovi	53
h) Mraz i inje	54
i) Epidemija i epizootije zaraznih bolesti	54-56
j) Biljne bolesti i štetočine	56-57
V TEHNIČKO TEHNOLOŠKE NESREĆE	

k) Veliki šumski požari	57-58
l) Požari na stambenim, industrijskim, poslovnim i drugim objektima.....	59-61
m) Ekspanzija i eksplozija plinova i opasnih materija	61-62

VI OSTALE NESREĆE

n) Nesreće u cestovnom prometu	62-63
o) Nesreća prilikom transporta eksplozivnih i lako zapaljivih materija	63-64
p) Radioaktivno i drugo zagađenje zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla	64-67

VII FORMACIJE I SLUŽBE STRUKTURA CIVILNE

ZAŠTITE OPĆINE BUŽIM	67-69
-----------------------------------	--------------

Zaključci	69-76
-----------------	-------

I UVOD

1.1. OPĆE ODREDBE

Sadržaj i način izrade procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća, kao i postupak usklađivanja, ažuriranja i čuvanja dokumenta procjene ugroženosti propisan je Metodologijom za izradu Procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj 35/04), a u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, br. 39/03, 22/06 i 43/10). Procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća, predstavlja temeljni dokument za izradu Plana zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća. Osnovni cilj izrade Procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća ima za cilj da se analiziraju i procijene sva pitanja vezana za izradu plana zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i to:

- Rizici, odnosno uzroci koji mogu dovesti do nastanka prirodne i druge nesreće;
- Posljedice koje mogu nastati po ljudstvo i materijalna dobra;
- Utvrđivanje odgovarajuće zaštite od prirodnih i drugih nesreća u cilju smanjenja posljedica njihovog djelovanja, ili koliko je moguće spriječiti nastanaka pojedinih nesreća;
- Procjena potreba i mogućnosti u osiguranju ljudskih i materijalnih potencijala neophodnih za ostvarivanje procjene organiziranosti zaštite i spašavanja; i
- Druga pitanja kojim se smanjuju rizici i uzroci nastajanja prirodnih i drugih nesreća

Procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća izrađena je na osnovu svih raspoloživih podataka o prirodnim i drugim nesrećama koje su se u prethodnom periodu dešavale ili se mogu desiti na području općine Bužim, sa posljedicama koje su nastajale ili koje mogu nastati, naučnim, tehničkim i drugim saznanjima i dostignućima, te drugim stručnim podlogama koje su korištene za izradu Procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća.

1.2. MJERE, NAČIN IZRADE, USKLAĐIVANJE, AŽURIRANJE I ČUVANJE PROCJENE UGROŽENOSTI OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

1.2.1. Mjere zaštite od prirodnih i drugih nesreća

Utvrđene mjere zaštite od prirodnih i drugih nesreća proizašle iz Procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća, koja je izrađena za područje općine Bužim, obavezne su za sva pravna i fizička lica.

1.2.2. Način izrade procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća

Izrada procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća općine Bužim, vršena je na osnovu Metodologije za izradu Procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj 35/04), a u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, br. 39/03, 22/06 i 43/10).

1.2.3. Usklađivanje procjene ugroženosti

Usklađivanje Procjene ugroženosti vrši se u slučajevima ako su u procjeni ugroženosti višeg nivoa utvrđene određene obaveze za niži nivo vlasti i vrši se na način što se procjena ugroženosti općine usklađuje sa procjenom ugroženosti kantona u cjelini.

1.2.4. Ažuriranje procjene ugroženosti

Usvojena Procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća podliježe obaveznoj analizi najmanje jednom godišnje, pri čemu se ocjenjuje potreba njenog ažuriranja i dogradnje, a ako su na području općine Bužim nastupile određene promjene koje bitno utiču na promjenu procijenjenog stanja, ažuriranje procjene ugroženosti vrši se odmah, nakon saznanja za nastupanje tih promjena.

1.2.5. Čuvanje procjene ugroženosti

Procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća čuva se kao poseban dokument uz Plan zaštite i spašavanja i to u Službi za civilnu zaštitu i vatrogastvo općine Bužim.

II OPŠTI DIO PROCJENE UGROŽENOSTI OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

2.1. PRIRODNO – GEOGRAFSKE KARAKTERISTIKE PODRUČJA OPĆINE BUŽIM

2.1.1. Površina teritorije i administrativno teritorijalno ustrojstvo

Općina Bužim smještena je u sjeverozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine, administrativno pripada Federaciji BiH u sastavu Unsko-Sanskog kantona. Površina teritorije općine Bužim je 129 km² u svom sastavu je čini 14. mjesnih zajednica.

2.1.2. Geografski položaj

Područje općine Bužim smješteno je u sjeverozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine odnosno Federacije BiH. Sastavni je dio Unsko-sanskog kantona u okviru kojeg se nalaze gradovi: Bihać, Bosanska Krupa i Cazin te općine Bosanski Petrovac, Ključ, Sanski Most i Velika Kladuša. U Unsko-sanskom kantonu općina Bužim graniči sa gradovima Bosanska Krupa i Cazin te općinom Velika Kladuša a jednim dijelom izlazi na državnu granicu sa Republikom Hrvatskom. Teritorija općine Bužim zauzima 129 km² površine. Relativna gustoća naseljenosti iznosi oko 149,4 stanovnika na 1 km² (BiH 45,18, FBiH 88,72, USK 65,52 stanovnika). Općina Bužim je tehnički podijeljena na dva dijela magistralnim putem M 4.3. Naseljena mjesta u općini nalaze se na nadmorskoj visini od 180-400 metara. Po nadmorskoj visini ističu se: Radoč 630 m, Ćorkovača 603 m, Konjodor (Kaukovića brdo) 476 m, Veliko brdo 464 m, Lubarda 420 m i Čajino brdo 352 m. Magistralnim putem M 4.3 Bužim je povezan sa gradom Bosanska Krupa i općinom Velika Kladuša a Regionalnim putem R 401 b Općina Bužim povezana je sa gradom Cazin i dalje prema Bihaću.

2.1.3. Geomorfološke karakteristike

Područje općine Bužim je smješteno u rubnom dijelu Panonske nizine, na prijelazu prema višim reljefnim predjelima bosansko-hercegovačkih Dinarida. To je tipičan brežuljkasti kraj, sa brojnim brdima i kosama manje nadmorske visine koja su raščlanjena veoma razgranatim sistemom hidrografskih objekata u brojne usjeko i uske kotline. Područje se blago izdiže u pravcu sjever-jug i dio je prostrane Unsko-koranske krško-korozijske visoravni. Uz rijeke Bastru, Čaglicu i Bužimnicu prostiru se manje nizijske ravnice.

Područje općine je najvećim dijelom na nadmorskoj visini 200-400m, i ima izgled zatalasane površi. Najniža tačka nalazi je u Jabukovcu i iznosi 170m, dok je najviši vrh na planini Radoč visok 629 m. Pored Radoča veća uzvišenja još su: Ćorkovača 603 m, Vukalića Brdo 494 m, Konjodor (Kaukovića Brdo) 476 m, Veliko Brdo 464 m, Mašena Glavica 448 m, Medića Brdo 445 m, Lipanovo Brdo 439 m, Lubarda 420 m, Svjetska Glavica 416 m, Čukovska Glavica 415 m i Čajino Brdo 352 m. Svojom visinom samo Radoč i Ćorkovača prelaze 500 m pa se prema nekim klasifikacijama mogu svrstati u niske planine.

Dolina rijeke Bužimnice po fizionomiji spada u normalne doline sa blagim stranama. U srednjem i donjem dijelu toka ova rijeka je izgradila brojne aluvijalne ravni. Dolina rijeke Čaglice, također, je najvećim dijelom otvorena, sa nekoliko manjih suženja. U naselju Pašin Brod nalazi se manja aluvijalna ravan, a u donjem dijelu toka, od Abdića do naselja Čaglica, prostrana aluvijalna ravan. Mali pad ovih dviju rijeka po vertikalnom profilu imao je za posljedicu jače djelovanje bočne erozije i stvaranje velikog broja riječnih meandara. Doline ostalih vodotoka su manje, gornji dijelovi tokova su većih padova i strmijih strana dok donji dijelovi prelaze postepeno u normalne doline blagih strana.

2.1.4. Klimatske i meteorološke karakteristike

Područje općine Bužim je pod utjecajem umjereno kontinentalne klime i to zapadne varijante koja se odlikuje sa nešto manje toplote, a više vlažnosti. Osnovne karakteristike ovog tipa klime su slijedeće:

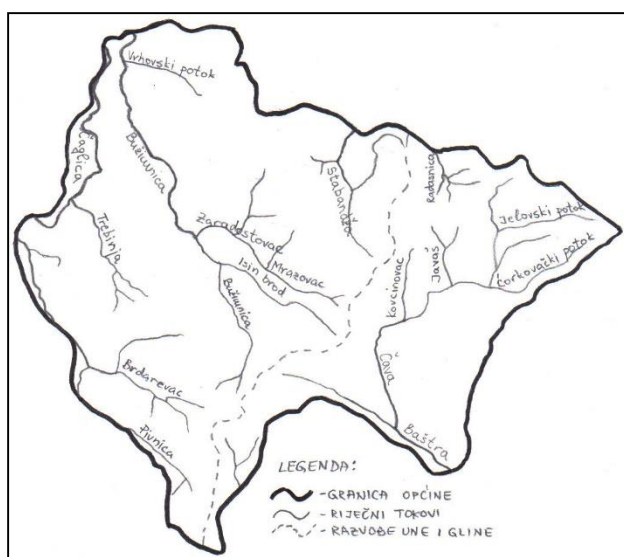
Srednja godišnja temperatura zraka je preko 10°C (između 10,1 i 11,2°C). Najhladniji mjesec (januar) ima negativnu srednju temperaturu (-0,3 do -1°C). Srednja temperatura najtoplijeg mjeseca (juli) viša je od 20° , a kreće se u rasponu od 20,1-21,1°C. Godišnje kolebanje je dosta veliko i kreće se preko 20°C. Dužina vegetacionog perioda (iznad 5°C) iznosi oko 260 dana.

Vlažnost zraka se kreće od 76% do 83% tako da ovo područje ima povećanu vlažnost. Srednja godišnja oblačnost se kreće u rasponu od 51% do 63%. Insolacija se kreće od 1700 do 1950 časova.

Godišnja visina padavina se kreće od 800-1500 mm pri čemu reljef ima odlučujuću ulogu. Padavine su prilično ravnomjerno raspoređene tokom godine sa relativnim kolebanjem ne većim od 5%. Glavni maksimum padavina je u maju ili junu, a sporedni u novembru, rjeđe u oktobru. Glavni minimum padavina je u januaru ili februaru, a sporedni početkom ili sredinom jeseni. Odnos ljetnih i zimskih padavina otprilike je 60-40 u korist ljetnih. Srednje godišnje trajanje snježnog pokrivača kreće se između 45 i 60 dana, s tim da iz godine u godinu jako varira.

Vjetrovi su uglavnom slabi i javljaju se sa svih strana. Izuzetno, kod iznenadnih prodora toplih i hladnih zračnih masa kada u kratkom vremenskom intervalu dolazi do brzih promjena temperature, vlažnosti zraka i ostalih klimatoloških parametara, ove promjene praćene su veoma jakim južnim vjetrovima.

2.1.5. Hidrološke karakteristike

Slika 1. Hidrološka mreža općine Bužim.

Prostor općine Bužim pripada slivovima rijeka Une (Baštra, Čava) i Gline (Bužimica, Čaglica) kao dijelova slivnog područja rijeke Save. Cjelokupna riječna mreža ima obilježja normalne hidrografske čelenke, pa se unutar nje mogu izdvojiti svi rangovi vodotoka: curci, manji potoci, potoci i manje rijeke. Karakteristika ovakvih hidrografskih sistema je veliki broj stalnih i povremenih izvora, koji su dovoljno vodoizdašni da se od njih direktno obrazuju manji tokovi. Tipološki područje općine ima dominantno površinski tip riječne mreže, a podređeno podzemnog oticanja. Vodni tokovi na području općine pripadaju pluvijalno-nivalnom režimu koga karakterišu dva maksimuma i dva minimuma proticaja i vodostaja. Okosnicu hidrografske mreže na području općine čini rijeka Bužimica (centralni i sjeverni dijelovi) i Baštra (južni dijelovi općine).

Pritoke Bužimice na području općine su: desne-Zaratostovo, Mačkovac, Vrhovska; lijeve-Mlinčići, Varaića potok., Grabovac i Čaglica; a Baštra najznačajnija je lijeva pritoka Čave.

2.1.6. Biogeografske karakteristike

Površine pod šumama imaju udio od 36% u ukupnoj strukturi zemljišta ili 4.710,9 ha, dok je udio neplodnog tla vrlo mali (3%). Radi se uglavnom o zemljištima od V do VII kategorije sa jako izraženim ograničavajućim faktorima (nagib, dubina, erozija, i dr.). Na području Općine šumama gospodari Šumarija Cazin u okviru ŠPD "Unsko-sanske šume" na površini od 2.030,8 ha Najzastupljenija je proizvodnja ogrjevnog drveta (oko 77%), a zatim proizvodnja trupaca (22%). Trenutni šumski potencijal drvene mase od 125 ha/m³ i izgrađeni kapaciteti za preradu drveta predstavljaju kvalitetnu osnovu za održavanje i razvoj drveno-prerađivačke industrije u općini.

Struktura šumskih površina po kategorijama u ha

Kategorija	Σ	Četinari	Lišćari
Visoke šume	881,7	773,0	108,7
Izdanačke šume	990,0	990,0	-
Površine sposobne za pošumljavanje	131,6	-	-
Površine nepodesne za pošumljavanje	25,1	-	-
Uzurpirane površine	2,4	-	-
UKUPNO	2.030,8	1.763,0	108,7

2.1.7. Seizmički uslovi

Zemljotresi kao pojava ne mogu se posmatrati lokalno, jer su uglavnom podstaknuti prostorno širim utjecajima. Područje Bosne i Hercegovine je uključeno u središnje dijelove Dinarskog planinskog sistema koji je smješten sjeveroistočno od kompresionog geotektonskog kontakta Jadranske mase i Dinarida čija energija, primarno tektonska, je distribuirana kao seizmička energija preko seizmički aktivnih rasjeda. Na teritoriji općine Bužim dosad se nije desio potres razornog djelovanja, ali se ne može isključiti kao mogućnost. Posljednji potres na području općine Bužim desio se 29.12.2020. godine kada je epicentar potresa bio u Petrinji u R. Hrvatskoj magnitude 6,4 po Richteru. Od posljedica potresa na području općine Bužim evidentirane su štete na građevinskim objektima uglavnom starije gradnje.

2.2. OSNOVNI POKAZATELJI O RAZMJESTAJU PRIVREDNIH, INFRASTRUKTURNIH I STAMBENIH OBJEKATA

2.2.1. Privreda

Bužim je do vraćanja statusa općine bio u sastavu općine Bosanska Krupa, period u kojem nije bilo većih ulaganja u infrastrukturu i u svakom smislu zaostajao u privrednom razvoju u odnosu na okruženje. U tim okolnostima stanovništvo se uglavnom bavilo individualnom poljoprivrednom proizvodnjom za vlastite potrebe a veći dio radno sposobnog stanovništva zaposlenje je tražilo odlaskom u susjedne zemlje. Od organizovane proizvodnje vršena je eksploatacija rude mangana i kao sirovina odvozila za potrebe metalne industrije a prvi početak industrijske proizvodnje započeo je osamdesetih godina, izgradnjom prvih poslovnih objekata i otvaranjem pogona za proizvodnju namještaja Šipad-Una, tekstilne konfekcije Kombiteks i Saniteks sa proizvodnim programom proizvodnje sanitetskog materijala od gaze.

Poslijeratnom privatizacijom postojećih državnih kapaciteta i promjenom vlasničke strukture nisu postignuti očekivani rezultati privrednog razvoja u smislu zadržavanja postojeće radne snage, povećanja proizvodnje i dodatnog zapošljavanja. Trenutno u navedenim privrednim subjektima održala se proizvodnja u manjem kapacitetu u tvornici nekadašnjeg Saniteksa preduzeće Prevent specijals d.o.o. podružnica Bužim proizvodi zaštitnu i vojnu opremu dok se u pogonima nekadašnjeg Šipad-Una do kraja 2021. godine zadržavala proizvodnja finalnih proizvoda od drveta prvenstveno drvenih stolica a odnedavno u pogonima se proizvode trampoline i oprema za trampolin parkove.

Od većih privrednih subjekata, rudnik Mangana u kasnom procesu privatizacije nije dao očekivane rezultate u poslovanju. Trenutno se ne vrši eksploatacija rude mangana.

U poslije ratnom periodu osnivaju se nova preduzeća u drvoprerađivačkom, građevinskom, poljoprivrednom i uslužnom sektoru. Najveći udio u uslužnom sektoru uzima trgovina i ugostiteljstvo a manji dio se odnosi na usluge, transporta, završnih radova u građevinarstvu i druge zanatske usluge. Na području općine Bužim nema izgrađenih poslovnih zona sa proizvodnim kapacitetima. Preduzeća su uglavnom izgrađena na zemljištima u vlasništvu osnivača ili područjima na kojim se vrši eksploatacija mineralnih sirovina.

Od ukupnog broja registriranih pravnih lica, najveći broj je u djelatnosti trgovina u maloprodaji i održavanje (u prosjeku oko 40%), zatim slijede ostale društvene, socijalne i osobne uslužne aktivnosti (u prosjeku oko 16%), prerađivačka industrija (8%), a građevinarstvo, poljoprivreda i transport, skladištenje i komunikacije imaju udio cca po 5%.

U strukturi djelatnosti obrta, najveći broj obrta čine registrirane zanatske radnje i trgovinske radnje sa po 22%, dok poljoprivredni obrti čine oko 20%, ugostiteljske radnje oko 10% a ostali obrti čine 26%. Potrebno je istaći da je broj poljoprivrednih obrta porastao za 2,7 puta, dok je broj trgovačkih radnji manji za 42% u odnosu na 2015. godinu².

Od značajnih privrednih subjekata izdvajamo:

- Asim komerc d.o.o. pilana i proizvodnja drvnih sortimenata;
- Ičanović d.o.o. proizvodnja drvene građevinske stolarije;
- ABI d.o.o. proizvodnja aluminijske i PVC stolarije;
- Beton d.o.o. eksploatacija dolomita i proizvodnja betonskih proizvoda;
- Abazović d.o.o. eksploatacija dolomita;
- Kloster meier d.o.o. građevinarstvo, rudarstvo i eksploatacija dolomita;
- Akrobat d.o.o. proizvodnja trampolina i trampolin parkova;

- Kov-grad d.o.o. niskogradnja;
- Gradnja final d.o.o. nisko i visoko gradnja;
- Ermo d.o.o. proizvodnja mlijeka i mliječnih proizvoda;
- DS & Farmer d.o.o. proizvodnja mlijeka;
- Vrganj promet d.o.o. otkup i prerada šumskih plodova.

Na području općine Bužim registrovan je veći broj pravnih subjekata i obrta širokog spektra uslužnih djelatnosti (trgovina, ugostiteljstvo, transport, završni građevinski radovi i druge zanatske djelatnosti. Od značajnijih izdvajamo:

- Englomer d.o.o. trgovina i ugostiteljstvo;
- OZZ Trgozad p.o. trgovina i promet naftom i naftnim derivatima;
- Walmart company d.o.o. trgovina i promet naftom i naftnim derivatima;
- Pleska d.o.o. trgovina i ugostiteljstvo;
- Amir d.o.o. trgovina namještajem;
- Urban company d.o.o. ugostiteljstvo;
- Nanić company d.o.o. ugostiteljstvo;
- Misal d.o.o. trgovina naftom i naftnim derivatima robom široke potrošnje.

Pravna lica	Podružnice u sastavu pravnih lica	Fizička lica- obrtnici	Stanovništvo (procjena sredinom godine)	Broj subjekata na 1.000 stanovnika
231	149	136	19.270	26,8

Tabela: Pregled trenutnog stanja registrovanih pravnih lica i obrta na području općine Bužim.

2.2.1.1. Poljoprivreda

Zbog prirodnih resursa i značaja za stanovništvo općine Bužim, poljoprivreda predstavlja stratešku granu privrede. Poljoprivredno zemljište u ukupnom zemljištu ima udio od 61% (7.855 ha), od čega je obradivo oko 72%, a preostali dio čine pašnjaci (28%). Od obradivih površina, samo manji dio pripada kvalitetnim kategorijama zemljišta, kao i to da su ove površine najpodložnije urbanizaciji.

Općina	Oranice i vrtovi,	Voćnjaci	Livade	Pašnjaci
Bužim	4.933	61	671	2.189

Tabela: Poljoprivredne površine po kategorijama korištenja 2018. godine (Strategija razvoja 2021-2027)

Drugi ograničavajući faktor za razvoj poljoprivredne proizvodnje predstavlja usitnjenost poljoprivrednih posjeda a najveći broj poljoprivrednika obrađuje manje od 1ha poljoprivredne površine.

Posmatrano u prethodnom periodu broj registriranih poljoprivrednih gazdinstava na 1.000 stanovnika značajno povećan (sa 44,90 u 2015. godini na 52,05 u 2019. godini). Međutim, mala porodična gazdinstva dominiraju i ona su u vrlo teškoj poziciji, zbog problema u prodaji proizvoda i financiranju rasta proizvodnje.

a) Stočarstvo

Stočni fond na području općine Bužim, u zadnjih nekoliko godina, doživljava lagani pad. Stočarstvo je usitnjeno sa uzgojem manjih broja grla što u globalnim uvjetima na tržištu nema perspektivu osim proizvodnje za vlastite potrebe. Uzrok tome je prije svega problem usitnjelog poljoprivrednog zemljišta što poljoprivrednim proizvođačima poskupljuje proizvodnju dovoljnih količina stočne hrane. Od stočnog fonda najviše se uzgajaju ovce, goveda i koze.

b) Ratarstvo

Na području općine Bužim nema organizovane plasteničke proizvodnje uglavnom je to individualna proizvodnja za vlastite potrebe a najviše se uzgaja paradajz i paprika i manjim dijelom salata, mladi luk i špinat. Viškovi u proizvodnji uglavnom se prodaju na lokalnom tržištu. U određenom procentu u povrtlarskoj proizvodnji zastupljena je proizvodnja kornišona uključena u kooperantski sistem.

Posljednjih nekoliko godina na području općine Bužim bio je pojačan interes u proizvodnji malina. Zasađene su bile veće površine i povećana proizvodnja svježe maline. Zbog nedostatka dovoljnih kapaciteta hladnjača za skladištenje, pogona za preradu i poremećaja na svjetskom tržištu uzrokovalo je odustajanje od proizvodnje i uništavanje zasada pod malinom.

Zapažene rezultate organizovanog otkupa, skladištenja i izvoza bilježi Vrganj promet d.o.o. Konjodor i nekoliko manjih otkupljivača sa manjim kapacitetima skladištenja.

2.2.2. INFRASTRUKTURA

2.2.2.1. Cestovna mreža i promet

Cestovnu mrežu prostora Općine Bužim čine saobraćajnice, magistralni put M 4.3 Bosanska Otoka-Velika Kladaša, regionalni put RP 401 b Gornji Brigovi-Cazin, lokalne i nekategorisane cestovne prometnice koje čine saobraćajnu vezu između naseljenih mjesta i vezu naselja sa centrom Općine Bužim. Magistralna cesta M 4.3 je nedavno prekategorišana iz regionalne u magistralnu cestu i glavna je općinska cestovna prometnica na koju se veže ostala cestovna mreža. Trasa ove ceste prolazi kroz centralni dio Općine u pravcu sjever-jug u dužini od 21,10 km. Kolovoz ove ceste je asfaltiran prosječne širine od 6,0 m sa veoma nepovoljnim horizontalnim i vertikalnim elementima, posebno na dionici Čava – Brigovi – Bužim. Dodatni problem odvijanja saobraćaja na M 4.3 stvara prolazak saobraćajnice kroz naseljena mjesta Čava, Gornji i donji Brigovi, Bužim-centar, Varoška Rijeka i Vrhovska što dodatno usporava odvijanje saobraćaja i ugrožava bezbjednost učesnika u saobraćaju.

Regionalna cesta R-401b Brigovi – Konjodor – Cazin, koja u Cazinu izlazi na magistralni pravac Cazin – Srbaljani, je najkraća veza općine Bužim sa kantonalnim centrom - gradom Bihaćom. Dužina ove saobraćajnice do Cazina je 16,0 km na prostoru Općine prolazi u dužini od 7,30 km. I ova trasa saobraćajnice je veoma nepovoljna za saobraćaj zbog konfiguracije terena, sa dosta zavoja, uskog i oštećenog kolovoza i nedostatka saobraćajne signalizacije a i ova saobraćajnica prolazi kroz naseljena mjesta Konjodor u Bužimu i više naseljenih mjesta na području grada Cazina.

Lokalnu putnu mrežu čini deset lokalnih puteva, koji uglavnom povezuju općinski centar sa naseljenim mjestima, imaju ukupnu dužinu od 53,107 km, od toga je 47,587 km sa asfaltiranim kolovozom, a 5,52 km sa makadamskim kolovozom.

Nekategorisana putna mreža u dužini cca 126 km uglavnom je u dobrom stanju i veći dio kolovoza je sa asfaltnom podlogom, trase ovih puteva su zahtjevne zbog konfiguracije terena.

Općinske autobusne linije za prijevoz putnika nije uspostavljen osim prijevoza đaka koji je organizovan na cijelom području općine Bužim.

Međuopćinski autobusni prijevoz organizovan je sa više redovnih autobusnih linija i povezuju općinu Bužim sa susjednim gradovima B.Krupa, i Cazin i općinom V. Kladuša.

Na području općine Bužim nema izgrađene pruge, najbliža željeznička stanica je u B. Otoci na pruzi koja povezuje Bihać i Bos. Novi i trenutno prugom nije uspostavljen putnički saobraćaj i koristi se samo po potrebi za vanredni prijevoz roba.

2.2.2.2. Elektro-energetska mreža

Snabdijevanje električnom energijom općine Bužim vrši se sa trafo stanice TS 110/35/10(20) kV smještena u Donjim Mulalićima priključena na dalekovod 110 kV Bos. Krupa – Vrnograč. Dalekovodnom mrežom naponskog nivoa 10 (20) kV električna energija se dalje distribuira do transformatorskih stanica 10 (20) /04kV na području općine Bužim. Trenutno na dalekovodnoj mreži 10(20) kV nije riješeno dvosmjerno napajanje ali je uglavnom obnovljena i trenutno je u dobrom stanju. Isporuku električne energije prema potrošačima vrši se putem niskonaponske mreže dok određeni dio potrošača sa većom instaliranom snagom električnu energiju preuzimaju direktno sa naponskog nivoa 10 (20) kV. Niskonaponska mreža je djelimično rekonstruirana zamjenom stubova i elektro vodiča. Ostali dio niskonaponske mreže na kojoj nije izvršena rekonstrukcija nazivni napon nije zadovoljavajući i dolazi do čestih prekida u isporuci električne energije. U narednom periodu očekuje se rekonstrukcija preostalog dijela niskonaponske mreže na cijelom području općine Bužim i dvosmjerno napajanje TS 10 (20) kV kojim bi se riješilo kvalitetno i konstantno napajanje električnom energijom na cijelom području općine Bužim.

2.2.2.3. Poštanski i telekomunikacijski saobraćaj

Na prostoru Općine Bužim, poštanski promet odvija se preko glavne pošte u novoizgrađenom zasebnom objektu u Bužimu i poštanske jedinice u naselju Varoška Rijeka. Imajući u vidu napredak tehnologije u smislu prijenosa podataka poštanske usluge su pretrpjele preustroj u smislu obavljanja djelatnosti. Usluge koje se trenutno pružaju u poštanskom saobraćaju zadovoljavaju sadašnje potrebe stanovništva na području općine Bužim.

U sektoru telekomunikacija fiksne telefonije glavna čvorna centrala nalazi se u glavnoj pošti u Bužimu, a krajnje centrale su smještene u Mjesnim zajednicama u već postojećim objektima ili novoizgrađenim tipskim objektima. Usluge fiksne telefonije vrši BH Telecom. Sva naseljena mjesta na području općine su pokrivena telefonskom mrežom. Trend korištenja fiksne telefonije je smanjen zbog većeg broja odlaska stanovništva u treće zemlje i korištenja mobilne telefonije.

Na cijelom području općine Bužim obezbjeđen je signal mobilne telefonije koje usluge pruža više operatera. Pokrivenost signalom mobilne telefonije je zadovoljavajući osim na određenim prostorima zbog konfiguracije terena primjetno je otežano korištenje mobilne telefonije.

Internetska konekcija obezbjeđena je na cijelom području općine Bužim.

2.2.2.4. Vodosnabdjevanje i komunalna infrastruktura

a) Vodosnabdjevanje

Vodosnabdjevanje stanovništva na prostoru općine Bužim vrši se gradskim vodovodnim sistemom dok ostali dio stanovništva koristi više lokalnih izvorišta i vlastitih bunara i izvora. Na osnovu evidencije na prostoru općine Bužim izgrađen je 41. lokalni vodovod i jedan gradski vodovodni sistem kojim se vrši kontrolisano snabdjevanje pitkom vodom potrošača u MZ-a Bužim, Gornji i Donji Brigovi, Konjodor, Zaradostovo., Lubarda, Varoška Rijeka, Vrhovska i Jusufovići. Voda za gradski vodovodni sistem zahvata se sa izvorišta Musići, Pivnice i Kamenica. Gradskim vodovodnim sistemom pitkom vodom snabdjeva se cca 2.700 domaćinstava i 130 pravnih lica. Na osnovu podataka može se zaključiti da se kontrolisanom vodom za piće na području općine Bužim snabdjeva manje od 50 % stanovništva. Vodosnabdjevanje i upravljanje Gradskim vodovodom vrši JKP „Komb“ d.o.o. Bužim.

b) Kanalizaciona mreža

Na području općine Bužim nema izgrađenog kanalizacionog sistema, Odvodnja fekalnih voda riješena je individualnom izgradnjom septičkih jama koje se prazne ili se odvodnja vrši direktno ispuštanjem u najbliže vodotoke na koji način je došlo do zagađenja vodotoka na području općine Bužim. Najkritičniji je vodotok Bužimnice u cijelom svom toku a naročito u sušnom periodu godine kada dođe do opadanja vodostaja. Posljedice zagađenja vodotoka je direktna prijetnja zagađenja izvorišta u nižim dijelovima, zagađenja poljoprivrednih zemljišta i izvor zaraznih bolesti kod ljudi i životinja.

2.2.3. STANOVNIŠTVO

2.2.3.1. Broj stanovnika

Prema zvaničnim statističkim podacima, na području općine Bužim je 2019. godine evidentirano 19.270 stanovnika, sa gustom naseljenosti 149,4 stanovnika/km², što je svrstava u gusto naseljene općine na području Unsko-sanskog kantona, ali i šire regije Bosne i Hercegovine.

2.2.3.2. Prostorni razmještaj stanovništva

Teritorija općine Bužim teritorijalno je podijeljena i čini je 14. mjesnih zajednica uglavnom ruralnog karaktera. Najveći broj stanovnika živi u Mjesnoj zajednici Bužim koja je ujedno i administrativno središte općine Bužim.

2.2.3.3. Struktura stanovništva

Polno učešće gotovo je podjednako (51 %) čine muškarci i (49 %) žene. U starosnoj strukturi više od 50 % stanovništva je mlađe od 35 godina a stariji od 65 godina je nešto iznad 7 %.

Radno sposobnog stanovništva od 18. – 65. godina je 14.100 ili 73,2 % od ukupnog broja stanovnika na području općine Bužim.

2.2.3.4. Prirodni priraštaj stanovništva

Prirodni priraštaj na području općine Bužim je konstantno pozitivan iako je u periodu 2015 - 2019. godina imao blago opadajući trend, što se vidi iz tabele u tekstu ispod. Bužim je i dalje općina koja ima najveći prirodni priraštaj u odnosu na sve druge općine Unsko-sanskog kantona.

R.br.	Novorođeni/umrli	2015	2016	2017	2018	2019	Ukupno
01	Rođeni	184	209	164	179	174	910
02	Umrli	103	118	102	127	123	573
	Rođeni-umrli	81	91	62	52	51	337

Tabela: Prikaz prirodnog priraštaja 2015-2019. (Izvor:, Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH 2019. godina, FZPR).

2.2.3.5. Migraciona kretanja stanovništva

Podaci Federalnog zavoda za statistiku od 2015. godine na području općine Bužim bilježi negativan migracijski saldo, broj odseljenih stanovnika u odnosu na broj doseljenih iznosio je više od 65 %. Obzirom da nema tačni podataka o broju stanovnika koji su privremeno ili trajno iselili sa područja općine Bužim ali posmatrano u službene podatke za 2017 i 2018. godinu, 2945 ili 15,22 % građana je zatražilo izdavanje potvrde o nekažnjavanju, u svrhu zaposlenja u inostarnstvu može se zaključiti da je iseljavanje sa područja općine Bužim veoma velik.. Gledajući procentualno općina Bužim u odnosu na 2015. godinu bilježi nepovoljniju migracionu situaciju.

Svakako treba promatrati da se uglavnom iseljavaju radno sposobni muškarci i žene, što se u konačnici ogleda i u smanjenju sposobne radne snage na teritoriji Općine. U prilog ovim podacima ide i činjenica da većina radno sposobne populacije zbog otvorenosti tržišta

rada Europske unije i loše ekonomske situacije odlazi u zemlje članice EU na privremeni rad ili za stalno.

2.2.4. RAZMJETAJ STAMBENIH I DRUGIH ZGRADA I OBJEKATA

Na području općine Bužim standard stanovanja je na zadovoljavajućem nivou. Veći broj starih i dotrajalih objekata je srušen i na tim mjestima su izgrađeni novi objekti za stanovanje. Uglavnom je zastupljena gradnja individualnih stambenih objekata koji formiraju strukturu manjih ili većih stambenih naselja dok u užem centru općine Bužim pojavljuju se počeci gradnje objekata kolektivnog stanovanja. Intenzitet stambene izgradnje je zadovoljavajući.

2.2.5. SOCIOEKONOMSKE KARAKTERISTIKE

2.2.5.1. Ljudski resursi i tržište rada

Općina Bužim se u prethodnom periodu konstantno suočava sa problemom relativno niskog učešća radno sposobnog stanovništva na lokalnom tržištu rada i posljedično visoke nezaposlenosti. Iako je u prethodnih pet godina došlo do određenog pomaka u smislu povećanja broj zaposlenih (ukupan broj registriranih zaposlenih na području općine Bužim u 2019. godini iznosio je 1.449 osoba i veći je za 221 zaposlenu osobu u odnosu na 2015. godinu), stopa zaposlenosti je i dalje veoma niska - svega 10,3%.

Godina	Broj stanovnika	Ukupno zaposlenih	Radno sposobnih	Radna snaga	Stopa zaposlenosti
2019	19.270	1.449	14.100	4.926	10,3%

Tabela: Pregled broja zaposlenih na području općine Bužim u 2019. godini. (izvor: Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH i kalkulacije autora)

Radno aktivno stanovništvo (između 15 i 64 godine), je broj radno sposobnog stanovništva bez obzira na trenutni angažman, da li je osoba trenutno u radnom odnosu ili ne. Iz navedene tabele se može vidjeti da je 14.100 stanovnika radno sposobnog stanovništva u općini Bužim. Stepem zaposlenosti kao procentualno učešće zaposlenih osoba u ukupnoj radnoj snazi ukazuje na mali broj, odnosno, činjenica da od aktivnog stanovništva svega 10,3 % je u radnom odnosu.

U petogodišnjem posmatranom periodu uporedo sa povećanjem zaposlenosti opadao je broj osoba koje se vode na evidencijama Federalnog zavoda za zapošljavanje kao nezaposleni i u 2019. godini bilo ih je registrovano ukupno 3.477, za razliku od 2015. godine kada je taj broj iznosio 4.195. Međutim, i pored pozitivnih pomaka u proteklom periodu, ukupan broj nezaposlenih je i dalje visok a stopa nezaposlenosti iznosi čak 70,58% i jedna je od najvećih u Federaciji BiH.

Godina	Nezaposleni	Broj zaposlenih	Aktivno stanovništvo	Radno aktivno stanovništvo	Nezaposleni u odnosu na radno aktivne u %	Nezaposleni u odnosu na aktivne u %
2019	3.477	1.449	4.926	14.100	34,93	70,58

Tabela: Pregled broja ne zaposlenih na području općine Bužim (Izvor: Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH 2019. godina)

2.2.5.2. Obrazovna struktura

Na području općine Bužim najveći broj registrovanih nezaposlenih osoba je bez kvalifikacije tj NKV dok je na tržištu rada 145. osoba sa VSS što ukazuje na nepovoljnu kvalifikacionu strukturu nezaposlenih.

Broj registrovanih ne zaposlenih osoba ne oslikava stvarno stanje omjera zaposlenih i radno sposobnog stanovništva i omjer izdržavanih osoba uzimajući činjenice migraciju stanovništva i zapošljavanja van granica BiH i procent broja stanovništva koji nisu u evidenciji ne zaposlenih lica.

Obrazovna struktura	VSS	VŠS	SSS	VKV	KV	PKV	NKV	UKUPNO
Muški	33	11	204	1	405	74	735	1463
Žene	112	18	379	0	361	26	1118	2014
Ukupno	145	29	583	1	766	100	1853	3477

Tabela: Broj registriranih nezaposlenih osoba prema obrazovnoj strukturi na području općine Bužim u 2019. godini (Izvor: Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH 2019. godina)

2.2.5.3. Turizam

Iako značajni, potencijali za razvoj turizma na području općine Bužim još uvijek nisu uobličeni u konkretnu ponudu turističkih sadržaja. Naročito su izražene mogućnosti za razvoj kulturnog, ribolovnog i lovnog turizma, sportsko-rekreativnog, zdravstvenog i vjerskog turizma. U smislu potencijalnog razvoja turizma svakako treba napomenuti prirodne resurse (zemlja, šuma, vodotoci) kulturna baština (Stara drvena džamija u Bužimu, Srednjovjekovni Stari grad Bužim), smještajni kapaciteti (Hotel Urban, Europa, Kov-grad i nekoliko postojećih restorana bez ponude noćenja) kao i godišnje tradicionalne kulturno-sportske i istorijske manifestacije koje okupljaju veći broj posjetilaca.

2.2.5.4. Kultura i sport

Nosilac organizacije kulturnih sadržaja na području općine Bužim je JU Centar za kulturu, sport i informisanje. Najznačajniji objekat za održavanje kulturnih događaja je novoizgrađeni Dom kulture koji se nalazi u urbanom jezgru Bužima. Za potrebe sporta i

PROCJENA UGROŽENOSTI OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA OPĆINE BUŽIM

rekreacije na raspolaganju je novoizgrađena Sportska dvorana. Pored sportske dvorane na raspolaganju je više sportskih igrališta na otvorenom.

Na području općine Bužim djeluje više sportskih organizacija i udruženja koja svojim aktivnostima razvijaju kulturu i sport.

Naziv udruženja	Oblast djelovanja	Broj članova
UG Aktiv Varoška Rijeka	ekologija	30
UG Hudut Pašin Brod	ekologija	30
Crveni križ-krstopćine Bužim	humanitarni rad	100
Humanitarna organizacija Sadaka	humanitarni rad	100
Udruženje dijabetičara	zaštita zdravlja	120
Sportsko ribolovno društvo "Šaran" Bužim	zaštita rijeka i potoka	30
NK "Vitez" Bužim	sport	60
KUD "Sevdah" Bužim	folklor	40
Planinarsko društvo „Radoč“	rekreacija	25
Udruženje šahovski klub Bužim	sport	20
Košarkaški klub Bužim	sport	35
Tackwon-do Klub „Fadil Bajraktarević“Gazija“	borilački sport	85
Karate klub Bužim	borilački sport	60
Hor ilahija i kasida "Gazija"	kultura	20
Odbojkaški klub Bužim	sport	48
Sportsko streljački klub Omladinac Bužim	sport	15
Gradski ženski hor Bužim	kultura	20
Rukometni klub Bužim	sport	38
Savez za sport i rekreaciju invalida općine Bužim	sport	40
Stonoteniski klub Brigovi	sport	30
Ženski odbojkaški klub Bužim	sport	55
Šahovski klub "Remi"	sport	15
Stonoteniski klub „Nec“ Bužim	sport	15
Malonogometni klub „Galeb“	sport	25
Taekwon-do-klub „Munja“	sport	25
Klub sjedeće odbojke	sport	30
Asocijacija za sport Bužim	rekreacija	35
Auto moto klub „Zmajevi“	sport	38
Biciklistički klub Bužim	sport	20
Udruženje hor "Tesnim"Čava	kultura	20

Tabela: Pregled Udruženja koja djeluju u oblasti kulture i sporta. (Izvor podataka: Strategija razvoja općine Bužim 2021-2027)

Pored državnih i vjerskih praznika koji se obilježavaju na području općine Bužim, Odlukom Općinskog vijeća općine Bužim o obilježavanju značajnih datuma obilježavaju se i manifestacije od interesa za općinu, a to su:

- Manifestacija Dani općine Bužim (u okviru manifestacije organizuju se Akademije povodom Dana općine Bužim, izbor sportiste općine Bužim, međunarodni turnir u Taekwon do-u i Karate prvenstvo USK);
- Program obilježavanja Munja 93;
- Obilježavanje 4. aprila;
- Majski susret na izletištu "Svetinja" Čava, prirodni fenomen koji je skriven u netaknutoj šumi gdje se otkriva fascinantna prirodna ambijent, sa izgrađenim turističkim sadržajima od drveta i autohtonog kamena, te ova tradicija traje i više od 30 godina gdje se svakog 6. maja okupi 2-4 hiljade posjetilaca;
- Slobodarski dani Viteškog grada Bužima, manifestacija u okviru koje se organizira (tradicionalni „Viteški turnir“ Bužim, Ribarsko takmičenje lov na šarana na vještačkom jezeru „Braná“, Vrhovska-Bužim, Dani KUD-a Sevdah“ Bužim, „Susret horova“, kulturna manifestacija koju već više godina organizuje Gradski hor žena Bužim, Sajam poljoprivrede, turizma i zdrave hrane - manifestacija koju organizuje Udruženje žena „Izvor“ Bužim, Manifestacije duhovnog promoviranja učenja ilahija koju organizuje Hor „Gazije“ Bužim). Ove manifestacije se organizuju u vremenskom periodu od 04.08. -15.08. svake godine, sa raznolikim kulturno zabavnim programima i sportskim takmičenjima, a koju prati i posjeti preko 10 hiljada posjetilaca;
- Program obilježavanja Breza 94.

III POSEBAN DIO PROCJENE UGROŽENOSTI OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

3.1. PRIRODNE NESREĆE

3.1.1. Zemljotres - potres

Potres ili zemljotres je prirodna pojava prouzrokovana iznenadnim oslobađanjem energije u zemljinoj kori i dijelu gornjeg plašta koja se očituje kao potresanje tla a nastaju kao posljedica geološke građe (litološkog sastava i tektonskih karakteristika) određenog prostora ili jednostavnije rečeno kratkotrajno vibriranje tla na određenom području prouzrokovano poremećajima i pokretima u Zemljinoj kori koje obično traje svega nekoliko sekundi, dok rijetko traju i minutu pa čak i više. Vibracije nastaju od postojećih procesa deformisanja zemljine kore ili raskida kontinuiteta, što se dešava uglavnom u okviru zemljine kore. Prema uzroku nastanka zemljotresi se dijele na:

- vulkanske zemljotrese;

- ruševne zemljotrese;
- tektonske zemljotrese.

Vulkanski zemljotresi se vežu za aktivnosti vulkana i na području Bosne i Hercegovine nema vulkanskih djelovanja.

Ruševni zemljotresi nastaju masovnim obrušavanjem stijena na nekoj relativno maloj dubini zemljine kore. Šupljine u dubinama zemljine kore nastaju djelovanjem podzemnih voda.

Tektonski zemljotresi (koji su za nas najinteresantniji) su najbrojniji i čine oko 90% svih zemljotresa. Pretpostavlja se da je zemljina kora sastavljena od bezbroj stijenskih blokova koji su razdijeljeni pukotinama i dijelovima načinjenih od mekšeg materijala nego što su blokovi. Zbog raznih uzroka dolazi do laganog relativnog pomjeranja blokova i mekših materijala koji se zovu seizmički šavovi. Ova pomjeranja u raznim pravcima vrše se različitim brzinama, pri čemu dolazi do gnječenja ili razvlačenja materije u blokovima uslijed novonastalog naponskog stanja. Kada u pojedinim dijelovima blokova dođe do takve koncentracije napona, a time i koncentracije deformacija, pa materijal nije u stanju da u granicama elastičnosti iste primi, nastaje raskid – lom, koji prouzrokuje jači ili slabiji zemljotres. Pri tome se potencijalna energija, koncentrisana u bloku, pretvara u kinetičku energiju izraženu osilacijskim kretanjima u vidu različitih intenziteta i pravaca. Mjesto gdje se dešava raskid ili smicanje po seizmičkom šavu, naziva se žiža ili hipocentar zemljotresa. Hipocentar se obično nalazi u granicama zemljine kore, na dubini od 5 do 60 km od zemljine površine. Pri pojavi zemljotresa razlikujemo uglavnom tri vrste talasa:

- podužni /longitudinalni /seizmički (talasi sa brzom naizmjeničnom smjenom pritiska i razvlačenja materije sa mijenjanjem njene zapremine sa brzinom prostiranja od 7 – 8 km/s i prvi izbijaju na zemljinu površinu).
- poprečni/transverzalni/seizmički (talasi koji deformišu materiju u sredini kroz koju prolaze ali joj pri tome ne mijenjaju zapreminu. Brzina kretanja im je oko 4 – 4,5 km/s).
- površinski / reljefni / seizmički (talasi koji nastaju na površini čvrstog elastičnog prostora, slično gravitacionim talasima na površini tečnosti. Brzina prostiranja im je različita za razne materijale: humus 0,2 km/s, granit 5,6 km/s).

Jačina ili intenzitet zemljotresa može se odrediti na dva načina:

- seizmometrijski / instrumentalno / pomoću jako osjetljivih instrumenata seizmografa, koji na papiru bilježi seizmograf, na osnovu kojeg se može odrediti jačina, daljina, pravac i vrsta zemljotresa.
- seizmostatički / ne instrumentalno / putem analize posljedica zemljotresa, odnosno karakterističnih promjena na gornjim slojevima tla u vidu nastalih pukotina, klizanja tla, rušenja obala i sl.

MCS – skala intenziteta zemljotresa

- I stepen – neosjetan. Regstruje se samo instrumentima,
- II stepen – jedva osjetan. Mogu da ga osjete samo pojedina lica, naročito nervozne i vrlo osjetljive osobe, koje se nalaze u potpunom miru, i to, skoro isključivo, u gornjim sparatovima kuća,
- III stepen – lak. Zapaža ga mali dio stanovnika koji se nalaze u kućama, čak i u gusto naseljenim oblastima,
- IV stepen – umjeren. U kućama ga zapaža veliki dio stanovnika, a na otvorenom prostoru samo neke osobe. Tresu se vrata i pokućstvo, zveckaju prozori i posuđe kao pri prolazu teških teretnih kola. Pojedinsi se bude iz sna.
- V stepen – dosta jak. I u punom jeku dnevnog reda osjete ga mnoge osobe koje se nalaze na ulici ili bilo gdje na otvoenom prostoru. U kućama ga zapaze svi. Lakši predmeti

koji vise: zavjese, viseće lampe, lusteri, počinju da se klate. Slike kloparaju po zidu, vrata i prozori se otvaraju, prozorska okna pucaju, laki komadi namještaja se pomijeraju. Ljudi se bude iz sna, a pojedinci bježe na otvorene prostore.

- VI stepen – jak. Svi ga zapaze i pri tome osjećaju strah, pa mnog bježe na otvorene prostore. Mnogi predmeti: slike, knjige, posuđe i sl., padaju sa zidova i polica, dijelovi kućnog namještaja se pomijeraju s mjesta ili preturaju. Na pojedinim kućama, solidno građenim, nastaju laka oštećenja kao što su: otpadanje maltara sa zidova i stropova.

- VII stepen – silan. I teži dijelovi kućnog namještaja se prevrću usljed čega nastaju znatna oštećenja. Na vodenim površinama nastaju talasi. Na solidno građenim kućama nastaju umjerena oštećenja kao što su: pukotine po zidovima, opadanje većih količina maltera i sl. Crijep kliže sa krova i lomi se, te dimnjaci bivaju oštećeni. Dolazi do pojedinačnih razaranja slabo građenih kuća.

- VIII stepen – štetan. Nastaju teška razaranja na oko jednoj četvrtini kuća; pojedine kuće se ruše, a mnoge postaju neupotrebljive za stanovanje.

- IX stepen – ograničeno razoran. Oko polovine kuća biva teško oštećeno, mnoge se ruše, a većina postaje neupotrebljiva za stanovanje.

- X stepen – razoran. Teška razaranja na oko 3/4 zgrade, mnoge se ruše. Čak i dobro konstruisane drvene zgrade i mostovi trpe teška oštećenja ili se pojedinačno ruše. Nasipi se oštećuju, željezničke šine se blago savijaju, vodovi za gas, vodu i kanalizaciju u tlu se kidaju, smiču ili gniječe. U vlažnom tlu nastaju pukotine širine do nekoliko decimetara. Na kolovozu nastaju prsline ili talasaste bore. Dolazi do obrušavanja ne samo rastresitog tla, već se i pojedini dijelovi strana odvajaju i obrušavaju u doline.

- XI stepen – pustošan. Sve zidane zgrade se ruše. Pojedinačno mogu da odole samo solidne drvene zgrade. Ruše se i sigurno konstruisani mostovi. Nasipi se na velikim dužinama sasvim razaraju, a željezničke šine savijaju i gniječe. Vodovi u tlu se potpuno kidaju i postaju neupotrebljivi. U tlu se javljaju široke pukotine, dolazi do razdvajanja u horizontalnom i vertikalnom pravcu, obrušavaju se mnogobrojne stijene.

- XII stepen – katastrofalan. Ne odolijeva ni jedan objekat koji je djelo ljudskih ruku. Tlo potpuno mijenja svoj izgled. Nastaju vodopadi, stvaraju se nova jezera, rijeke mijenjaju tok itd.

Učestalost pojavljivanja

Prema podacima za općinu Bužim nisu zabilježeni zemljotresi jačega intenziteta razorne moći po samu općinu i njeno stanovništvo. Do sada zabilježeni zemljotresi a na osnovu učestalosti i intenziteta pojavljivanja zemljotresa na području općine Bužim, svi su bili slabijeg inteziteta vezani za zemljotrese sa epicentrom izvan područja općine Bužim koji ne traju dugo, svega nekoliko sekundi. Posljednje podrhtavanje tla u općini Bužim zabilježeno je 29.12.2020. godine sa epicentrom u gradu Pertrinji u R Hrvatskoj. i kasnije nekoliko potresa slabijeg inteziteta u fazi smirivanja tla. Od posljedica zemljotresa na području općine Bužim evidentirane su manje štete na objektima u vidu blagog napuknuća unutrašnjeg i vanjskog fasadnog sloja i klizanja crijepova sa krovova uglavnom na objektima starije gradnje.

Područje djelovanja

Obzirom na površinu općine Bužim u slučaju eventualnog zemljotresa podrhtavanje tla osjetit će se na cijelom području općine sa različitim intezitetom zbog konfiguracije terena i blizine epicentra zemljotresa.

Moguće posljedice djelovanja

Procjenom težine mogućeg zemljotresa na području općine Bužim stepen (VII/XII) skali Medvedev-Sponheuer-Karnik (MSK) koja se koristi za stepen inteziteta na određenom području za općinu Bužim je "vrlo jak". Ovim intezitetom zemljotresa dolazi do pomjeranja i mogućeg prevrtanja namještaja, predmeti padaju s polica, nastaju ozbiljna oštećenja na starijim objektima, zidani dimnjaci se urušavaju, mogu nastati manja klizišta i moguća oštećenja objekata infrastrukture. Na području općine Bužim najosjetljiviji su dijelovi urbanog dijela Bužima i naselja sa gušće izgrađenim objektima i uskim saobraćajnicama. Eventualnim urušavanjem objekata dolazi do blokade puteva u vrijeme kada na takvim područjima treba organizirati sve vidove pomoći spašavanja. Kao dodatni problem kao sporadično od posljedica potresa dolazi do pojave požara koji se lako prenosi zbog blizine objekata. U rjeđe naseljenim područjima posljedice zemljotresa su pojedinačne obzirom da su izgrađeni objekti više razdvojeni, putevi iako uski postoje alternativni pravci za djelovanje a požari zbog udaljenosti objekata se ne mogu prenositi lančano sa objekta na objekt. Od postojeće infrastrukture, mogu se očekivati znatne štete na:

- Putnoj infrastrukturi zbog klizanja tla uslijed pucanja cijevi vodovodnih sistema;
- Dalekovodnoj visokonaponskoj elektroenergetskoj mreži;
- Vodovodnoj mreži i objektima vodoopskrbe;
- Na svim bunarima i pumpama došlo bi do zamućenja i zagađivanja vode što bi dovelo do problema sa vodo snabdjevanjem;
- Objektima naftne industrije (benzinske pumpe i sl.)
- Na telekomunikacijskoj mreži i objektima veze koja bi pretrpjela oštećenja,
- Znatni gubici stočnog fonda smješteni u slabije građenim privrednim objektima u stočarstvu;
- Na industrijskim objektima bila bi znatna oštećenja, a posebno bi bila ugrožena proizvodnja koja ovisi od električne energije i sistema vodoopskrbe.

Mjere zaštite i spašavanja:

I faza: Preventivne mjere

- Angažovati naučnu instituciju iz oblasti seizmologije u cilju pravilne ocjene seizmičnosti na teritoriji općine Bužim utvrditi stepen seizmičkog intenziteta, veličinu mikro seizmičkog polja i frekvenciju potresa sa seizmičkom aktivnošću;
- Donijeti podzakonske propise u oblasti projektovanja i građenja seizmički stabilnijih objekata na području općine Bužim upotrebom savremene tehnologije i trenutno važećih propisa koji regulišu građenje u skladu sa propisima EU;
- Utvrditi slobodne površine u okviru stambenih zona za izmještanje i zbrinjavanje stanovništva, potrebe privremenih zdravstvenih ustanova, šatorskih naselja i montažnih objekata za privremeni smještaj ugroženog stanovništva.

- Voditi evidenciju preduzeća iz oblasti građevinske, komunalne i drugih vidova djelatnosti koji raspolažu sredstvima i snagama za angažovanje u spašavanju, evakuaciji, zbrinjavanju ljudi i materijalnih dobara i svim drugim poslovima u otklanjanju posljedica od potresa.
- Opremati i obučavati pripadnike specijaliziranih Službi zaštite i spašavanja i Vatrogasne jedinice općine Bužim za brzi odgovor spašavanja, zbrinjavanja, pružanja prve medicinske pomoći i drugih aktivnosti zaštite i spašavanja.

3.1.2. Odronjavanje i klizanje zemljišta

Pod klizanjem zemljišta/tla podrazumijevaju se iznenadni geološki pokreti zemljine površine, na kosim terenima sa jasnim manifestacijama lomova na površini tla i srozavanja, koji s pojavom jakih deformacija i širokim pukotinama na građevinskim objektima, nastaju u kratkom vremenskom periodu. Za pojavu klizišta, vrlo važnu ulogu ima vrsta zemljišta i raspored slojeva, odnosno padni ugao slojeva. Položaj vodo propusnih i vodo nepropusnih slojeva je značajan faktor. Atmosferske padavine, koje se zadržavaju na vodo nepropusnom sloju, nakvase ga i, ukoliko je pod nagibom, po njemu počinju da klize gornji slojevi. Činioci koji utiču na pokretanje zemljanih masa mogu biti spoljni i unutarnji.

a) spoljni činioci su:

- atmosferlije (snijeg, kiša, led i sl.),
- novonastala opterećenja objekata,
- poremećaj ravnoteže uslijed zemljanih radova (potkopi, usjeci, zasjeci i sl.),
- vještački izazvani potresi (eksplozije bombi veće razorne moći, miniranje i sl.).

b) unutarnji činioci su:

- djelovanje podzemnih voda
- podzemni potresi

Utjecajem atmosferskih padavina povećava se težina ležećih slojeva tla uslijed zasićenja vodom nepropusnih slojeva i dolazi do loma/prekida duž vodo nepropustljivog sloja uslijed nadjačavanja sile kohezije i gubitka statičke ravnoteže. Ravnoteža slojeva može se poremetiti i izgradnjom novih objekata ili presijecanjem slojeva saobraćajnicama (putevi, željeznice i sl.). Odronjavanje i klizanje zemljišta su gotovo svakodnevna pojava, ali pošto su to pojave manjih obima, ne predstavljaju neku naročitu opasnost. Međutim, klizanje terena većih razmjera može posrednim putem da izazove ogromne materijalne štete i ljudske žrtve.

Mogući uzroci klizanja i odronjavanja zemljišta

Područje općine Bužim izgrađeno je pretežno od uslovno-stabilnog terena. U površinskim pokrivačima pri izvođenju zemljanih radova, neracionalnim nasipanjem iskopanih materijala, zasijecanjem padine i neadekvatno razvođenje površinskih voda, može doći do lokalnih pojava nestabilnosti tla.

Stanje klizišta se dodatno pogoršava negativnim utjecajem ljudskog faktora (u 90% slučajeva uzrok pojave klizišta je upravo ljudski faktor), što se naročito manifestira u izvođenju radova kao što su:

- zemljani iskopi padinskih terena;
- deponovanje otpadnog materijala i šljake;
- nekontrolisana sječa šuma;
- izgradnja objekata visoko i nisko gradnje bez propisane tehničke dokumentacije;
- izgradnja stambenih objekata na potencijalno nestabilnim padinama;
- neadekvatna regulacija odvođenja oborinskih i otpadnih voda.

Učestalost pojavljivanja klizanja i odronjavanja zemljišta

Na području općine Bužim zabilježena je pojava klizišta od prije ratnih dešavanja koji u najvećoj mjeri ugrožavaju saobraćajnu infrastrukturu dok većih posljedica po stambene i druge objekte nisu evidentirane. U poslije ratnom periodu sporadično se pojavljuju manji odroni i klizišta nakon obilnih padavina i otapanja snijega a najveći broj novonastalih klizišta sa štetnim posljedicama naročito u putnoj infrastrukturi bilo je 2014. godine. U proteklom periodu na području općine Bužim vršena je hitna privremena sanacija klizišta samo u dijelu sanacije saobraćajnica zbog neometanog odvijanja saobraćaja i preventivnog djelovanja u slučajevima gdje je klizište prijetilo nastanku šteta na stambenim i drugim objektima. Od prioriteta izvršena je privremena sanacija klizišta u Mjesnim zajednicama:

- Konjodor u naselju Ljubijankići (putna komunikacija Konjodor -Aldžići);
- MZ Mrazovac u naselju Prokop (sanacija klizišta zbog ugrožavanja stambenih objekata);
- MZ Mrazovac u naselju Šekića dolovi (sanacija klizišta zbog ugrožavanja nekategorisanog puta i stambenih objekata);
- MZ Zaradostovo u naselju Skenderi-Durići (trajna sanacija klizišta zbog ugrožavanja puta Zaradostovo-Palijan);
- MZ Radoč naselje Salkići (sanacija pristupnog puta zbog djelovanja klizišta);

Klizište u MZ Konjodor kojim djelovanjem je oštećena saobraćajnica RP 401 b u naselju Jusići sanirano je samo u dijelu kolovoza od strane Direkcije za ceste USK-a.

Trenutno na području općine Bužim evidentirano je 12. klizišta od toga 10. klizišta sa smirenim stanjem i 2. aktivna klizišta u MZ Bag u naselju Velići i MZ Radoč na kojima je primjetno daljnje pomjeranje tla. Klizanjem tla nastale su štete na putnoj infrastrukturi koja za posljedicu ima bezbjednost odvijanja saobraćaja. Na klizištima do sada nisu vršena geološka ispitivanja, nije urađen katastar klizišta za što je u narednom periodu potrebno izdvojiti potrebna finansijska sredstva.

Intenzitet djelovanja klizanja i odronjavanja zemljišta

Intenzitet djelovanja klizanja i odronjavanja zemljišta kreće se od slabog i srednjeg, kada su samo posredno ugroženi stambeni i drugi objekti, podzemne i nadzemne instalacije, devastacija poljoprivrednog zemljišta a najveće štete nastaju oštećenjem putnih komunikacija.

Vrijeme trajanja klizanja i odronjavanja zemljišta

Vrijeme trajanja klizanja i odronjavanja zemljišta je relativno kratko, ali nakon dugotrajnih obilnih kišnih padavina i poplava i neadekvatnog zasjecanja padina nastaju posljedice na građevinskim i infrastrukturnim objektima, što u dužem vremenskom periodu može pogoršati uvjete za život ljudi.

Područje djelovanja klizanja i odronjavanja zemljišta

Trenutno je na području općine Bužim evidentirano 12. klizišta od kojih izdvajamo one sa nastalim štetama na infrastrukturnim objektima a to su klizišta u Mjesnim zajednicama Elkasova Rijeka, Bag, Bužim, Mrazovac, Zaradostovo, Brigovi i Radoč.

Moguće posljedice djelovanja klizišta i odronjavanja zemljišta

Posljedice djelovanja klizišta i odronjavanje zemljišta su višestruke i imaju kao krajnji ishod u slučaju aktiviranja klizišta velike materijalne štete i ugrožavanje bezbjednosti i života ljudi i značajna dobra u poljoprivredi. Na osnovu do sada prikupljenih podataka i evidencije klizišta na području općine Bužim klizišta su uglavnom nastala izgradnjom ili rekonstrukcijom puteva i najveće štete upravo nastaju na saobraćajnicama i poljoprivrednom zemljištu.

Sanaciji klizišta se na žalost, ne poklanja dovoljna pažnja zbog činjenice da nedostaju finansijska sredstva u budžetu općine Bužim. Sanaciji klizišta se ne poklanja dovoljna pažnja ni sa stručnog aspekta jer se klizišta saniraju bez prethodno urađene projektne dokumentacije koja treba da obuhvata geološka, inženjersko geološka i geomehanička istraživanja klizišta.

Krajnja posljedica djelovanja klizišta, kada bi došlo do klizanja zemljišta većih površina imalo bi rušilačko djelovanje visokog intenziteta, kada bi došlo do rušenja stambenih i drugih građevinskih objekata, kao i teško oštećenje ili uništenje raznih infrastrukturnih objekata. U slučaju teškog oštećenja ili rušenja stambenih objekata nameće se potreba privremene ili trajne evakuacije i zbrinjavanja ljudi iz tih objekata što zahtjeva veća finansijska i materijalna sredstva za izgradnju stambenih objekata za lica čije su kuće srušene, ili su potpuno neuslovne za sigurno stanovanje.

Mjere zaštite i spašavanja:

I faza: Preventivne mjere

- Što prije uraditi i usvojiti detaljne planske dokumente iz oblasti građenja koji regulišu oblast gradnje i konstrukcija objekata;
- Geološki istražiti i uraditi elaborate za građevinska zemljišta utvrđena Prostornim planom;
- Uraditi katastar klizišta na području općine Bužim;
- Zabraniti gradnju i legalizaciju objekata izgrađenih na nesigurnom i ne ispitanom zemljištu i potencijalnim klizištima;

- Projektovati, graditi i rekonstruisati putnu infrastrukturu na osnovu elaborata ispitivanja zemljišta posebno u dijelu trusnih područja sa već postojećim klizištima;
- Posebnu pažnju obratiti na projektovanje i gradnju odvodnje oborinskih i podzemnih voda sa saobraćajnicama u padinskim područjima;
- Redovno održavanje postojećih kanala za odvodnju oborinskih voda na putevima;
- Zabraniti nekontrolisanu sječu drveća u šumskom i putnom pojasu;
- Povećanje inspeksijskog nadzora iz nadležnosti građenja i zaštite šuma i okoliša.

Krajnja posljedica djelovanja klizišta je sigurnost po živote i zdravlje ljudi i životinja, velike materijalne štete na stambenim objektima i drugim infrastrukturnim objektima, prekid u redovnim komunikacijama i snabdjevanju (saobraćaj, napajanje el. energijom, snabdjevanje životnim namirnicama i dr), zagađenja izvorišta i okoliša.

Primjer štetnog djelovanja klizanja zemljišta na putnim komunikacijama na području općine Bužim.

Slika 1. Klizište u Mjesnoj zajednici Konjodor na RP 401 b.

Slika 2. Klizište u MZ Bag, naselje Kaukovići

Slika 3. Ulica Alije Kedića

Slika 4. Klizište u naselju Hilići-Kedići – Elkasova Rijeka

Slika 5. Klizište na Lokalnom putu Radoč-Čava

3.1.3. Poplave

Poplave predstavljaju ekstremne hidrološke (prirodne) pojave koje utječu na stanovništvo, društvene i ekološke sisteme i čije se pojave ne mogu izbjeći, ali se poduzimanjem različitih preventivnih građevinskih i ne građevinskih mjera rizici od plavljenja mogu smanjiti na prihvatljivi nivo. Hazard je opasno stanje ili opasan događaj koji predstavlja potencijalnu prijetnju i može da nanese štetu ljudima, njihovoj imovini, životnoj sredini, kulturnoj baštini i privredi. Poplava podrazumijeva privremeno, djelimično ili kompletno plavljenje suhe površine zemlje uslijed :

- prelijevanja rijeka, potoka, kanala i jezera;
- obilnih atmosferskih padavina;
- riječnih ili morskih talasa;
- potoka blata;
- probijanja objekata koji zaustavljaju vodu (brane i ustave);
- nadolaženje podzemnih voda.

Poplave spadaju u klimatske hazarde i mogu biti prirodne i vještačke. Prirodne poplave nastaju uslijed pojave takvih hidroloških prilika (obilne kiše i/ili topljenje snijega) pri kojima vodotoci nisu u mogućnosti da prime svu količinu padavina, što dovodi do izlivanja voda iz riječnog korita (jezera ili mora na priobalnim područjima). Vještačke poplave nastaju uslijed otkazivanja sistema za akumulaciju vode, otkazivanja sistema za odbranu od poplava ili neadekvatnih tehničkih rješenja za odvođenje voda. Poplavni rizik je kombinacija vjerojatnoće poplavnog događaja i potencijalnih štetnih posljedica poplavnog događaja na zdravlje ljudi, životnu sredinu, kulturnu baštinu i privredne aktivnosti. Najčešći uzrok nastanka poplava su hidrološke pojave, to jeste veća količina padavina i/ili topljenje snijega.

Mogući uzroci nastanka poplava

Poplave uglavnom nastaju djelovanjem ljudskog faktora a najčešći uzroci su ne adekvatno čišćenje i održavanje vodotoka, uzurpacija i nelegalna gradnja u vodnom zaštitnom pojasu, odlaganje otpada u korita rijeka i nelegalno podizanje nivelacije zemljišta uz vodna područja.

Učestalost pojavljivanja

Iako na području općine Bužim nema većih rijeka ali postoji rizik od nastanka poplava. Poplave se uglavnom događaju u proljeće zbog povećanih količina padavina i topljenja snijega i kasnu jesen kada dolazi do povećanih količina oborina i zasićenja zemljišta što sa manjim pritokama i pojavom podzemnih voda povećava vodostaj Bužimnice, Baštre i Čaglice i voda se izliva na zemljišta uz vodotoke. U poslije ratnom periodu u općini Bužim najveće poplave zabilježene su u novembru 1999. godine. U toku noći došlo je do obilnih padavina i izlivanja vode iz korita. Svi objekti u nižim dijelovima općine Bužim bili su poplavljani i nanesene su ogromne štete na imovini građana i infrastrukturnim objektima. Od posljedica plavljenja pored

materijalne štete na sreću nije bilo povrijeđenih i poginulih građana.

U periodu od 11.09.-13.09.2014. godine područje općine Bužim zahvatio je talas izrazito povećanih kišni padavina gdje je došlo do povećanja vodostaja svih vodenih tokova i pojave podzemnih voda. Poplava je uzrokovala plavljenje nekoliko stambenih i poslovnih objekata u riječnom toku Bužimnice, Čave i Čaglice. Zbog pojave klizišta znatna oštećenja evidentirana su na saobraćajnici RP 401 b u naselju Konjodor, lokalnom putu u naselju Hilići, nekategorisanom putu u naselju Bag-Kaukovići i ulici Alije Kedića.

Posljednje poplave zabilježene su u periodu od 13.05-14.05.2019. godine kada je došlo do plavljenja poljoprivrednog zemljišta u srednjem toku Bužimnice, rijeke Baštre i srednjem dijelu toka Čaglice. Poplavljeno je nekoliko prizemnih prostorija stambenih i pomoćnih objekata. Obzirom na vrijeme i poljoprivredne aktivnosti na zemljištima nisu zabilježene ozbiljnije štete osim zagađenja zemljišta raznim vrstama otpada koje ostaje na zemljištu povlačenjem vode u korita i kontaminacija poljoprivrednog zemljišta raznim hemijskim supstancama.

Područja koja mogu biti ugrožena poplavama

Na području općine Bužim ugrožena su sva nizinska područja uz vodotoke a najugroženija su naselja u Mjesnim zajednicama Bužim (naselja Gornji Mulalići, Pomajdan i Nanići), Čava (Centar i Suhodol), Varoška Rijeka (cijelom dužinom vodotoka od bivše peradarske farme do Brestovaca), Zaradostovo (ušće u Bužimnicu kod tvornice Saniteks i uzvodno do osnovne škole u Zaradostovu), Vrhovska (naselje Bezi, Skenderi i Begovići) i Jusufovići. (naselja uz vodotok od Ljubijankića mosta do Pašin Broda),

Sve ove poplave uglavnom ugrožavaju prizemne prostorije stambenih objekata, pomoćne objekte (šupe, garaže, štale), poljoprivredno zemljište, poslovne prostore i infrastrukturne objekte (mostove, saobraćajnice, izvorišta i vodovodne instalacije, podzemne telefonske instalacije i dr.).

Slika 6. Poplave u Gornjim Mulalićima 12.02.2014. godine

Slika 7. Poplave V.Rijeka (raskrsnica Dančilovac) 12.02.2014. godine

Slika 8. Poplave na području naselja Malovan 11.09.2014 godine na granici sa općinom V. Kladuša

Slika 9. Poplave na području Čave – Suhodol 24.10.2014 godine.

Moguće posljedice djelovanja poplava na ljude i materijalna dobra

Poplave ostavljaju najteže posljedice na poljoprivrednom zemljištu, pri čemu dolazi do uništavanja poljoprivrednih usjeva i oštećenja poljoprivrednog zemljišta u smislu ispiranja plodnih površina tako i zagađenja raznim štetnim hemijskim supstancama. Na stambenim, poslovnim i privrednim objektima od posljedica prodora vode dolazi do oštećenja zidova i fasada, namještaja i druge imovine. U slučaju poplave većih razmjera došlo bi do plavljenja nekoliko desetina hektara poljoprivrednog i drugog zemljišta, kao i nekoliko stotina stambenih i drugih građevinskih objekata kao i objekata raznih privrednih djelatnosti. U cestovnom saobraćaju došlo bi do prekida komunikacija prema općinskim središtima koji vode prema V.Kladuši i Bos. Krupi i komunikacija prema naseljima Mjesnih zajednica koji su vezani lokalnim putevima uz vodotoke. Pored problema odvijanja redovnog saobraćaja i svih posljedica koje nosi prekid mogu se očekivati i oštećenja vodovoda i problemi u redovnom snabdjevanju vodom za piće kao i zagađenje iste što kao posljedica može biti i pojava zaranih virusnih oboljenja kod stanovništva. Uporedo sa pojavom poplava dolazi do aktiviranja klizišta od kojeg djelovanja dolazi do oštećenja saobraćajne infrastrukture, devastacije poljoprivrednog zemljišta i potencijalne opasnosti po imovinu građana.

Mjere zaštite i spašavanja:

I faza: Preventivne mjere

- Opremiti i osposobiti pripadnike Službi zaštite i spašavanja i Vatrogasne jedinice Bužim za preventivno djelovanje u sprečavanju nastanka poplava;
- Uraditi prostorno planska dokumenta, definisati zaštitne zone građenja, zaštitne zone izvorišta;
- U skladu sa projektno tehničkom dokumentacijom nastaviti sa planskom regulacijom rijeke Bužimnice;
- Planska izgradnja i odvodnja fekalnih i oborinskih voda;

- U suradnji sa općinama V. Kladaša, Bos. Krupa i Gradom Cazinom rješavati uređenje korita rijeka koje su prirodne međuopćinske granice.
- Redovno čišćenje korita manjih potoka od odbačenog otpada, granja i vršiti sječu stabala uz rječna korita;
- Uklanjanje nelegalno izgrađenih objekata i nasipa u vodnom zaštitnom pojasu;
- Povećati inspeksijski nadzor iz nadležnosti građenja, zaštite voda i okoliša.

Krajnja posljedica djelovanja poplava je materijalna šteta na imovini građana i pravnih lica, a kao posljedica je privremena evakuacija ljudi i materijalnih dobara iz ugroženog područja. Nakon poplava redovno se provodi dezinfekcija stambenih objekata, kao i dezinfekcija objekata za snabdjevanje stanovništva vodom za piće.

3.1.4. Tuča – grad - led

Mogući uzroci nastanka grada

Grad predstavlja atmosfersku padavinu u čvrstom stanju (led) promjera 5mm i više Koji svojim udarom izaziva oštećenja ili uništenja poljoprivrednih i šumskih kultura, a može prouzrokovati štete i na pokretnoj i nepokretnoj imovini. Pojavljuje se u periodu april – septembar, a najčešće u mjesecu julu.

Učestalost pojavljivanja grada

Sa većim intenzitetom se pojavljuje relativno rijetko dok se sa manjim intenzitetom i posljedicama pojavljuje ponekad i nekoliko puta u toku ljetnog perioda.

Intenzitet djelovanja grada

Intenzitet djelovanja grada se ogleda u veličini čestica leda (od prečnika 5. mm do veličine kokošijeg jajeta) i vremenu trajanja ove atmosferske padavine, koje može da iznosi od nekoliko minuta do maksimalno 15 minuta.

Vrijeme trajanja padavina grada

Vrijeme trajanja padavina grada, na području općine Bužim, prema dosadašnjim događanjima kreće se do nekoliko minuta.

Područje koje može biti ugroženo gradom

Padavine grada mogu zahvatiti cijelo područje općine Bužim, a njegovo djelovanje obično je lokalnog karaktera pri čemu je ovom atmosferskom padavinom zahvaćena relativno manja teritorija.

Moguće posljedice djelovanja grada

U slučaju grada većih dimenzija i dužeg vremena trajanja ove atmosferske padavine može doći do uništavanja poljoprivrednih kultura i voćnjaka u velikim razmjerama, zatim dolazi do oštećenja stambenih i drugih građevinskih objekata, do oštećenja motornih vozila i drugih objekata a u najtežim slučajevima kod pojave grada veličine kokošijeg jajeta može doći i do povrede ljudi.

Mjere zaštite i spašavanja:

I faza: Preventivne mjere

Preventivna zaštita podrazumjeva meteorološko praćenje i kretanje oblaka sa eventualnom opasnosti od grada/tuče i djelovanje u smislu razbijanja oblaka protivgradnim raketama. Na području općine Bužim ne postoji izgrađen sistem protivgradne odbrane. U poljoprivrednoj proizvodnji prvenstveno u voćarstvu preventivno se postavljaju zaštitne mreže dok na ostalim zasadima vrlo teško je izbjeći nastanak šteta.

Sklanjanje ljudi i materijalnih dobara preventivna je zaštita od štetnih posljedica od djelovanja grada/tuče.

Krajnja posljedica djelovanja grada/tuče su uništeni poljoprivredni zasadi, voćnjaci, šume, štete na krovovima i materijalnim dobrima i eventualne ozljede ljudi.

3.1.5. Suša

Mogući uzroci nastanka suše

Sušom se smatra duže razdoblje bez dovoljnih količina padavina za normalan razvoj i sazrijevanje poljoprivrednih kultura čija posljedica negativno utiče na visinu prinosa i kvalitetu proizvoda sa bitnim odstupanjem od trogodišnjeg prosjeka koje iznosi najmanje 30%.

Do pojave suše u klimatskom području u kome se nalazi općina Bužim može doći uslijed visokih temperatura zraka i nedostatka kišnih i snježnih padavina u dužem vremenskom periodu i tako mogu nastati kao:

- Meteorološka suša, kada na velikoj površini za određeno područje i godišnje doba padne znatno manja količina padavina u odnosu na normalnu vrijednost;
- Hidrološka suša, je pad nivoa vode u vodenim akumulacijama, rijekama, jezerima kao i pad nivoa podzemnih voda, što pogađa ne samo industriju nego i poljoprivredu;
- Poljoprivredna suša, pojavljuje se kada su vegetativnom periodu vlažnost zemljišta i padavine nedovoljne da zdrave biljke dođu u fazu zrenja uzrokujući oštećenje biljaka i uvelost. Ova suša može postojati čak i u slučaju da nema meteorološke suše i obratno.

Učestalost pojavljivanja suše

U posljednjih 10 godina, na području općine Bužim, registrirani su kraći ili duži sušni vremenski periodi u više navrata bez kišnih padavina praćeni vrlo visokim temperaturama zraka (preko 35 % C).

Intenzitet djelovanja suša

Intenzitet suše se najčešće procjenjuje prema smanjenju prinosa, pod uvjetom da na to nisu uticali drugi štetni faktori. Ako je prinos smanjen 20 % riječ je o slaboj suši, od 20-50 % srednjoj suši, i preko 50% o jakoj suši.

Vrijeme trajanja suše

Sušni periodi u toku ljeta 2010 i 2012 trajali su i preko 60 dana.

Područje koje može biti ugroženo sušom

Zbog male površine općine Bužim u situacijama nastanka sušnog perioda ugrožena je cijela teritorija općine Bužim.

Moguće posljedice djelovanja suše

Posljedice djelovanja suše najvidljiviji su u poljoprivredi i voćarstvu gdje kao posljedica suše dolazi do drastičnog smanjenja prinosa poljoprivrednih kultura, smanjene proizvodnje stočne hrane i voća a izaziva i drastično smanjenje ili potpuno presušivanje izvorišta vode iz kojih se voda crpi za piće gradskog i lokalnih vodovoda. Za vrijeme trajanja sušnog perioda naročito dužeg trajanja dolazi do drastičnog smanjenja nivoa vodotoka što može imati vrlo štetne posljedice za kompletan biljni i životinjski svijet u vodotocima a zbog poznatih činjenica da su sve oborinske vode i kanalizacije usmjerene u vodotokove prijete velika opasnost od zaraze za ljude i životinje što u krajnosti zbog nedostatka vode za piće i higijenu dolazi do pojave zaraznih bolesti odnosno epidemija kod stanovništva.

3.1.6. Olujni vjetrovi

Olujom se smatra vjetar brzine 17,2 m/sek odnosno 82 km na sat (jačine 8 % Boforove skale) ili više, koji lomi grane i stabla, valja i lomi usjeve, otreša plodove voća i nanosi štetu dobro održavanim građevinskim objektima.

Pojava vjetrova snažnijeg intenziteta koji bi mogli prouzročiti određene štete na stambenim i drugim objektima u posmatranom periodu nije zabilježena na području općine Bužim. Međutim i tzv. vjetrovi slabijeg intenziteta očigledno su nanosili određene štete na infrastrukturnim, prvenstveno elektro-energetskim objektima (nisko-naponskoj mreži, ali i dalekovodima), što je imalo određene štetne posljedice.

Mogući uzroci nastanka olujni vjetrova

Olujni vjetrovi nastaju kao posljedica određenih poremećaja u zemljinj atmosferi kada njegova brzina dostiže vrijednost preko 82 km/sat.

Učestalost pojavljivanja olujnog vjetra

Vjetrovi preko 8 stepeni Bofora /17,2 m/sek./ (olujni vjetar) se pojavljuje, relativno rijetko u ljetnom i jesenjem periodu.

Intenzitet djelovanja olujnog vjetra

Olujni vjetar u nekim područjima općine Bužim može imati intenzitet od srednjeg dok vrlo jakog inteziteta a može doći ali veoma rijetko.

Vrijeme trajanja olujnog vjetra

Olujni vjetar na području općine Bužim, može da traje u naletima od 10 – 20 minuta.

Moguće posljedice djelovanja olujnog vjetra

Posljedice olujnog vjetra mogu da budu višestruke: štete u poljoprivredi i voćarstvu, obaranje stabala drveća pri čemu nastaju dodatne štete na raznim objektima, automobilima i slično, šteta na stambenim i drugim građevinskim objektima, štete na prenosnoj i distributivnoj električnoj i telekomunikacijskoj mreži dok bi rijetki olujni vjetar maksimalnog intenziteta mogao izazvati probleme u saobraćaju i kretanju ljudi na otvorenom prostoru.

3.1.7. Mraz i inje

Mraz i inje nastaju pri temperaturi nižoj od 0 C°. Tada se formiraju ledeni kristali koji se u različitim vidovima hvataju i slažu na vodoravnim i uspravnim površinama. Mogu prouzrokovati znatne štete na poljoprivrednim površinama i građevinskim objektima.

Mogući uzroci nastanka mraza i hladnoće

Mraz i hladnoća su posljedica niskih temperatura zraka.

Učestalost pojavljivanja mraza i hladnoće

Tokom godine su česte pojave mraznih dana (dani sa prosječnom temperaturom nižom od 0 stepeni C), i prosječno traju 93. dana u godini.

Intenzitet djelovanja mraza i hladnoće

Intenzitet djelovanja mraza na području općine Bužim može biti vrlo visok a niske temperature zraka mogu da se kreću i do -25 C° ispod nule.

Vrijeme trajanja mraza i hladnoće

Mraz se obično pojavljuje u ranim jutarnjim satima i može da traje po nekoliko sati, a hladnoća praćena niskom temperaturom u zimskom periodu naročito u decembru i januaru, može da traje u kontinuitetu i do 10-15 dana a sa određenim prekidima i do nekoliko mjeseci.

Područje koje može biti ugroženo mrazom i hladnoćom

Zbog male površine općine Bužim pojavom mraza i hladnoće odražava se na cijelu teritoriju Općine sa razlikom djelovanja u nizinama i višim nadmorskim visinama.

Moguće posljedice djelovanja mraza i hladnoće

Mraz i hladnoća mogu izazvati velike štete u poljoprivredi, kada se dogode u ranom zimskom i proljetnom periodu, zatim na građevinskim objektima, na električnoj prenosnoj i distributivnoj mreži i telekomunikacijskim instalacijama. Zbog stvaranja leda na putevima može doći do ugrožavanja bezbjednosti u saobraćaju a duže zadržavanje leda na vodotocima može u njima ugroziti životinjski svijet. Niske temperature zraka u dužem vremenskom trajanju mogu izazvati poremećaje u odvijanju normalnog života i rada stanovništva, veće probleme u odvijanju saobraćaja i probleme u radu industrijskih preduzeća u drugim privrednim djelatnostima.

3.1.8. Epidemija i epioozotija

Epidemija zaraznih bolesti

Mogući uzroci nastanka epidemija zaraznih bolesti

Epidemija zaraznih bolesti predstavlja iznenadnu pojavu većeg broja obolijevanja ljudi od neke zarazne bolesti u određenom vremenskom periodu na nekom području. Uzroci nastanka neke epidemije su: loši uvjeti stanovanja, nehigijenska ishrana, opskrba higijenski neispravnom vodom, nekontrolisana hemijska industrija, sabotaža sa vještački proizvedenim virusima, pojava nepoznatih virusnih oboljenja, neplanirana migracija stanovništva a naročito socijalni potresi kao što su ratovi, prirodne i druge nesreće (zemljotresi, poplave, suše, olujni vjetrovi požari i dr.)

Učestalost pojavljivanja epidemije zaraznih bolesti

Spoljna sredina ima veliki utjecaj na oblikovanje ljudskog zdravlja i na epidemiju zaraznih bolesti. Među mnogobrojne faktore ubraja se: toplota, hladnoća, vlažnost, vjetrovi, zračni pritisak, radijacija, gasovi i dr. što znači da razni faktori spoljne sredine mogu uticati na povećano prenošenje obolijevanja i širenja infekcije ili pak na zaustavljanju i ograničavanju obolijevanja. Na našim područjima oboljenja se javljaju sporadično ili u vidu manjih epidemija, osim influence (gripe) koja se u posljednjih pet godina pojavila na cijelom teritoriju općine Bužim i sa većim brojem oboljelih odnosno kao epidemije većih razmjera.

U posljednjih deset godina (2004-2014) godina na području općine Bužim registrirano je ukupno 970 slučajeva oboljenja od zaraznih i parazitarnih bolesti ljudi. Posljednja pojava epidemije desila se 2020. godine uzrokom pojave virusa Corona na globalnom nivou koji je zahvatio cijeli svijet i na području općine Bužim bilo je više osoba koji su bili zaraženi sa navedenim virusom. Epidemija još nije suzbijena i dalje za posljedicu ima pojave obolijevanja stanovništva.

Intenzitet djelovanja epidemija zaraznih bolesti

Aktivno istraživanje, rano otkrivanje i izolacija u vrijeme kad se zaraza može prenijeti direktnim ili indirektnim putem na druge ima veliki epidemiološki značaj jer se na taj način ograničava mogućnost širenja zaraze kontaktom, posredno (hranom) ili zrakom. Od izuzetnog epidemiološkog značaja je aktivno i brzo otkrivanje zaraženih i sumnjivih bolesnika u vrijeme varljivih epidemioloških zbivanja (poplave, zemljotresi, epidemije i dr.). Otkrivanje izvora zaraze zavisi i od odnosa stanovništva prema zaraznim bolestima, odnosno nivoa zdravstvene prosvjećenosti stanovništva, jer i danas mnogi izbjegavaju odlazak ljekaru gdje se predviđa obavezna hospitalizacija. Među zaraznim i parazitarnim bolestima koje podliježu obaveznom prijavljivanju su enterokolitis i varičellae koje su kontinuirano na vodećim mjestima što je i očekivano prema prirodi oboljenja. Pojava ostalih oboljenja posljednjih godina je promjenljiva i uočava se da su zarazne bolesti direktno povezane sa uvjetima života u čovjekovoj sredini.

Vrijeme trajanja epidemija zaraznih bolesti

Karakter i obim prirodne i druge nesreće (poplave, požari, rušenja, razaranja i drugo) utiču na mogućnost postojanja aktivnih odnosno potencijalnih izvora infekcije sa opasnošću obolijevanja stanovništva masovnih razmjera.

Pored mogućnosti velikog udjela u smrtnosti, epidemije zaraznih bolesti mogu imati težak i dugotrajan tok a također zahtijevaju hospitalizaciju, izolaciju, skupo liječenje, posebnu njegu i ishranu.

Mogućnost izbijanja mnogih zaraznih bolesti u epidemiološkoj formi postoji kao posljedica prirodnih i drugih nesreća što dovodi do iznenadnog i naglog pogoršanja higijensko-epidemioloških prilika.

Dom zdravlja Bužim u saradnji sa Zavodom za javno zdravstvo USK u slučaju pojave epidemije na nekom području odmah preduzimaju mjere sprečavanja i daljeg širenja zarazne bolesti kao što su opće higijenske mjere, posebno u pogledu lične higijene, zatim uništavanje muha, insekata, glodara i kao posebno značajno pooštavanje mjera sanitarnog nadzora nad mjestima i objektima javnog prometa i na svim javnim mjestima (škole, dom kulture, javna prijevozna sredstva i drugo).

Moguće posljedice epidemija zaraznih bolesti

Posljednjih godina ostvareni su veliki naučno-medicinski, tehnički i ekonomski preduvjeti koji su doveli do progresivnih naučnih saznanja naročito u oblasti medicine. Poboľšanjem preventivne medicine, unapređenjem dijagnostičkih postupaka za otkrivanje i diferenciranje nekih zaraznih oboljenja dovelo je do toga da su neke infektivne bolesti iskorijenjene ili su postale rijetke. Klasične infektivne bolesti su danas izgubile u svom značaju i samim tim doveli su do manjeg obima obolijevanja i manje smrtnosti.

Može se zaključiti da su se sve zarazne bolesti javljale u sporadičnom obliku. Prema tome u navedenom periodu nije prijavljena niti jedna epidemija zaraznih bolesti na području općine Bužim osim ovog perioda zaraze pojavom virusa COVID.

Epizootije - mogući uzroci nastanka epizootije

Epizootijom se smatra pojava oboljenja ili uginuća većeg broja životinja od nekog zaraznog oboljenja koje je neuobičajeno po broju slučajeva, vremenu i mjestu pojavljivanja ili zahvaćenoj vrsti životinja kao i povećana učestalost oboljenja ili uginuća čiji uzročnik je privremeno neutvrđen. U sadašnjoj situaciji najveću opasnost po zdravlje ljudi i životinja predstavljaju zarazna oboljenja kod životinja. Materijalni troškovi koji nastaju zbog suzbijanja zaraznih i parazitnih bolesti kod životinja mogu biti vrlo velika. Uzroci nastanka epizootija zaraznih bolesti su zaražene domaće i divlje životinje koje zarazu šire direktnim putem (hranom, vodom i zrakom) ili indirektnim putem (insektima, bolesnim životinjama) i upotrebom njihovih prerađenih dijelova: (koža, vuna, krzna, rogovi, kosti, čekinje i dr.), nepridržavanje osnovnih sanitarnih mjera prilikom držanja životinja i niska svijest ljudi koji nemaju znanje o posljedicama zaraznih bolesti.

Učestalost pojavljivanja epizootije

Na području općine Bužim u posljednjem periodu nije bilo epizootija velikih razmjera izuzev pojedinih slučajeva bruceloze kod goveda i ovaca.

Intenzitet djelovanja epizootije

Sve ove zarazne bolesti su zoonotičnog karaktera i mogu se povremeno javljati sporadično ili epidemijski, na čitavom prostoru općine Bužim a razlog tome je nekontinuirana provedba preventivno-dijagnostičkih procedura i nekontroliranog prometa životinja.

Vrijeme trajanja epizootija

Imajući u vidu epizootiološku situaciju na području općine Bužim a posebno vezanu za pojavu zaraznih bolesti ljudi koje se prenose sa životinja na ljude registrovani su slučajevi obolijevanja ljudi.

Moguće posljedice epizootija

Potencionalna opasnost od pojave epizootije zaraznih bolesti na području općine Bužim je kontinuirano imajući u vidu stalnu provedbu preventivno-dijagnostičkih procedura, tvrdokornost uzročnika, mnogobrojne i različite puteve širenja zaraze (kontaminirano zemljište, zrak, tehnički neobrađeno mlijeko i mliječni proizvodi, kretanje i promet životinja bez odgovarajuće sanitarne kontrole i drugo).

Posljedice vezane za navedene pojave epizootija zaraznih bolesti su prenošenje zaraze sa životinja na ljude, jer se radi o bolestima zoonotičnog karaktera, što dovodi do ugrožavanja zdravlja ljudi i do većih ekonomskih šteta vezanih za stočni fond.

Pojedina prirodna žarišta zaraznih bolesti životinja, također, predstavljaju opasnost od širenja epidemija zaraznih bolesti ljudi kao što je hemoragična groznica s bubrežnim sindromom (mišija groznica). Kada su u pitanju bruceloza i Q-groznica posebno u proljetnom periodu, kada je velika najezda krpelja koji su osnovni prenosioci bolesti među životinjama.

3.1.9. Biljne bolesti i štetočine

Mogući uzroci nastanka biljnih bolesti i štetočina

Biljne štetočine i bolesti izazivaju štete koje se javljaju kao posljedica najezde dudova svilca, leptira gubara, skakavaca i slično, kao i štete od biljnih bolesti koje nanose štetni insekti, grinje, puževi, stonoge, sisari i ptice.

Biljke i proizvodi biljnog porijekla izloženi su raznim štetnim utjecajima: prirodnim i drugim nesrećama koje mogu nastati na području općine Bužim.

Pod prirodnim nesrećama koje štetno djeluju na bilje i biljne proizvode smatraju se: grad, olujne kiše, snježne padavine, olujni vjetrovi, poplave, suše, mraz i hladnoća, visoke temperature zraka, klizišta i dr.

Drugi štetni utjecaji na biljke i biljne proizvode su: požari, radiološko-biološko-hemijska kontaminacija, nelegalno odlaganje otpada kojim se zagađuju zemljišta i vode. Njihovi uzročnici su najčešće ljudi koji nenamjerno, nehotično ili zbog neznanja, kao i zbog nepravilnog rukovanja zastarjelim mašinama i uređajima vrlo često izazivaju akcidentne situacije.

Najveća opasnost za poljoprivredne i šumske resurse su bespravna gradnja objekata različite namjene na ovim zemljištima kao i krčenje šuma.

Učestalost pojavljivanja biljnih životinja i štetočina

Na području naše općine u posljednjih 5. godina od posljedica suša, poplava, grada olujnih vjetrova, klizišta, požara, jakih pljuskova, mraza i visokih temperatura zraka i drugih uzroka uništene su manje količine poljoprivrednih kultura. Ogroman je broj štetočina na poljoprivrednim kulturama koji su uobičajeni na ovim prostorima, ali nema masovnih pojava određenog štetnika, odnosno nema pandemije i epidemije. Također nisu zabilježene situacije masovne pojave štetnika u šumarstvu.

Intenzitet pojavljivanja biljnih bolesti i štetočina

Pojavljivanje biljnih bolesti i štetočina je slabog intenziteta. Inače, štetni insekti se uobičajeno suzbijaju ili uništavaju hemijskim preparatima – insekticidima.

Intenzitet djelovanja štetočina i biljnih bolesti zavisi i od njihovih bioloških osobina: načina života, stepena agresivnosti, brzine razmnožavanja i širenja, izdržljivosti na klimatske uvjete i otpornosti na sredstva za zaštitu bilja.

Vrijeme trajanja velikog oštećenja od biljnih bolesti i štetočina

Vrijeme trajanja zavisi od intenziteta pojavljivanja biljnih bolesti i štetočina kao i od blagovremenog djelovanja na preduzimanju preventivnih mjesta zaštite bilja i biljnih proizvoda.

Područja koja mogu biti ugrožena od biljnih bolesti i štetočina

Cijelo područje općine Bužim može biti ugroženo biljnim bolestima i štetočinama.

Moguće posljedice djelovanja biljnih bolesti i štetočina

Biljke i proizvodi biljnog porijekla koji su izloženi raznim štetnim utjecajima: prirodnim i drugim nesrećama, akcidentnim situacijama, biljnim štetočinama i korovima te masovnim epidemijama biljaka izazivaju katastrofalne posljedice za ljude, biljni i životinjski svijet u neposrednoj i široj okolini. Ukupne štetne posljedice, u najtežoj varijanti mogu da se izraze u nedostatku biljnih proizvoda i proizvoda od bilja za ishranu ljudi i životinja na području općine Bužim.

3.2. TEHNIČKO – TEHNOLOŠKE NESREĆE

Tehničko-tehnološke nesreće su događaji koji su izmakli kontroli pri obavljanju određenih djelatnosti ili upravljanjem određenim sredstvima za rad ili rad sa opasnim tvarima (naftom i njenim derivatima i energetske plinovima) tokom njihove proizvodnje, prerade, upotrebe, skladištenja, pretovara, prijevoza ili uklanjanja, čije posljedice ugrožavaju ljude i materijalna dobara.

3.2.1. Požar

Požar je nekontrolisano samoodrživo sagorijevanje koje se nekontrolisano širi u prostoru i vremenu.

Mogući uzroci nastanka požara

Požar kao nekontrolisana vatra, obično se pojavljuje uslijed raznih nepravilnosti u svim sredinama u kojima se živi i radi. Vatra ili gorenje je hemijski proces kod kojeg se neka goriva materija spaja sa kisikom, a kao popratnu pojavu imamo svijetlost i toplinu. Da bi se goriva materija zapalila potrebna je vrlo mala količina toplote kao što je to iskra, trenje i slično. Kao glavni uzroci za izbijanje požara na stambenim, poslovnim, industrijskim i drugim objektima može se okarakterizirati čovjek, i to prvenstveno zbog upotrebe otvorene vatre i nepoštivanja znakova zabrane za upotrebu iste, zatim neispravno postupanje sa vatroopasnim materijama, neispravne električne instalacije, zatim neugašen opušak cigarete, nestručnost i neznanje pri

rukovanju različitim izvorima za paljenje i drugo a kao uzrok požara vrlo često se pojavljuju i prirodne pojave kao što su grom, munja, potres i slično. Kao uzročnik nastanka požara mogu biti hemijske reakcije između materija koje su u kontaktu i dovode do stvaranja topline koja može zapaliti druge gorive materije.

Učestalost pojavljivanja požara

Na području općine Bužim u periodu od 2011-2021. godine evidentirano je ukupno 257. požara. Period iza nas obilježen je nizom manjih požara koji su za posljedicu imali djelimično ili potpuno uništenje stambenih i pomoćnih objekata, štete u šumama, voćnim zasadima i poljoprivredi. Požara sa većom razmjerom na sreću nije bilo.

Intenzitet djelovanja požara

Od faktora koji direktno utiču na intenzitet požara na građevinskim objektima posebno treba izdvojiti osjetljivost odnosno otpornost materijala na požare od kojeg je objekat sagrađen. Ova tzv. požarna osjetljivost odražava svojstvo objekta da manje ili više podliježe razvijanju požara. Pored ovoga, svojstva opreme, materijalnih dobara u objektima, njihov razmještaj su, također faktori koji direktno utječu na intenzitet i brzinu širenja požara. Na osnovu intenziteta izgaranja, odnosno fazama gorenja, požari se dijele na početne i razbuktale. Razbuktali požari obično imaju tendenciju prerastanja u katastrofalne požare. Početnim požarom se smatraju oni požari čiji intenzitet izgaranja je mali i sporo se širi. Razbuktali požari se odlikuju maksimalnim intenzitetom izgaranja i imaju veliku brzinu širenja. Ove požare prate visoke temperature, stvaranje mnogo dima i zagušljivih plinova. U ovisnosti koliko je površinu zahvatio požar ove vrste može biti mali, veliki i katastrofalni.

Vrijeme trajanja požara

Direktni faktor koji utiče na vrijeme trajanja požara je brzina reagiranja na njegovom gašenju. Ako je požar zahvatio veći dio objekta i ako je prilaz istom otežan a njegova brzina širenja velika, svakako da će trebati znatno duži period za gašenje ovakvog požara a posljedice za ljude i materijalna sredstva bit će veće. Na uvjete širenja požara, odnosno vrijeme njegovog trajanja posebno utiču požarna osjetljivost, temperatura zraka, atmosferski pritisak, protiv požarna zaštita i slično.

Područje koje može biti ugroženo požarom

Od ukupne površine općine Bužim na površinu šumskog zemljišta otpada oko 4.710,9 ha. Ili 36,34% što mogu ugroziti i šumski požari, koje mogu prouzrokovati i građani svojim nesavjesnim ponašanjem na izletima (paljenje vatre, roštiljanje, bacanje opušaka cigareta i sl.). Takođe nastanak požara može nastati atmosferskim pražnjenjem/gromom ili havarijom na dalekovodima koje je veoma teško gasiti, ne samo zbog nepristupačnosti terena, već i zbog miniranih površina u predjelima linije razgraničenja (Radoč, Čulumak, Čorkovača).

S obzirom na vrstu gradnje najugroženiji objekti su: montažni objekti privremenog korištenja rađeni sa drvenim kosturom i objekti sa više spratova koji nemaju pomoćne izlazne (stepenice) i uređaje za gašenje požara

Struktura privrede općine Bužim je takva da jedan manji dio čine subjekti čija djelatnost je rizična po izbijanje i širenje požara. Puno je razloga koji uvjetuju navedene okolnosti, a posebno se ističu tehnološki postupci pri kojima se razvijaju visoke temperature i pritisak, upotreba lako zapaljivih i eksplozivnih plinova, rad sa lako zapaljivim sirovinama, skladištenje lakozapaljivih i eksplozivnih materija i slično. Sve navedeno negativno utiče na mogućnost blagovremene protiv požarne zaštite, odnosno direktno postiže stepen ugroženosti od požara na industrijskim objektima i postrojenjima, a indirektno utiče na podizanje nivoa ugroženosti

od požara graničnih stambenih objekata koji su obično nedovoljno udaljeni od industrijskih kapaciteta.

Veći industrijski i stambeni objekti koji su izgrađeni u gušće naseljenim područjima mogu biti područja zahvaćena eventualnim požarima za čiju neutralizaciju bi bilo neophodno angažiranje znatnih ljudskih potencijala kao i opreme i sredstava. Treba izdvojiti velike privredne objekte kao što su: Objekat bivšeg Šipada u kojoj se trenutno proizvode drvene stolice, Pilana Asim-comerc, objekat Preventa (bivši objekat Sanitekso), Benzinske pumpe Ljubijankić, Benzinska stanica OZZ Trgozad, Benzinska stanica Misal na Konjodoru, Benzinska stanica Kov-grad, Benzinska stanica Naftol u Jusufovićima kao i svi drugi kapaciteti koji u svom radu koriste lako zapaljive i eksplozivne materije. Industrijski kapaciteti iz oblasti drveno prerađivačke, tekstilne, uvijek su potencijalno visoko ugrožena područja za mogućnost izbijanja požara.

U mjesnim zajednicama Bužim i Konjodor benzinske pumpe koje imaju velika skladišta zapaljivih tečnosti locirane su skoro u samim centrima i dodatna je prijetnja nastanku šteta na objektima u neposrednoj okolini.

U stambenim zgradama i javnim objektima (škole, bolnica, ambulante itd.), od požara su najviše ugrožene tzv. zajedničke prostorije, tavanski i podrumski prostori. Poseban problem, u stanovima predstavljaju peći na čvrsto gorivo i dimovodi i nedostatak dovoljnog broja protivpožarnih aparata i nedostatak hidrantske mreže kako unutar obekata, tako i u neposrednim blizinama objekata. Postojeće stanje sistema samozaštite i gašenja eventualnog požara nije na zadovoljavajućem nivou.

Moguće posljedice djelovanja požara.

Požar kao prirodna nesreća predstavlja opasnost za ljude i materijalna dobra. Poznati su slučajevi iz dalje i bliže prošlosti, da su u vatrenim stihijama nestajale kuće, pomoćni objekti, šume, a sve je praćeno i ljudskim stradanjima. Svaki požar nosi sa sobom uništavanje materijalnih dobara. Svakako da požari većih razmjera nanose ogromne štete a ponekad i slučaj da požar bude razlog da porodica ostaje bez doma i slicno.

3.2.2 Ekspanzija i eksplozija plinova i opasnih materija, ugroženost od nafte i naftinih derivata

Mogući uzroci nastanka nesreće

Havarije mogu nastati uslijed:

- Djelovanja prirodne sile;
- Djelovanja čovjeka;
- Zakazivanje tehnološkog funkcioniranja sigurnosnih kapaciteta.

Obzirom na trenutne uvjete privređivanja i stanje na kapacitetima koji imaju dodirnih tačaka sa plinovima i opasnim materijama, naftom i naftnim derivatima kao glavni uzrok za pojavu nesreća ove vrste mogu se okarakterizirati: zastarjela postrojenja, tehnološki nedostaci, nedovoljne mjere zaštite i pogrešna primjena materijala, javljaju se u raznim vidovima havarija postrojenja zbog čega dolazi do eksplozija, požara i rušenja koji mogu izazvati znatne materijalne štete u privrednim postrojenjima i drugim javnim objektima.

Mogući uzroci od havarije nafte i naftnih derivata

Ma koliko strogo bile poduzete i provedene mjere predostrožnosti, kod ovih materija, mora se računati da i iz nepredviđenih razloga može doći do požara a kod benzina i do eksplozija.

Havarija od nafte i naftnih derivata može nastati uslijed:

- neurednog skladištenja naftnih derivata;
- transporta ovih materijala;
- pretakanje, ulijevanje i druge manipulacije sa ovim materijama;
- subjektivni faktor – djelovanje čovjeka;
- električna energija, elektroenergetska postrojenja, instalacije i uređaji na mjestima ugroženim od - eksplozivnih smjesa, uslijed pregrijavanja električnih provodnika, kratkog spoja, velikog prolaznog otpora, varničenja i električnog luka uređaja i naprava;
- toplotna djelovanja zračenjem sunca, udara groma, seizmičko djelovanje zemljišta,
- mehanički uzroci – samo zapaljivanje materijala;
- djelovanje čovjeka to jest subjektivni faktor je jedan od najvažnijih uzroka koji dovodi do havarije i pored poduzetih svih mjera zaštite.

Naime, svaka vrsta skladištenja zapaljivih materija, bilo da je to skladištenje u posudama, buradima, rezervoarima zahtjeva posebno i dobro proučene mjere opreza i požarne preventive. Efekti havarije od nafte i naftnih derivata zavisno od obima i mjesta, efekti havarije mogu biti višestruki kao što je prekid snabdijevanja određenih strateških važnih potrošača, a time i otežano a u krajnjem slučaju i paralizu saobraćaja i tehnologije koje se baziraju na nafti i naftnim derivatima. Požar različitog intenziteta jer su ove materije, osim rijetkih izuzetaka lako zapaljive, teško se gase i brzo gore.

Važno je napomenuti da postoji opasnost širenja i prenošenja požara sa benzinskih pumpi jer se u neposrednoj blizini nalaze stambeni objekti i ustanove. Kod izbijanja požara, moguće su i eksplozije, koje bi dovele do uništenja materijalnih dobara a mogu se očekivati i ljudske žrtve građana, radnika u akciji gašenja požara i spašavanja (dim, visoka temperatura, električna energija, rušenje i dr.).

Učestalost pojavljivanja

Na području općine Bužim do sada nisu zabilježene havarije i pojave požarnih situacija na benzinskim pumpama i drugim privrednim subjektima koji u svom procesu proizvodnje i transportu koriste opasne materije i plinove.

Intenzitet djelovanja

Svakako da bi lokalitet na kojem bi došlo do havarije bio pogođen djelovanjem ove tehničko-tehnološke nesreće. Intenzitet djelovanja će ovisiti o vrsti plinova i opasnih materija koje bi se razvijale nakon nesreće, a također na intenzitet djelovanja mogu značajno uticati količine, atmosfere prilike kao što su vjetar, temperatura i sl.

Vrijeme trajanja

O vremenu trajanja nesreće ovoga tipa može se govoriti sa aspekta vrste i količine opasnih plinova koji su oslobođeni i predstavljaju prijetnju po zdravlje živog svijeta i okoliša. U bližoj i daljoj prošlosti zabilježeni su slučajevi, u raznim dijelovima svijeta, da nakon ovakve nesreće duži vremenski period ljudi su svakodnevno direktno ugroženi od otrovnih plinova i da posljedice po zdravlje mogu biti tragične.

Područje koje može biti ugroženo

Ekspanzijom i eksplozijom plinova i opasnih materija mogu biti ugrožena industrijska postrojenja gdje se vrši proizvodnja i korištenje navedenih materija kao i područja u neposrednoj blizini ovih postrojenja

Kada do ekspanzije i eksplozije plinova i ostalih materija dođe za vrijeme transporta ovih materija ugroženi su svi učesnici u saobraćaju, na području gdje se desila nesreća kao i objekti i ljudi u ugroženom području.

Moguće posljedice djelovanja nesreće

Za očekivati je da bi posljedice djelovanja nesreće ovakvog tipa najviše mogle pogoditi radnike zaposlene u privrednim subjektima gdje se desila tehnološka nesreća i stanovništvo koje se nalazi u blizini kao i šire od mjesta eventualne havarije. Okoliš i životna sredina mogli bi pretrpjeti neprocjenjive štete za čiji oporavak bi trebao znatan vremenski period.

Zavisno od obima i mjesta havarije, efekti havarije mogu biti višestruki kao što su:

- prekid snabdijevanja potrošača;
- požar različitog intenziteta;
- eksplozija različitih detonacija;
- proširenje požara na susjedne objekte;
- mogućnost ugrožavanja ljudskih života.

3.2.3. Druge nesreće

Ostale nesreće podrazumijevaju velike nesreće u cestovnom, željezničkom i zračnom prometu, požari, rudarske nesreće, rušenje brana, atomske, nuklearne i druge nesreće koje uzrokuje čovjek svojim aktivnostima (rat, vanredna stanja ili drugi oblici masovnog stradanja ljudi ili uništavanja materijalnih dobara.

Velike nesreće u cestovnom prometu

Mogući uzroci nastanka nesreća

Uzroci saobraćajnih nesreća na putevima najčešće je neprilagođena brzina uvjetima puta, loše stanje kolovoza, nedostatak horizontalne i vertikalne signalizacije, utjecaj alkohola, umor vozača, neispravni uređaji na vozilima, klizav put, oštećenje i odroni na putu.

Učestalost pojavljivanja nesreća

U posljednjih pet godina na području općine Bužim nije bilo velikih nesreća u cestovnom saobraćaju. Pojedini uzroci u posljednjih 5. godina u cestovnom prometu na području općine Bužim, doveli su do manjeg broja saobraćajnih nesreća.

Intenzitet djelovanja nesreća u dosadašnjem periodu

Na području općine Bužim na regionalnim, lokalnim i nekategorisanim putevima saobraćajne nezgode se uglavnom događaju u naseljenim mjestima. Najčešći uzrok tih nesreća je ljudski faktor (neprilagođena brzina vožnje, konzumiranje alkohola od strane vozača,

mladi i neiskusni vozači, nepoštivanje saobraćajnih znakova, dok jednim dijelom uzrok su i loši uvjeti kolovoza) kao i nedostatak trotoara i pješačkih zona..

Stanje sigurnosti saobraćaja na putevima

Prema evidenciji i uvidom u stanje sigurnosti 2014 godini posmatrano sa stanjem u 2013. karakteriše blago povećanje ukupnog broja saobraćajnih nezgoda a što se vidi iz slijedeće tabele.

godina	2019	2020	2021
UKUPNO SAOBRAĆAJNIH NEZGODA	84	72	82
Saobraćajne nezgoda sa nastradalim licima	27	26	25
Saobraćajne nezgode sa materijalnom štetom	57	46	57
POGINULO LICA	2	1	1
- vozači	1	1	1
- putnici	1		
- pješaci			
POVRIJEĐENO LICA	40	33	35
- vozači	19	15	12
- putnici	15	13	15
- pješaci	3	2	
- motociklisti	2	2	4
- biciklisti	1	1	4

Tabela: Podaci o saobraćajnim nezgodama u 2019. 2020. i 2021.. godini. (Izvor podataka: Policijska stanica Bužim.)

Vrijeme trajanja nesreće

Saobraćajne nesreće na području općine Bužim uglavnom su karaktera u kome dolazi do kontakta dva motorna vozila u rijetkim slučajevima da dolazi do nezgode u kojim učestvuje više vozila obzirom na kategoriju saobraćajnica i frekvenciju prometa. Najveći broj saobraćajnih nezgoda desilo se na magistralnom putu M-4.3, dijelom na regionalnom putu R401 B i lokalnim putevima.

Područja ugrožena sa aspekta bezbjednosti saobraćaja

Saobraćaj na području općine Bužim je srednjeg intenziteta, uzimajući u obzir stanje saobraćajne infrastrukture, najugroženija mjesta u pogledu bezbjednosti pješaka su u naseljenim mjestima kroz koja prolaze saobraćajnice magistralnog puta M- 4.3, regionalni put R 401 b. u dijelu gdje nisu izgrađeni trotoari. Bezbjednost odvijanja saobraćaja po učesnike u saobraćaju su najkritičniji dijelovi gdje su saobraćajnice sa većim nagibom i sa velikim zavojima a to je dionica Gornji Mulalići – Čava i dionica puta Gornji Brigovi – Konjodor.

Moguće posljedice nesreća

Posljedice saobraćajnih nesreća, u cestovnom saobraćaju se kreću od težih i lakših povreda učesnika u saobraćaju, materijalnih šteta na motornim vozilima a u nekim slučajevima i do smrti učesnika u saobraćaju.

3.2.4. Radioaktivno i drugo zagađivanje zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla

Mogući uzroci nastanka nesreće

Na području općine Bužim u privredi se koriste materije u manjim količinama koje u procesu proizvodnje ne prati odgovarajuća tehnologija, zdravstvena i ekološka zaštita, te predstavljaju direktnu opasnost kako za zaposlene tako i za šire okruženje. Uzroci eksplozije gasova i nekontroliranog izlivanja otrovnih i eksplozivnih materija koje se u toku proizvodnog procesa koriste mogu biti izazvane požarima, saobraćajnim udesima zemljotresima i drugim prirodnim nesrećama. Poseban uzrok može biti tzv. ljudski faktor gdje do havarije može doći zbog neznanja ili nemarnog odnosa u samom procesu proizvodnje

Potencijalna opasnost na šire područje, zrak, tlo i vodotoke može dovesti do ugrožavanja zdravlja ljudi, životinja i vegetacije.

Do radioaktivnog zagađivanja zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla može da dođe kao posljedica: nuklearnih ratnih dešavanja na području Bosne i Hercegovine, Evrope i šire, oštećenja na nuklearnim elektranama kao posljedica kvarova ili poremećaja u tehnološkom procesu rada nuklearnih elektrana, potresa, terorističkih diverzija i ratnih dešavanja, utjecaj pojačanog prirodnog radioaktivnog zračenja (zračenje iz svemira, zemljine kore i od prirodnih radionuklida), radioaktivnog zračenja raznog radioaktivnog otpada i drugih materijala, utjecaja zračenja raznih uređaja koji u sebi sadrže radioaktivne materije i utjecaja radioaktivne prašine nastale nakon korištenja municije sa osiromašenim uranijem. Za područje općine Bužim najbliža opasnost od posljedica radioaktivnog zračenja u skorije vrijeme moglo bi biti skladište radioaktivnog otpada niskog i srednjeg intenziteta koje se planira graditi u susjednoj Republici Hrvatskoj na lokaciji Trgovske gore u općini Dvor. Iako postoji protivljenje Bosne i Hercegovine velika je vjerovatnoća da će radioaktivni otpad iz nuklearne elektrane Krško i radioaktivni otpad koji se koristi u industriji biti odlagan na navedenoj lokaciji. Do zagađivanja vode, zraka, zemljišta raznim vrstama zagađujućih i štetnih materija (plinovitog, tečnog i čvrstog stanja) može doći kao posljedica: emisije zagađenja iz: saobraćajnih motornih vozila, kotlovnica koje rade na čvrsta, tečna i plinovita goriva.

Do kontaminacije namirnica biljnog i životinjskog porijekla može doći kao posljedica djelovanja raznih štetnih materija fizičko-hemijskog i mikrobiološkog porijekla. Ugroženost od bioloških agenasa ogleda se u prisustvu i toksičnom djelovanju mikroba (bakterije, virusi) i toksina-otrovnih produkata djelovanja bakterija. Biološki agensi izazivaju oboljenja kod ljudi, životinja i biljki. Većina bioloških agenasa je zarazna i prenosi se sa oboljelog na zdravog čovjeka. Postoje biološki agensi koji izazivaju oboljenja samo kod ljudi koji su ih direktno unijeli u organizam preko hrane ili vode, u mirnodopskim uvjetima, uglavnom je posljedica sanitarne manipulacije hranom, počevši od sirovina, preko transporta, prerade i prometa, pa do konzumacije hrane.

Učestalost pojavljivanja nesreće

Na području općine Bužim do sada nije evidentirana radioaktivna kontaminacija zraka, vode, tla te namirnica biljnog i životinjskog porijekla. Povremeno dolazi do kontaminacije namirnica biljnog i životinjskog porijekla raznim mikroorganizmima, čije posljedice su pojedinačni slučajevi manjih razmjera trovanja hranom kod ljudi.

Djelimično ali u manjoj mjeri prisutna je zagađenost zraka u pojedinim danima za vrijeme sezone grijanja kao uzročnik je korištenje energenata (mazuta, uglja i drva), i povećanom frekvencijom saobraćaja. Ukupno stanje kvalitete zraka tokom ljetnih mjeseci na području općine Bužim je uglavnom zadovoljavajuće.

Voda iz gradskog vodovoda koja se redovno kontrolira, ispitivanja uglavnom pokazuju zadovoljavajuće higijenske uvjete za korištenje vode za piće. Analize vode iz potoka i lokalnih vodovoda su nepoznati a prema stanju na terenu može se zaključiti da nisu zadovoljavajući obzirom da sve otpadne vode se direktno ispuštaju u potoke a lokalni vodovodi nemaju utvrđene vodo zaštitne zone izvorišta.

Lokalni vodovodi izgrađeni na cijelom području općine Bužim za koje nema jasni podataka o izvorištima, količini i kvaliteti vode koja se koristi za piće, kontroli hemijskoj i bakteriološkoj ispravnosti, broju domaćinstava koji se snabdijevaju sa lokalnih vodovoda može se očekivati pojava raznih bolesti kod ljudi i životinja korištenjem vode za piće.

Zagađenost tla

Zagađenost tla je konstantno prisutna, na određenim lokacijama, kao posljedica odlaganja otpadnog materijala raznih vrsta, posebno komunalnog otpada („divlje deponije“), kao i tehnološkog otpada odnosno otpadnih materijala čime se razgradnjom otpada onečišćavaju tlo i voda kao i plavna područja uz rijeke i potoke.

Podatke o broju divljih deponija i količinama odloženog otpada nadležna Služba nema, posljednji podaci kada se vodila evidencija i pratilo stanje divljeg odlaganja otpada su podaci iz 2014. godine. U tom periodu evidentirane su 23. lokacije na kojima je odložena veća količina deponiranog materijala uglavnom komunalnog otpada. Iako su pojedine deponije djelimično sanirane evidentno je da je prisustvo nelegalnog odlaganja i dalje prisutno.

r/b	Naziv naseljenog mjesta	Broj divljih deponija	Količina deponovanog materijala (procjena)
	Bužim	2	nepoznato
	Brigovi	2	nepoznato
	Čava	1	nepoznato
	Radoč	1	300
	Mrazovac	2	80
	Zaradostovo	3	200
	Bučevci	1	50
	Var.Rijeka	2	230
	Vrhovska	2	250
	El. Rijeka	1	50
	Jusufovići	1	40
	Bag	1	43
	Lubarda	2	84
	Konjodor	2	150
	U K U P N O :	23	1.477

Tabela. Tabelarni prikaz divljih deponija sa procjenom količina deponovanog otpada u 2014. godini.

Intenzitet djelovanja nesreće

Kod zagađenja zraka, vode, tla i namirnica biljnog i životinjskog porijekla, koja su prisutna na području općine Bužim treba istaći da su u granicama normale prisutnosti štetnih hemijski materija. Najveći zagađivači zraka na području općine Bužim naročito u centralnoj zoni su ispušni gasovi iz motornih vozila i dim kao produkt sagorijevanja čvrstih i tečnih goriva koja se koriste za zagrijavanje stanova.

Vrijeme trajanja nesreće

Vrijeme trajanja kontaminacije zraka zagađujućim materijama, kada je njihova koncentracija u zraku iznad preporučenih vrijednosti je više izražena u zimskom periodu, kada je intenzivnija upotreba ogrjeva (drvo, ugalj i sl.) kao i dijelovima općine gdje je intenzivniji saobraćaj motornih vozila. Može se reći da je takvo stanje promjenljivo ovisno od godišnjeg doba. Vrijeme trajanja kontaminacije vodotoka zagađujućim materijama je konstantno, obzirom na nedovoljnu uređenost komunalne infrastrukture, neodgovornosti građana odlaganjem otpada i dr.

Trajanje kontaminacije zemljišta na lokacijama „divljih“ deponija gdje se nedozvoljeno odlaže komunalni i drugi čvrsti otpadni materijali je trajno, osim što se povremeno vrši uklanjanje „divljih“ deponija koje se ponovo formiraju. Kontaminacija tla u plavnim područjima je konstantna zbog plavljenja i dužeg zadržavanja otrovnih supstanci u zemljištu.

Trajanje kontaminacije namirnica biljnog i životinjskog porijekla, raznim zagađujućim materijama, je relativno kratko zbog toga što se kontaminirane namirnice uklanjaju iz prometa, odnosno upotrebe odmah nakon otkrivanja kontaminacije.

Područje koje može biti ugroženo nesrećom

Do sada na području općine Bužim, nisu registrirani slučajevi radioaktivne kontaminacije zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla što nije isključena mogućnost. Obzirom na površinu općine Bužim kontaminaciju radioaktivne kontaminacije zahvatilo bi cijelo područje Općine.

Vodotoci su izloženi zagađenju, gdje se komunalne i otpadne vode ispuštaju u vodotoke bez prethodnog pročišćavanja obzirom da na području općine Bužim nema uređaja za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda. Kontaminacija zemljišta komunalnim čvrstim i drugim otpadnim materijalima, prisutna je na području cijele općine gdje se nalaze „divlje“ deponije čvrstog komunalnog i drugog otpada.

Kontaminacija namirnica biljnog i životinjskog porijekla, manjeg ili većeg intenziteta, povremeno se registriraju na području cijele općine Bužim, a uzrok je najčešće prisustvo raznih štetnih bakterija u navedenim namirnicama.

Moguće posljedice djelovanja nesreće

Posljedice zagađenosti zraka štetnim hemijskim materijama, prašinom, pepelom i čađi, naročito kada koncentracije navedenih materija u zraku dostižu vrijednosti koje su blizu preporučenih ili u težem slučaju, kada su te vrijednosti blizu kritičnih, ogledaju se u vidu obolijevanja ljudi od raznih bolesti, prije svega respiratornih organa i kardiovaskularnih bolesti. Najugroženije je stanovništvo u gušće naseljenim područjima. Zrak zagađen štetnim hemijskim i drugim materijama utiče, također, na degradaciju biljnog svijeta, posebno na području koje je izloženo zagađenom zraku većeg intenziteta i u dužem vremenskom periodu.

Posljedica zagađenosti vodotoka ogledaju se zavisno od intenziteta i dužine trajanja zagađenosti u djelimično ili potpunom uništenju biljnog i životinjskog svijeta u njima i nemogućnosti korištenja navedenih vodnih resursa za razne potrebe stanovništva kao što je kupanje u ljetnom periodu, napajanje stoke, ribolov i drugo. Zagađeni vodotoci, u konačnici uzrokuju i zagađivanje priobalnog zemljišta štetnim materijama što se negativno odražava na uzgoj poljoprivrednih i ratarskih kultura.

Zagađenost izvorišta vode za piće, iz kojih se vodom snabdijevaju lokalni vodovodi i individualni vodni objekti može dovesti, u slučaju nedovoljne kontrole higijenske ispravnosti vode za piće, i do obolijevanja ljudi od raznih zaraznih bolesti organa za probavu, a u najtežim slučajevima može doći do pojave epidemija zaraznih bolesti manjih ili većih razmjera.

Zagađenost zemljišta komunalnim i drugim čvrstim otpadnim materijalom može dovesti do zagađenja podzemnih voda, što može imati dalekosežne negativne posljedice. Zagađenost zemljišta navedenim otpadnim materijalom utiče na pogoršanje opšteg higijensko-sanitarnog stanja prirodne i životne okoline što može utjecati na porast obolijevanja ljudi od raznih zaraznih bolesti, a također može dovesti do prenošenja zaraznih bolesti sa životinja na ljude, što je vrlo često prisutno na „divljim“ deponijama. Posljedica zagađivanja namirnica biljnog i životinjskog porijekla i konzumiranjem takvih namirnica dolazi do obolijevanja ljudi od raznih zaraznih bolesti.

3.2.5. Nesreće na terenima koje su kontaminirane minsko-eksplozivnim sredstvima (MES-a) i neeksplozivnim ubojitim sredstvima (NUS-a)

Mogući uzroci nastanka

Protjekla ratna dešavanja u Bosni i Hercegovini ostavilo je traga u postratnom periodu u smislu opasnosti od zaostalih minsko eksplozivnih sredstava i neeksplozivnih ubojitih sredstava. Najveća opasnost su područja linija razdvajanja u rubnim područjima općine Bužim uz državnu granicu sa R Hrvatskom od Radoča do Ćorkovače na kojim područjima su bile linije razdvajanja.

Drugi uzrok stradanja su razna eksplozivna sredstva zaostalih od proteklog rata koje građani nelegalno posjeduju kod svojih kuća a koje iz nepoznatih razloga nisu prijavili za sigurno uklanjanje.

Učestalost pojavljivanja nesreća

Po procjenama BH MAC-a na području općine Bužim bilo je preko 2,73 km² sumnjivih površina. U postratnom periodu od zaostalih eksplozivnih sredstava na području općine Bužim evidentirano je više slučajeva ranjavanja sa trajnim posljedicama i četiri slučaja sa smrtnim ishodom. U posljednjih pet godina prema evidenciji na sreću nije bilo slučajeva stradanja stanovništva.

Intenzitet djelovanja

Prema relevantnim podacima na području općine Bužim smrtno su stradala četiri civila od NUS-a i MES-a. a tačne podatke o broju nastradalih sa tjelesnim povredama Služba za civilnu zaštitu ne posjeduje.

Vrijeme trajanja

Obzirom da se u 2021. godini započelo sa čišćenjem površina zagađenih od NUS-a i MES-a i nastavljene aktivnosti u 2022. godini kada se planira očistiti cijela zagađena površina na području općine Bužim u ovoj 2022. godini općina Bužim će biti kompletna površina bez prisustva mina. Okončanjem započetog procesa deminiranja na području općine Bužim otklonit će se svi uzroci opasnosti od stradanja na sada zagađenim područjima.

Područje koje može biti ugroženo

Završetkom projekta deminiranja u 2022. godini neće biti ugroženih područja na području općine Bužim osim opasnosti od eksplozivnih sredstava koje nesavjesni građani posjeduju u svom vlasništvu.

Moguće posljedice djelovanja na ljude i materijalna dobra

Posljedice djelovanja nesreće na terenima koji su kontaminirani minsko eksplozivnim i neeksplozivnim ubojitim sredstvima su uvijek prisutne kada se desi incident ili minska nesreća. Posljedice obično bivaju tragične i uglavnom se odnose na ljude. Zabilježeni broj žrtava-povrijeđenih i smrtno stradalih lica od ovih sredstava, u poslije ratnom vremenu su najjača opomena i pokazatelj kakve posljedice na ljude i materijalna dobra imaju NUS i MES.

IV PRIRODNE NESREĆE – FAZE DJELOVANJA

a) ZEMLJOTRESI - POTRESI

Faza preventivne zaštite

U fazi preventivne zaštite podrazumjevaju se svi poslovi i radnje kojim se mogu spriječiti ili ublažiti posljedice djelovanja u slučaju nastanka zemljotresa od čega posebno treba istaći:

- Projektovanje i gradnja stambenih, infrastrukturnih i drugih građevinskih objekata u skladu sa propisima, tehničkim i drugim normama za izgradnju navedenih objekata u seizmički ugroženom području;
- Organiziranje, opremanje i osposobljavanje svih nadležnih pravnih i fizičkih subjekata za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara u slučaju zemljotresa na području općine Bužim;
- Obučavanje i osposobljavanje građana za preduzimanje mjera samozaštite i međusobne pomoći u slučaju zemljotresa;
- Izrada planova za evakuaciju, smještaj i zbrinjavanje lica iz područja ugroženog zemljotresom;
- Izrada planova za medicinsko zbrinjavanje lica povrijeđenih kao posljedica djelovanja zemljotresa;
- Obezbeđenje robnih rezervi, odgovarajućih količina životnih namirnica, odjeće, obuće i drugih potreba stanovništva koje bi bilo u stanju potrebe za ovim sredstvima, kao posljedica djelovanja potresa.

Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti od potresa

U uslovima postojanja neposredne opasnosti od potresa poduzimanje mjera zaštite i spašavanja koje mogu doprinijeti sprečavanju nastanka od opasnosti ili nesreće, ili ublažavanja njenog djelovanja kao i mjere, postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i zbrinjavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih tom opasnošću ili tom nesrećom.

Faza spašavanja

Zaštita i spašavanje od rušenja; izvlačenje povrijeđenih i poginulih ispod ruševina; angažovanje svih raspoloživih ljudski resursa i materijalno-tehničkih sredstava na izvlačenju preživjelih ispod ruševina, te evakuacija i zbrinjavanje povrijeđenih i lica koja su ostala bez svojih domova; angažiranje organa uprave i drugih društvenih subjekata na obezbjeđenju svake vrste pomoći od domaćih i međunarodnih organizacija i institucija; organizovanje prihvata i distribucije materijalne i druge pomoći (prva medicinska pomoć, evakuacija, zbrinjavanje ugroženih i nastradalih, sahranjivanje poginulih, zaštita i spašavanje od požara).

Faza otklanjanja posljedica

Asanacija terena, raščišćavanje ruševina, popravak manje oštećenih stambenih i drugih građevinskih objekata, vodovodnih, električnih, telekomunikacijskih i kanizacionih instalacija, puteva, mostova i drugih infrastrukturnih objekata na zemljotresom pogođenom području radi stvaranja osnovnih uslova za normalizaciju života, izrada planova za izgradnju građevinskih i infrastrukturnih objekata na zemljotresom ugroženom području, povratak privremeno evakuisanog stanovništva na područje pogođenom zemljotresom, nakon prestanka opasnosti, procjena pričinjenih šteta od posljedica potresa; angažiranje svih nadležnih subjekata na prikupljanju finansijske i druge pomoći šire društvene zajednice radi sanacije posljedica zemljotresa.

Snage potrebne za sklanjanje, evakuaciju i zbrinjavanje ljudi i materijalnih dobara

Općinski štab civilne zaštite, Povjerenici CZ, Službe zaštite i spašavanja CZ, Općinske službe općine Bužim, Policijska stanica Bužim, ZU Dom zdravlja Bužim i sva pravna i fizička lica sa potrebnim materijalno tehničkim sredstvima.

b) POPLAVE

Faza preventivne zaštite

Pojam preventivne zaštite od poplava na području općine Bužim podrazumjeva provođenje svih aktivnosti na otklanjanju uzročnika nastanka poplava, prvenstveno realizacija regulacije i uređenja korita rijeke Bužimnice i drugih potoka na područjima na kojim dolazi do

plavljenja okolnih zemljišta i objekata (Čaglica, Čava te potok Đormaz, Merdžan i Varajića potok). Projektovati i graditi mostove i druge objekte u vodnom pojasu u skladu sa zakonskim propisima i svim podacima o plavnim područjima, kao i izgradnju odvodnih kanala za odvodnju oborinskih i sanitarnih voda. Provođenje propisa koji regulišu zaštitu voda, okoline i drugih od strane svih Službi općinskog organa uprave općine Bužim, svaka iz svoje nadležnosti. Preduzimanje inspekcijских kontrola i drugih nadležnih organa u cilju sprječavanja nelegalne gradnje u vodnom zaštitnom pojasu, uzurpacije vodnog dobra, odlaganja otpada koji mogu utjecati na smanjenje proticajnog profila vodotoka.

Preventivna zaštita od poplava obuhvata i izgradnju i održavanje adekvatnih vodoprivrednih objekata i sistema za odvodnje i prihvat površinskih voda, izgradnju i održavanje propusta i kanala ispod i pored puteva i drug slični radovi u cilju sistemskog rješavanja odvodnje vode.

Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti od poplava

U uslovima postojanja neposredne opasnosti od nastanka poplava potrebno je poduzimanje mjera zaštite i spašavanja koje mogu doprinijeti sprječavanju nastanka od opasnosti ili nesreće, ili ublažavanja njenog djelovanja kao i mjere, postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i zbrinjavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih poplavom. U periodu postojanja i nastanka veoma je bitno organizirati i sprovesti planske faze spašavanja i to:

- Evakuacija ljudi i materijalnih dobara iz poplavom ugroženih područja;
- Zbrinjavanje ugroženih i stradalih lica;
- Zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom;
- Prva medicinska pomoć;
- Zaštita okoliša.

Snage potrebne za spašavanje, evakuaciju i zbrinjavanje ljudi i materijalnih dobara

Potrebne snage za spašavanje, evakuaciju i zbrinjavanje ljudi i materijalnih dobara su: Službe zaštite i spašavanja na vodi i pod vodom, preduzeća koja raspolažu sredstvima i snagama, kao i preduzeća i ustanove kojima po sopstvenim procjenama prijete opasnost od poplava. Za zaštitu i spašavanje na vodi i pod vodom mogu se angažovati i sportisti (plivači) spasioци koji rade na bazenima i drugim kupalištima kao i specijalizirane jedinice policije i OS BiH. Angažovanje svih raspoloživi ljudskih snaga i materijalno-tehničkih sredstava na neposrednoj odbrani od poplava u cilju zaštite ljudi i materijalnih dobara.

Faza otklanjanja posljedica

U fazi otklanjanja posljedica od poplava razlikujemo četiri faze organizovanog otklanjanja posljedica od poplava i vraćanje u stanje prije nastanka poplava prema prioritetima i to:

- Asanacija terena;
- Zaštita okoliša;
- Sanacija stambenih, poslovnih, privrednih i vodoprivrednih i vodoopskrbnih objekata, puteva, vodovodnih, elektro i telefonskih instalacija i ostalih infrastrukturnih i drugih

oštećenih objekata, u cilju stvaranja uvjeta za normalizaciju stanja i povratak privremeno iseljenih lica;

- Procjena pričinjenih šteta uslijed poplava. Nadoknada najnužnijih pričinjenih šteta, u skladu sa financijskim mogućnostima budžeta općine Bužim.

Snage potrebne za evakuaciju i sklanjanje ljudi i materijalnih dobara

U fazi evakuacije i sklanjanja ljudi i materijalnih dobara oslanjamo se na povjerenike civilne zaštite, jedinice opće i specijalizirane namjene, specijalizirane službe civilne zaštite, sve Općinske službe iz svojih nadležnosti kao i pravna i fizička lica sa potrebnim materijalno tehničkim sredstvima.

c) VISOKI SNIJEG I SNJEŽNI NANOSI

Faza preventivne zaštite

Preventivna zaštita od visokog snijega podrazumjeva sve radnje i zadaci održavanja svih vitalnih funkcija života i rada na području općine Bužim za vrijeme snježnih padavina i snježnih nanosa. U tom smislu prvenstveno se podrazumjeva na vrijeme izraditi općinske planove i programe zimskog održavanja putne infrastrukture i obezbjediti potrebnu operativu za izvršavanje potrebnih radova.

Priprema Službe civilne zaštite i vatrogastva i drugih struktura civilne zaštite, posebno Općinskog štaba civilne zaštite i povjerenika civilne zaštite u MZ-a za obavljanje zadataka iz nadležnosti civilne zaštite za vrijeme visokog snijega i snježnih nanosa. Ostale službe općine Bužim stalno praćenje i provođenje zakonske regulative u cilju preventivnog djelovanja od snijega i snježnih nanosa.

Na najprikladniji način obavješćavanje stanovništva i vlasnika poslovnih i drugih objekata o obavezi izvršavanja zakonske obaveze uklanjanja snijega sa prilaza navedenim objektima.

Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti od prirodnih i drugih nesreća

U uvjetima postojanja neposredne opasnosti od visokog snijega i snježnih nanosa poduzimaju se mjere zaštite koje mogu doprinijeti sprječavanju od nastanka opasnosti, nesreće ili ublažavanja njenog djelovanja kao i mjere, postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i zbrinjavanja ljudi i materijalnih dobara koja mogu biti ugrožena od visokog snijega i snježnih nanosa. U preventivnoj fazi neposredni izvršilac poslova je Služba za civilnu zaštitu i vatrogastva, JKP Komb Bužim, angažirana pravna lica u zimskom održavanju putne infrastrukture i svi građana na području općine Bužim svako iz svoje nadležnosti.

Faza spašavanja

U fazi spašavanja po potrebi se provodi:

- Evakuacija;
- Zbrinjavanje ugroženih i nastradalih;
- Prva medicinska pomoć;
- Uklanjanje snijega i snježnih nanosa sa regionalnih, lokalnih i ne kategorisanih puteva, ulica i javnih površina, te sa prilaza stambenim, poslovnim, javnim, zdravstvenim, školskim, industrijskim i drugim objektima od opšteg značaja. Na ovim poslovima treba angažuju se, izvođači radova na zimskom održavanju saobraćajnica, pripadnici struktura civilne zaštite i po potrebi i drugi građani;
- Dopremanje neophodnih životnih namirnica i drugih sredstava za normalan život građanima koji se nalaze na područjima koja su, uslijed visokog snijega i snježnih nanosa, odsječeni od centralnih dijelova općine i drugih naselja.

Faza otklanjanja posljedica

U fazi otklanjanja posljedica od visokog snijega i snježnih nanosa podrazumjeva organizaciju vraćanja stanovništva koji je u vrijeme spašavanja evakuisan sa određenog područja. Na ugroženim područjima vrši se procjena nastalih šteta i prioritarno sanacija oštećenih građevinskih objekata, puteva, električnih i telekomunikacijskih instalacija i drugih infrastrukturnih objekata.

U fazi otklanjanja angažuju se:

- Općinske Službe za poslove iz svojih nadležnosti;
- JKP Komb Bužim;
- Raspoložive strukture civilne zaštite;
- Pravna lica zadužena za zimsko održavanje puteva;
- Po potrebi preduzeća sa građevinskom mehanizacijom;
- Građani.

d) ODRONJAVANJE I KLIZANJE ZEMLJIŠTA

Faza preventivne zaštite

U fazi preventivne zaštite od odronjavanja i klizanja zemljišta podrazumijeva veoma širok spektar poslova i zadataka preventivnog djelovanja na nastanku i klizanju tla. Prvenstveno je potrebno izvršiti analizu svih pojava odronjavanja i klizanja zemljišta u proteklom periodu na području općine Bužim i utvrditi uzroke nastanka klizišta, lokacije, sastav zemljišta, površina zahvaćenog područja, nastala šteta na objektima i drugim infrastrukturnim objektima. Zbog opasnosti nastanka novih klizišta potrebno je obavezno izvršiti geološko ispitivanje tla na područjima gradnje utvrđenih Prostornim planom općine Bužim. Uraditi katastar aktivnih klizišta na području općine Bužim i uraditi sanaciju postojećih klizišta.

Obezbjediti financijska sredstava, u budžetu Općine, za sanaciju najprioritetnijih klizišta, posebno onih koji ugrožavaju stambene i infrastrukturne objekte. Zabraniti izgradnju

stambenih, infrastrukturnih i drugih građevinskih objekata na područjima koja su evidentirana kao plavne zone. Izgraditi odgovarajuće instalacije za dreniranje, prihvati i odvođenje površinskih, podzemnih i otpadnih voda, naročito u naseljenim mjestima. Kaptiranje izvora i vode u uvalama te njihovo odvođenje izvan klizišta; regulisanje potoka i bujica u neposrednoj blizini klizišta; skidanje deponovanog materijala na padini i planiranje površine radi lakše odvodnje i dr. Inspeksijska kontrola radi zabrane nekontrolisane sječe šuma; edukacija stanovništva i pripadnika struktura civilne zaštite o načinu prepoznavanja osnovnih znakova pojave klizišta i najosnovnijih preventivnih mjera koje treba preduzeti radi sprječavanja daljeg širenja klizišta.

U preventivnih mjerama učestvuju sve službe Općinskog organa uprave svaka iz svoje nadležnosti.

Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti

U uslovima postojanja neposredne opasnosti od klizanja zemljišta poduzimaju se mjere zaštite i spašavanja koje mogu doprinijeti sprječavanja nastanka od opasnosti ili nesreće, ili ublažavanja njenog djelovanja kao i mjere, postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i zbrinjavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih tom opasnošću ili tom nesrećom.

Faza spašavanja

- Zaštita i spašavanje od rušenja;
- Zaštita okoliša;
- Evakuacija;
- Zbrinjavanje ugroženih i nastradalih;
- Prva medicinska pomoć;
- Pridržavati se principa da se sanacija klizišta, posebno onih većih i složenijih, vrši isključivo na osnovu odgovarajuće projektne dokumentacije, koja uključuje: geološko, inženjersko-geološko i geomehaničko ispitivanje terena;
- Angažovanje svih raspoloživi stručnih ljudskih potencijala iz oblasti geodezije i fundiranja, građevinskih firmi i komunalne službe, materijalno-tehničkih sredstava na preduzimanju interventnih sanacionih mjera u hitnim slučajevima, kada to situacija na terenu zahtjeva, bez odgovarajuće projektne dokumentacije, intervenirati na klizištu radi sprječavanja daljnjeg širenja klizišta.

Faza otklanjanja posljedica

- Asanacija terena;
- Sanacija lakše oštećenih stambenih i pomoćnih objekata, puteva, vodovodnih, kanizacionih, elektro i ptt instalacija;

- Izgradnja srušenih stambenih i pomoćnih objekata;
- Procjena pričinjenih šteta, kao posljedica djelovanja klizišta.

Snage potrebne za sklanjanje, evakuaciju i zbrinjavanje ljudi i materijalnih dobara

Snage potrebne za sklanjanje, evakuaciju i zbrinjavanje ljudi i materijalnih dobara: povjerenici, zadužene strukture civilne zaštite, nadležne općinske službe kao i preduzeća sa građevinskom mehanizacijom, stručne ustanove iz oblasti geologije i fundiranja.

e) TUČA-GRAD

Faza preventivne zaštite

Izrada planova za izgradnju sistema za protugradnu odbranu, izgradnja i redovno održavanje sistema za protugradnu odbranu, posebno u područjima sa razvijenom poljoprivredom i voćarstvom. Preduzimanje svih neophodni mjera zaštite u poljoprivredi i voćarstvu, u cilju zaštite od grada.

Snage potrebne za preventivu

Snage potrebne za preventivu: Služba za civilnu zaštitu i vatrogastvo, Služba za razvoj i poduzetništvo.

Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti od grada

U uslovima postojanja neposredne opasnosti od prirodnih i drugih nesreća poduzimanje mjera zaštite i spašavanja koje mogu doprinjeti sprječavanju nastanka od opasnosti i nesreće, ili ublažavanja njenog djelovanja kao i mjere, postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i zbrinjavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih tom opasnošću ili tom nesrećom.

Faza spašavanja

Pravovremena aktivnost sistema za protugradnu odbranu za što je neophodna pored ostalog i odgovarajuća i pravovremena informacija o prognozi vremena za određeno područje.

- Zaštita okoliša
- Prva medicinska pomoć.
- Zaštita u poljoprivredi i voćarstvu.
- Zaštita ljudi, stambenih, poslovnih, industrijskih, pomoćnih i drugih građevinskih objekata i saobraćajnih motornih vozila.

Faza otklanjanja posljedica

Otklanjanje posljedica djelovanja grada u poljoprivredi, voćarstvu, na stambenim, poslovnim, industrijskim, pomoćnim i drugim građevinskim objektima i saobraćajnim motornim vozilima.

Procjena pričinjenih šteta u poljoprivredi, voćarstvu, na stambenim, poslovnim, industrijskim, pomoćnim i drugim građevinskim objektima i saobraćajnim motornim vozilima, od posljedica djelovanja grada.

f) SUŠA

Faza preventivne zaštite

Preduzimanje svih neophodnih preventivnih mjera, prije perioda u kome je moguća suša, u cilju lakšeg prevazilaženja ove prirodne nesreće, posebno u poljoprivredi, snabdjevanju stanovništva vodom za piće i snabdjevanju industrije vodom za tehnološke potrebe. Izrada planova i obezbjeđenje finansijskih sredstava za uvođenje sistema za navodnjavanje poljoprivrednih kultura sa razvijenom poljoprivredom, edukacija stanovništva u cilju osposobljavanja za samozaštitu u slučaju pojave suše o optimalnom načinu ponašanja i života dok traju visoke temperature vazduha.

Snage: Vlasnici parcela i gazdinstava, zadužene strukture civilne zaštite, zdravstvene ustanove
Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti od prirodnih i drugih nesreća

U uslovima postojanja neposredne opasnosti od prirodnih i drugih nesreća poduzimanja mjera zaštite i spašavanja koje mogu doprinjeti sprječavanju nastanka od opasnosti ili nesreće ili ublažavanja njenog djelovanja kao i mjere, postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i zbrinjavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih tom opasnošću ili tom nesrećom.

Faza spašavanja

- Zaštita okoliša.
- Zaštita bilja.
- Zaštita i spašavanje od požara.
- Snabdjevanje stanovništva vodom za piće i za higijenske potrebe, u sušom ugroženim područjima, pomoću autocisterni i na drugi pogodan način. Uvođenje sistema redukcije vodom za piće i higijenske potrebe iz gradskog vodovoda. Obezbeđenje vode za napajanje stoke. Kontrola higijenske ispravnosti vode za piće iz bunara i izvorišta, koji služe za alternativno snabdjevanje stanovništva vodom za piće, u seoskim područjima.
- Zaštita i spašavanje ribljeg fonda u rijekama.

Faza otklanjanja posljedica

- Asanacija terena;
- Otklanjanje svih posljedica koje su izazvane visokim temperaturama zraka, posebno onih koje su se odrazile na zdravlje ljudi. Otklanjanje svih posljedica koje su nastale kao posljedica suša, posebno u poljoprivredi, stočarstvu, voćarstvu, vodoprivredi i vodosnabdjevanja stanovništva i industrije;
- Procjena pričinjenih šteta od suša u poljoprivredi, stočarstvu, voćarstvu, vodoprivredi i industriji.

Snage: Služba za civilnu zaštitu i vatrogastvo, Služba za razvoj i poduzetništvo, Zdravstvene ustanove.

g) OLUJNI VJETROVI

Faza preventivne zaštite

Preduzimanje svih neophodnih preventivnih mjera koje mogu uticati na zaštitu od olujnog vjetra.

Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti od olujnog vjetra

U uslovima postojanja neposredne opasnosti od olujnog vjetra poduzimaju se mjere zaštite i spašavanja koje mogu doprinijeti sprečavanju nastanka od opasnosti i nesreće, ili ublažavanja njenog djelovanja kao i mjere, postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i zbrinjavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih tom opasnošću ili tom nesrećom.

Faza spašavanja

- Zaštita i spašavanje od rušenja;
- Prva medicinska pomoć;
- Asanacija terena;
- Zaštita okoliša;
- Zaštita i spašavanje u poljoprivredi i voćarstvu.

Faze otklanjanja posljedica

Otklanjanje svih posljedica djelovanja olujnog vjetra u poljoprivredi, voćarstvu, šumarstvu, zatim na električnim i telekomunikacijskim instalacijama, stambenim, poslovnim, industrijskim, pomoćnim i drugim građevinskim objektima.

Procjena pričinjenih šteta, u poljoprivredi, voćarstvu, šumarstvu, na električnim i telekomunikacijskim instalacijama, stambenim, poslovnim, industrijskim, pomoćnim i drugim građevinskim objektima, od posljedica djelovanja olujnog vjetra.

Snage: Nadležne općinske službe, nadležne komunalne službe, elektrodistribucija, vlasnici-građani, strukture civilne zaštite, Komisija za procjenu šteta.

h) MRAZ I INJE

Faza preventivne zaštite

Preduzimanje svih neophodnih preventivnih mjera koje mogu doprinijeti zaštiti od djelovanja mraza i hladnoće, posebno u poljoprivredi i voćarstvu, kao i u vodo snabdijevanju, vodoprivredi i industriji.

Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti od mraza iinja

U uslovima postojanja neposredne opasnosti od mraza iinja preduzimju se mjere zaštite i spašavanja koje mogu doprinijeti sprječavanju nastanka od opasnosti ili nesreće ili ublažavanja njenog djelovanja kao i mjere, postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i zbrinjavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih tom opasnošću ili tom nesrećom.

Faza spašavanja

Preduzimanje svih neophodnih mjera radi zaštite i spašavanja poljoprivrednih proizvoda, vodoop skrbnih objekata i industrijskih postrojenja, kao i zaštite i spašavanja na vodotocima.

- Zaštita i spašavanje ribljeg fonda;
- Prva medicinska pomoć.

Faza otklanjanja posljedica

Otklanjanje posljedica djelovanja mraza iinja u poljoprivredi, voćarstvu, na vodoopskrbnim objektima i vodotocima, vodoprivredi i industriji. Procjena pričinjenih šteta od posljedica djelovanja mraza iinja, u poljoprivredi, voćarstvu, vodo snabdijevanju, vodoprivredi, industriji i na vodotocima.

Snage potrebne za sklanjanje, evakuaciju i zbrinjavanje ljudi i materijalnih dobara

Povjerenici civilne zaštite, zadužene strukture civilne zaštite, nadležne općinske službe, preduzeća sa građevinskom mehanizacijom, Kantonalno ministarstvo i zavod nadležni za poljoprivredu i voćarstvo.

i) EPIDEMIJA I EPIZOOTIJE ZARAZNIH BOLESTI

Da bi se zaštitilo stanovništvo od epidemije i epizotije zaraznih bolesti koje mogu ugroziti živote i zdravlje ljudi nastanjenih na području naše općine, protiv epidemijske mjere usmjeravaju se u tri pravca: uništavanje, otklanjanje ili onemogućavanje izvora zaraze,

prekidanje puteva i mehanizama prenošenja zaraze u bilo kojoj fazi i stvaranje ili povećanje otpornosti stanovništva.

Faza preventivne zaštite

- Obezbjedenje higijenski ispravne vode za piće kao i sanitarna zaštita izvorišta i objekata za javno snabdijevanje vodom za piće;
- Uklanjanje otpadnih voda i dr. otpadnih materija na način i pod uslovima kojima se obezbjeđuje zaštita od zagađivanja voda i zemljišta, kao i zaštita od razmnožavanja insekata i glodara;
- Održavanje sanitarno-tehničkih i higijenskih uslova u javnim objektima, sredstvima javnog saobraćaja i na javnim mjestima;
- Održavanje zdravstvene ispravnosti životnih namirnica i sanitarno-tehničkih i higijenskih uvjeta za njihovu proizvodnju i promet;
- Vršenje preventivne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije u naseljenim mjestima, na javnim površinama, u sredstvima javnog saobraćaja, objektima za proizvodnju i promet životnih namirnica i drugim javnim objektima;
- Rano otkrivanje izvora zaraze i puteva prenošenja zaraze;
- Prijavljivanje oboljenja;
- Izolacija, prijevoz i liječenje oboljelih lica;
- Dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija;
- Preventivna edukacija stanovništva;
- Zdravstveni nadzor nad zaposlenim i drugim licima i nad kliconošama;
- Imunizacija, seroprofilaksa i hemoprofilaksa;
- Karantin;
- Otvaranje privremenih bolnica u slučaju epidemija većih razmjera;
- Mobilizacija zdravstvenih i drugih ustanova i građana, poslovnih i drugih objekata, transportnih sredstava;
- Zabrana prodaje i unošenja određenih namirnica;
- Zabrana okupljanja u školama, bioskopima, pozorištima, sportskim dvoranama i dr;
- Zabrana kretanja u zaraženom ili ugroženom području;
- Zabrana prometa pojedinih roba.

Snage

Vlasnici, građani, Služba za razvoj i poduzetništvo, komunalno preduzeće, inspeksijski organi, veterinarske ustanove, zdravstvene ustanove i Službe civilne zaštite i vatrogastva.

Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti od epidemija i epizootije

U uslovima postojanja neposredne opasnosti od epidemije i epizootije poduzimaju se mjere zaštite i spašavanja koje mogu doprinijeti sprečavanju nastanka od opasnosti ili nesreće,

ili ublažavanja njenog djelovanja kao i mjere, postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i zbrinjavanja ljudi, i materijalnih dobara ugroženih tom opasnošću ili tom nesrećom.

Faza spašavanja

Epidemija i epizootija svojom pojavom uzrokuju nesagledive posljedice po zdravlje ljudi i stočnog fonda, pa je neophodno spriječiti njihovo širenje. Nositelac zaštite i spašavanja kod pojave ovih epidemija zaraznih bolesti su organi i službe redovnih djelatnosti: Dom zdravlja, ambulante, klinički centri, zdravstveni zavod, veterinarski zavodi i stanice, organizacije Crvenog križa i drugi. Za sprečavanje epidemija i epizootija zaraznih bolesti potrebna je efikasna identifikacija, liječenje i sprječavanje prenošenja tih bolesti.

Nositelac zaštite i spašavanja su organi i službe redovne djelatnosti, odnosno veterinarska služba koja preduzima: zdravstvenu zaštitu životinja, zaštitu zdravlja ljudi od zaraznih bolesti koje se sa životinja ili namirnica životinjskog porijekla mogu prenijeti na ljude, otkriva i dijagnosticira zarazne bolesti, provodi RHB zaštitu životinja i namirnica životinjskog porijekla, liječi povrijeđenu i oboljelu stoku, provodi asanaciju terena, učestvuje u sklanjanju i evakuaciji stoke i drugo.

Faze otklanjanja posljedica

U fazi otklanjanja posljedica preduzimaju se sve one mjere koje trebaju da doprinesu potpunom otklanjanju uzroka koji su doveli do epidemije. Ovdje se posebno misli na dezinfekciju, dezinfekciju i deratizaciju, obezbjeđenje ispravne vode za piće i hrane, čišćenje i dezinfekcija bunara i drugih vodoopskrbnih objekata, higijensko otklanjanje otpada, asanacija vodnih objekata i drugo.

j) BILJNE BOLESTI I ŠTETOČINE

Faza preventivne zaštite

Ova mjera zaštite od biljnih bolesti, insekata, korova i drugih štetočina vrši se redovnom primjenom odgovarajućih insekticida i herbicida u određenim stadijama razvoja bilja. Stalnim praćenjem meteoroloških uslova (temperatura, vlažnost zraka, količina padavina) i drugih pokazatelja bitni za pojavu biljnih bolesti i štetočina. Uzimanje i kontrola uzoraka zemljišta, sprovođenje higijenskog tretmana skladišta, prostorija za preradu i čuvanje biljaka putem nadležnih službi i preduzeća u oblasti poljoprivrede. Stalna kontrola uređaja za preradu bilja i kontrola upotrebe sredstava za zaštitu bilja.

Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti od biljni bolesti i štetočina

Za vrijeme postojanja neposredne opasnosti od biljni bolesti i štetočina poduzimaju se mjere koje mogu spriječiti opasnost ili nesreću ili ublažiti njeno djelovanje kao i mjere,

postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i zbrinjavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih od biljnih bolesti i štetočina.

Faza spašavanja

U slučaju pojave neke od biljnih bolesti i štetočina na području općine Bužim, provodila bi se preventivna mjera spašavanja bilja i biljnih proizvoda uz pomoć nadležnih stručnih službi. Po pojavi biljnih zaraznih bolesti, individualni poljoprivredni proizvođači, preduzeća iz oblasti poljoprivrede i nadležni inspektori iz oblasti poljoprivrede pristupit će:

- Uništavanju i spaljivanju zaraženog bilja;
- Higijensko sanitarnom-tretmanu skladišta i dezinfekciji, dezinskciji i deratizaciji u cilju uništavanja štetočina;
- Adekvatna provjera zaštitnih sredstava uz mobilizaciju i racionalnu upotrebu kadrovskog i materijalno tehničkog potencijala za sprovođenje mjera zaštite bilja i biljnih proizvoda;
- Zabrana uzgoja pojedini vrsta bilja, za određeno vrijeme i na određenom mjestu, kao i stavljanje van prometa i upotreba kontaminiranog bilja i biljnih proizvoda.

Faza otklanjanja posljedica

U ovoj fazi otklanjanja posljedica biljnih bolesti i štetočina angažirat će se sve stručne službe, snage i sredstva koja imamo na području općine Bužim, u cilju otklanjanja posljedica.

V TEHNIČKO TEHNOLOŠKE NESREĆE

k) VELIKI ŠUMSKI POŽARI

Faza preventivne zaštite

Zbog postojanja niza požarnih opasnosti potrebno je stalno i sistematski poduzimati mjere da se mnogobrojni izvori opasnosti za izbijanje šumskih požara potpuno uklone ili eventualno svedu na minimum. Samo dobro organizovana služba zaštite od požara, u mnogom će smanjiti mogućnost prerastanja eventualno nastalog požara u one većeg intenziteta. Sagledavajući požarnu opterećenost šumskog zemljišta na području općine Bužim u fazi preventivne zaštite nužno je:

- U svim šumskim gazdinstvima oformiti štabove i jedinice za zaštitu od požara;
- Formirati dežurne službe od zaposlenika u šumskim gazdinstvima koji se aktiviraju tokom ljetnog sušnog perioda;
- Formirati mobilne ekipe čiji je zadatak obilazak terena, izviđanje eventualno nastalog požara, utvrđivanje opožarene površine i programa angažiranja ljudstva za gašenje;

- Posebnu pažnju obratiti na redovno i periodično obučavanje radnika za početno gašenje požara;
- Sva izletišta na području općine Bužim proglasiti područjima koja su znatno ugrožena od požara, te da se shodno tome propišu mjere za zaštitu od požara šuma i usjeva;
- Zabraniti odlaganje i spaljivanje otpada u blizini šumskih područja;
- Šumsko osoblje posebno upoznati sa objektima posebno ugroženim od požara;
- Organizirati čuvanje šuma od požara putem čuvara šuma i osmatrača na osmatračkim mjestima;
- Obezbjediti sredstva veze s ciljem što bržih dojava;
- Redovno čistiti i održavati prohodnost šumskih puteva;
- Šumska područja označiti sa upozoravajućim znacima o zabrani loženja vatre, odlaganja smeća i slično;
- Posebno koristiti medije za upozoravanje na opasnost od požara.

Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti od požara

U uslovima postojanja neposredne opasnosti od požara poduzimaju se mjere koje mogu doprinijeti sprječavanju nastanka od požara ili ublažavanja njenog djelovanja kao i mjere, postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i zbrinjavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom

Faza spašavanja

Brzo reagiranje na dojavljeni požar i njegovo ograničavanje na što uži prostor je jedan od osnovnih uvjeta za njegovu brzu neutralizaciju. Znači brzo otkrivanje mjesta nastanka požara znatno pojednostavljuje proces gašenja i zahtjeva angažman znatno manjeg broja ljudstva i opreme kao i sredstava za gašenje. Posebno treba obratiti pažnju na:

- Tip, brzinu širenja i površinu koja je zahvaćena požarom;
- Mogućnost izgradnje prepreka i postojanje istih kao prirodnih;
- Mogućnost jačanja i slabljenja požara zbog konfiguracije terena;
- Mogućnost prilaska do rubova požara i upotrebe mehanizacije;
- Vodo snabdjevenost i mogućnost korištenja vode;
- Postojanje mina i minsko-eksplozivnih sredstava na, požarom zahvaćenom terenu.

Po utvrđenom činjeničnom stanju odnosno, da li je požar manjih ili većih razmjera pristupiće se gašenju i neutralizaciji požara od strane vatrogasne jedinice vlasnika ili korisnika šume. U slučaju većih požarnih situacija aktivirat će se dodatne snage profesionalne vatrogasne jedinice općine Bužim

Faza uklanjanja posljedica

- Čišćenje ogorjelih površina;
- Pošumljavanje ogorjelih površina;
- Procjena pričinjenih šteta.

I) POŽAR NA STAMBENIM, INDUSTRIJSKIM, POSLOVNIM I DRUGIM OBJEKTIMA

Faza preventivne zaštite

Zbog postojanja niza požarnih opasnosti potrebno je stalno i sistematski poduzimati mjere da se mnogobrojni izvori opasnosti za izbijanje požara na objektima stanovanja, privrednim, poslovnim i drugim objektima potpuno uklone ili eventualno svedu na minimum. Samo dobro organizirana služba zaštite od požara, te dobro razrađen plan zaštite od požara, u mnogome će smanjiti mogućnost prerastanja eventualno nastalog požara u požar većeg intenziteta. Sagledavajući požarnu opterećenost naseljenih zona, te industrijskih, poslovnih i drugih objekata, na području općine Bužim, u fazi preventivne zaštite nužno je:

- Da svi subjekti društva i pojedinci imaju minimum znanja iz ove oblasti i da je to znanje primjenljivo u slučaju potrebe. Praktično, to znači da bi svaki građanin i uposlenik u preduzeću trebao da zna koje su to opasnosti od mogućnosti izbijanja požara, način upotrebe priručnih sredstava i aparata, način obavještavanja i druge dužnosti u ovakvim okolnostima, u skladu sa Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu („Službene novine F BiH“ broj: 64/09).
- Pravilno prostorno planiranje građenja i opremanja objekata, što podrazumjeva predviđanje takvih rješenja koja će osigurati dovoljan međusobni razmak između objekata, široke saobraćajnice, slobodne prilaze i prolaze oko cijelog objekta i sve druge neophodne pretpostavke koje omogućavaju da se, u slučaju izbijanja požara, može brzo i efikasno djelovati.
- Poštivanje građevinskih normi, kao što su pravilna konstrukcija objekta, otporan građevinski materijal i oprema, ugradnja sistema protupožarne zaštite i slično.
- Načinu loženja i vrsti ložišta, kao i načinu skladištenja goriva.

Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti od požara

U slučaju postojanja neposredne opasnosti od požara u stambenim, industrijskim, poslovnim i drugim objektima poduzimaće se mjere zaštite i spašavanja koje mogu doprinijeti sprječavanju nastanka požara ili ublažavanja njegovog djelovanja kao i mjere, postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i zbrinjavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom.

Faza spašavanja

Brza i efikasna neutralizacija požara je suština provođenja protiv požarne zaštite, kada se desio požar na nekom objektu. Svaka blagovremena dojava mjesta nastanka požara znatno pojednostavljuje proces gašenja i zahtjeva angažman znatno manjeg broja ljudstva i opreme kao i sredstava za gašenje.

U ovoj fazi posebno treba poduzimati slijedeće mjere:

- Osigurati mjesto nastanka požara i procijeniti razmjere požara i potrebne snage za sanaciju požara.
- Na osnovu procjene o razmjeri požara i eventualne potrebe za dodatnim snagama u gašenje požara obavjestiti Službu za civilnu zaštitu i Općinskog načelnika.
- Prioritetno osigurati spašavanje i zbrinjavanje ljudi i životinja neposredno ugroženih od požara.
- Procijeniti eventualnu opasnost od širenja požara i po potrebi izvršiti evakuaciju ljudi i materijalnih dobara u zoni opasnosti.
- Na vrijeme osigurati medicinsku pomoć za eventualno ozlijeđene ljude.
- Na vrijeme obavjestiti sve nadležne institucije o nastanku i vrsti požara (Policija, Elektrodistribucija, Hitna medicinska služba, JKP Komb)
- U toku akcije gašenja požara provoditi sve sigurnosne mjere zaštite ljudi koji učestvuju u gašenju požara.

Evakuacija ugroženog stanovništva

Ovo je jedna od osnovnih mjera kojima se ugroženo stanovništvo organizirano odvodi iz ugroženog područja ili objekta. U svakom požaru je za očekivati pojavu manje ili veće koncentracije otrovnih i zagušljivih plinova i para, djelimičnog rušenja objekta, urušavanja prolaza, nestanka električne energije i slično te je evakuacija stanovništva prva i osnovna mjera spašavanja. Da bi akcija spašavanje i evakuacije bila uspješna potrebno je prije svega spriječiti stvaranje panike, koristiti najkraći i najsigurniji put izlaska iz objekta, osvijetliti puteve evakuacije, te stanovništvo izvesti na slobodan i siguran prostor, u što kraćem vremenu. U višespratnim stambenim, poslovnim, industrijskim i drugim objektima, izlazni putevi, za evakuaciju su od posebnog značaja. U poslovnim i javnim objektima kao što su pozorišta, bioskopi, bolnice, objekti od posebnog značaja, pored izlaznih puteva, su i izlazna vrata, koja moraju uvijek biti lako prepoznatljiva i osvijetljena. U slučaju većih požara u stambenim, poslovnim, i industrijskim objektima, gdje se evakuacija-spašavanje ljudi ne može sprovesti kroz navedene postojeće izlaze, koristi se odgovarajuća oprema kao što su vatrogasne ljestve, hidraulične platforme, spusnice i drugo.

Gašenje požara

Mjere koje se poduzimaju pri gašenju požara predstavljaju vrlo složan i odgovoran posao. Poduzimanje svih mjera sigurnosti i opreza na mjestu nastanka požara je jedan od preduvjeta za uspješnu i efikasnu likvidaciju nastalog požara.

Požari u zatvorenim prostorijama razvijaju visoku temperaturu i veliku količinu dima, pa osobe koje gase požar u ovakvim prostorijama moraju koristiti zaštitna sredstva, zaštitu za disajne organe te zaštitnu odjeću. Posebnu pažnju treba obratiti kada postoji mogućnost nailaska na plinske i električne instalacije.

Faza otklanjanja posljedica

- Uklanjanje ruševina;
- Čišćenje ogorjelih objekata;
- Sanacija oštećenih i uništenih objekata;

- Izrada planova za izgradnju uništenih objekata;
- Organizacija akcije za prikupljanje financijske i pomoći u građevinskom materijalu za sanaciju i izgradnju devastiranih objekata;
- Procjena pričinjenih šteta.

Snage: Nadležne općinske službe, Komisija za procjenu šteta, strukture civilne zaštite, vatrogasna jedinica, građevinske firme, vlasnici objekata i šumskih površina, preduzeća koja se bave lako zapaljivim materijama.

m) EKSPANZIJA I EKSPLOZIJA PLINOVA I OPASNIH MATERIJAMA

Ugroženost od nafte i naftni derivata

Faza preventivne zaštite

Sva preduzeća i druga pravna lica koja u procesu proizvodnje, skladištenja i prijevoza koriste opasne materije u svom sastavu moraju imati stručno osposobljeno ljudstvo. Znači educiranost i uvježbanost osoblja koje rukuje opasnim materijama je od prvorazrednog značaja i predstavlja osnovu preventivne zaštite. Kvalitetan nadzor procesa rada i dosljedno pridržavanje svih propisanih mjera i tehnički normi u radu sa opasnim materijama kao i ljudi i građana koji žive i rade u neposrednoj blizini objekta. Obavezno treba primjeniti mjere koje su od posebnog značaja za sprječavanje mogućeg oštećenja na objektima koji u procesu proizvodnje, skladištenja i prijevoza koriste opasne materije. Efikasne mjere zaštite od požara i eksplozija moguće je poduzeti samo onda ako se dobro poznaju opasnosti koje postoje na objektu i instalacijama gasnog sistema.

Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti od ekspanzije i eksplozije plina i opasnih materija

U uslovima postojanja neposredne opasnosti od ekspanzije i eksplozije plina i opasnih materija poduzimaju se mjere koje mogu doprinijeti sprječavanju nastanka od opasnosti ili nesreće, ili ublažavanja njenog djelovanja kao i mjere, postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i zbrinjavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih tom opasnošću ili tom nesrećom.

Faza spašavanja

Prilikom nesreće neophodno je:

- Prepoznati opasnosti koje mogu izazvati ove materije;
- Evakuacija ugroženih i eventualno nastradalih;
- Medicinsko zbrinjavanje;
- Hitno angažiranje specijaliziranih snaga: vatrogasci, stručne službe i sl.;

- Policijsko obezbjeđenje mjesta havarije;
- Odrediti zonu djelovanja, opasnu zonu i sigurnosnu zonu.

Faza otklanjanja posljedica

Za otklanjanje posljedica nastalih prilikom nesreće sa opasnim materijama potrebno je:

- Obezbjediti uređaje i opremu za stalno praćenje stanja;
- Asanacija terena;
- Angažiranje, stručne posebno osposobljene jedinice, koja raspolaže sa odgovarajućom opremom za otklanjanje posljedica nesreće.

Snage potrebne za spašavanje, evakuaciju i zbrinjavanje ljudi i materijalnih dobara

Zaposlenici preduzeća zaduženi za zaštitu i spašavanje u firmama koje se bave tom djelatnošću, Službe JKP Komb Bužim, Vatrogasna jedinica, povjerenici CZ, Jedinice i Službe civilne zaštite, pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova, Općinske službe, Dom zdravlja Bužim.

VI OSTALE NESREĆE

n) NESREĆE U CESTOVNOM PROMETU

Faza preventivne zaštite

Preduzima se niz aktivnosti preventivne zaštite koje imaju za cilj smanjivanje broja nesreća i posljedica (smrtni slučajevi, teže i lakše ozljeđivanje i materijalne štete) u cestovnom prometu i to:

- Modernizacija i opremanje saobraćajnica na teritoriji općine Bužim;
- Podizanje nivoa tehničke ispravnosti saobraćajnih sredstava, uz njihovu propisnu primjenu u prometu;
- Redovno održavanje saobraćajnica i saobraćajnih znakova, a posebno na mjestima koja su ugrožena odronima, klizištima i poplavama;
- Redovna kontrola cestovnog prometa, u skladu sa propisima;
- Stalna edukacija na podizanju svijesti svih učesnika u saobraćaju;
- Edukacije djece predškolskog i školskog uzrasta o opasnostima i bezbjednosti pješaka u saobraćaju.
- Preventivna aktivnost kontrole tehničke ispravnosti motornih vozila;
- Prevencija u zdravstvenom pogledu vozača motornih vozila, kao i učesnika u saobraćaju starijih od 65 godina.

Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti od nesreća u cestovnom prometu

U uvjetima postojanja neposredne opasnosti od nesreća u cestovnom prometu poduzimaju se mjere zaštite i spašavanja koje mogu doprinijeti sprečavanju nastanka od

opasnosti ili nesreće, ili ublažavanja njenog djelovanje kao i mjere, postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih tom opasnošću ili tom nesrećom.

Faza spašavanja

Uspjeh akcije na spašavanju zavisi od brzine prenijete informacije o nesreći i dobro organiziranoj vezi pojedinih zona na cesti i najbliže stanice hitne pomoći, od brzine dolaska saobraćajne policije koja će osigurati mjesto nesreće i brzine dolaska službe hitne medicinske pomoći i pripadnika Vatrogasne jedinice, te prihvata i transporta povrijeđenih. U prvoj fazi spašavanja u nesrećama u cestovnom prometu su redovne javne službe: Ekipe hitne pomoći, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Vatrogasna jedinica. U slučaju većih nesreća u cestovnom prometu koje na osnovu stvarnog uvida i procjene stanja na licu mjesta, angažiraju se određene snage i sredstva specijaliziranih službi civilne zaštite. Pored pripadnika struktura civilne zaštite MUP-a i drugih navedenih službi, u spašavanju po potrebi, učestvuju, također, i pripadnici OS BiH i BIHAMK-a. U spašavanju je neophodno na osnovu ukazane potrebe angažiranje svih raspoloživih snaga sa materijalno-tehničkim sredstvima kojim se može blagovremeno pružiti pomoć u spašavanju ljudskih života.

Faza otklanjanja posljedica

U fazu otklanjanja posljedica cestovnih nesreća učestvuju službe za održavanje puteva, koje moraju biti osposobljene u smislu određivanja prioriternih mjera u konačnom otklanjanju posljedica, odnosno dovođenjem saobraćajnica u ispravno stanje.

p) NESREĆA PRILIKOM TRANSPORTA EKSPLOZIVNIH I LAKO ZAPALJIVIH MATERIJA

Faza preventivne zaštite

- Osposobljavanje svih osoba koje su uključene u transport u pogledu sigurnosti i zaštite okoline, izrada aktuelnih baza podataka o opasnim materijama, kao i propisivanje hitnih mjera za uposlene i kupce u slučaju nesreće.

- Upotreba prikladnih pakiranja opasnih materija i eksplozivnih sredstava;
- Izbor najpovoljnijeg pravca kretanja i adekvatnih transportnih sredstava;
- Redovito ispitivanje svih transportnih procesa i prijevoznih sredstava;
- Aktivna saradnja sa špediterima, trgovinama, kupcima i drugim, kako bi se pri transportu osigurala sigurnost i zaštita na radu.

Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti prilikom transporta eksplozivnih i lako zapaljivih materija

U uvjetima postojanja neposredne opasnosti prilikom transporta eksplozivnih i lako zapaljivih materija preduzimaće se mjere zaštite i spašavanja koje mogu doprinijeti sprečavanju nastanka od opasnosti ili nesreće, ili ublažavanja njenog djelovanja kao i mjere, postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i zbrinjavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih tom opasnošću ili tom nesrećom.

Faza spašavanja

Prilikom nesreće, neophodno je:

- Utvrditi-prepoznati opasnost od materije koja se prevozi a koja je uzrok nesreće;
- Angažovanje pripadnika policije, radi zatvaranja-obustavljanja saobraćaja na mjestu nesreće;
- Pružanje prve medicinske pomoći povrijeđenim i prijevoz do medicinske ustanove;
- Alarmirati specijalne snage: vatrogasce, stručne i specijalizirane ekipe radi gašenja požara na transportnim sredstvima i izvlačenja povrijeđenih i smrtno stradalih iz transportnih sredstava koja su učestvovala u nesreći;
- Blokirati mjesto nesreće;
- Odrediti zonu djelovanja, opasnu zonu i sigurnosnu zonu.

Faza uklanjanja posljedica

Za otklanjanje posljedica nastalih prilikom nezgoda sa opasnim materijama potrebno je:

- Obezbjediti uređaje i opremu za prikupljanje rasute ili razlivena opasne materije radi sprječavanja zagađivanja vodotoka ili zemljišta;
- Asanacija terena: za razlivena tečnosti obezbjediti odgovarajuća sredstva za neutralizaciju (hemijska sredstva za neutralizaciju materija, gašeni kreč, piljevinu, pijesak i sl.);
- Angažirati stručno posebno osposobljene jedinice koja raspolaže sa odgovarajućom opremom za otklanjanje posljedica;
- Utvrđivanje uzroka nesreće;
- Procjena pričinjene štete.

r) RADIOAKTIVNO I DRUGO ZAGAĐENJE VAZDUHA, VODE, ZEMLJIŠTA I NAMIRNICA BILJNOG I ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA

Faza preventivne zaštite

Preduzimanje svih mjera inspekcijskog nadzora i kontrole kvalitete vode, zraka, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla. Instaliranje sistema kontrolnih stanica za monitoring kvaliteta zraka i vode u vodotocima.

Preduzimanje svih, zakonom predviđenih, preventivnih i zaštitnih mjera kod rada sa radioaktivnim materijama, u institucijama u oblasti zdravstva, naučno-istraživačkog rada i sl. Realizacija, zakonom propisanih kontrolnih, mjerenja radioaktivnog zračenja u atmosferi, vodi i namirnicama biljnog i životinjskog porijekla. Redovna kontrola higijenske ispravnosti vode za piće u gradskim i lokalnim vodovodima, te javnim česnama, bunarima izvorištima i drugim individualnim vodnim objektima.

Redovni inspekcijski nadzor i kontrola kvaliteta namirnica biljnog i životinjskog porijekla. Poštovanje ekoloških normi, kod izdavanja okolinske saglasnosti, za rad industrijskih, termoenergetskih i drugih privredni preduzeća, ugostiteljskih objekata, benzinskih pumpi, hemijskih čistiona i drugih zanatskih radnji, sa aspekta zaštite od zagađivanja zraka, vodotoka i zemljišta.

Inspeksijski nadzor i preduzimanje zakonom predviđenih sankcija kod odlaganja otpadnog materijala na „divljim“ deponijama i uklanjanje postojećih „divlji“ deponija smeća. Edukacija stanovništva o potrebi očuvanja ekološki čiste životne okoline.

Redovno ručno i mašinsko čišćenje i održavanje saobraćajnica i javnih površina.

Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti od radioaktivnog i drugog zagađenja zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla

U uslovima postojanja neposredne opasnosti od radioaktivnog i drugog zagađenja zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla poduzimaju se mjere zaštite i spašavanja koje mogu doprinijeti sprječavanju od prirodne i druge nesreće, ili ublažavanja njenog djelovanja kao i mjere, postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i zbrinjavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih tom opasnošću ili tom nesrećom.

Faza spašavanja

- Zaštita i spašavanje od radiološkog, hemijskog i biološkog zagađenja;
- Angažovanje specijalnih ekipa za RHB zaštitu;
- Zaštita okoline;
- Zaštita namirnica biljnog i životinjskog porijekla;
- Zaštita bilja i biljnih proizvoda;
- Angažovanje inspeksijskih organa u slučaju pojave RHB kontaminacije zraka, vode, zemljišta, te namirnica biljnog i životinjskog porijekla, radi stavljanja van upotrebe kontaminiranih namirnica biljnog i životinjskog porijekla, te preduzimanja zakonom predviđenih mjera radi zaštite zdravlja stanovništva i zaštite životne okoline;
- Angažovanje specijaliziranih jedinica Radio-hemijsko-biološke (RHB) zaštite u cilju identifikacije vrste i stepena kontaminacije vode, zraka, zemljišta, te namirnica biljnog i životinjskog porijekla;
- Prva medicinska pomoć.

Faza otklanjanja posljedica

- Asanacija terena;
- Prva medicinska pomoć;
- Obnavljanje ribljeg fonda u vodotocima nakon uništavanja istog, kao posljedica zagađenja vodotoka otrovnim materijama;
- Obnavljanje biljnog svijeta i šumskog fonda;
- Procjena pričinjenih šteta od posljedica radioaktivnog i drugog zagađenja zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla.

Snage: Nadležne općinske službe, Komisija za procjenu šteta, strukture civilne zaštite, specijalizovane jedinice RHB zaštite, inspeksijski organi, komunalne službe, Ministarstvo unutrašnjih poslova i zdravstvene ustanove.

Nesreće na terenima koji su kontaminirani minsko-eksplozivnim i neeksplozivnim ubojnim sredstvima.

Pod poslovima uklanjanja i uništavanja NUS-a smatraju se poslovi koji su izravno vezani za rad sa NUS-a a odnose se na njihovo pronalaženje, otkrivanje, označavanje, iskopavanje, utovar, istovar, prenošenje, prevoženje uskladištenje dezaktiviranje i uklanjanje. Deminiranje

terena je aktivnost na pregledu i čišćenju terena od zaostalih mina, minskoeksplozivnih i neeksplozivnih ubojitih sredstava.

Faza preventivne zaštite

Stalno upozoravanje stanovništva na opasnost od zaostalih mina, minsko-eksplozivnih i neeksplozivnih ubojitih sredstava putem svih vrsta usmenih, pisanih i elektronskih medija je jedan od najvažnijih segmenata preventivne zaštite. Edukacije građana putem aktivista Crvenog križa i stručnim predavanjima i praktičnim objašnjavanjem u režiji stručnih lica civilne zaštite te vladinih i nevladinih organizacija treba da bude zadatak koji ima trajni karakter. Poseban akcent treba da bude usmjeren na edukaciju školske djece i omladine kroz redovne časove nastave i prigodna predavanja.

Sušтина preventivne zaštite svodi se na stvaranje svijesti kod običnog građanina da živimo okruženi opasnim eksplozivnim sredstvima i da svaki uočen nepoznati predmet ili sredstvo treba odmah prijaviti najbližoj policijskoj stanici, službi civilne zaštite ili Operativnom centru koji će dalje djelovati kako bi se to sredstvo ili predmet što brže uklonilo i spriječile moguće neželjene posljedice.

Obilježavanje kontaminiranih zona odgovarajućim znacima (minska polja) također treba da bude jedan od prioritetnih podataka sa ciljem predostrožnosti nastanka neželjenih posljedica.

Plansko budžetsko financiranje čišćenja kontaminiranih površina.

Faza u slučaju postojanja neposredne opasnosti od minsko-eksplozivni i neeksplozivnih ubojitih sredstava.

U uslovima postojanja neposredne opasnosti od minsko-eksplozivni i neeksplozivnih ubojitih sredstava poduzimaju se mjere koje mogu doprinijeti sprječavanju nastanka od opasnosti ili nesreće, ili ublažavanja njenog djelovanja kao i mjere, postupci i zadaci koji su u funkciji spašavanja, zaštite i zbrinjavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih tom opasnošću ili tom nesrećom.

Faza spašavanja

Spašavanje nastradalih osoba uslijed aktiviranja zaostalih mina, minsko-eksplozivnih i neeksplozivnih ubojitih sredstava obavljaju samo stručna i za te poslove ovlaštena lica i institucije. To su prije svega specijalizovani timovi civilne zaštite, osposobljeni, obučeni i opremljeni za izvlačenje nastradalih iz područja gdje se desio incident. Izvlačenje-evakuacija, medicinska trijaža i medicinsko zbrinjavanje nastradalih, su primarne operativne aktivnosti koje se poduzimaju prilikom ovakvih nesreća.

Faza uklanjanja posljedica

- Medicinska pomoć za eventualno nastradala lica;
- Čišćenje ruševina nastalih uslijed eksplozije;
- Asanacija terena (eventualno).

Snage: Specijalizovane jedinice civilne zaštite, Ministarstvo unutrašnjih poslova, zdravstvene ustanove.

Minimalne snage, materijalno-tehnička sredstva i oprema potrebna za provođenje predviđenih mjera zaštite i spašavanja

Minimalne snage za sprovođenje predviđenih mjera zaštite i spašavanja mogu se prikazati na osnovu broja i vrste službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite, opšte i specijalizovane namjene u općini i preduzećima, zatim broja povjerenika civilne zaštite u mjesnim zajednicama i preduzećima te na osnovu broja pripadnika jedinica civilne zaštite. Materijalno-tehnička sredstva se mogu prikazati na osnovu, sada važećih, okvirnih materijalnih formacija službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite opće i specijalizovane namjene u općinama i preduzećima.

VII FORMACIJE I SLUŽBE STRUKTURA CIVILNE ZAŠTITE OPĆINE BUŽIM

Organizacijom Općinskog organa uprave općine Bužim formirana je Služba za civilnu zaštitu i vatrogastvo u kojoj pored poslova civilne zaštite i poslova operativnog centra su i poslovi vatrogastva. Dodatne snage za poslove zaštite i spašavanja na području općine Bužim formirane su službe i jedinice:

- Općinski štab civilne zaštite;
- Povjerenici civilne zaštite u Mjesnim zajednicama;
- Služba za prvu medicinsku pomoć;
- Veterinarska služba;
- Služba za vodu snabdijevanje;
- Služba za čistoću;
- Jedinice opće namjene u šest Mjesnih zajednica;

Dodatne strukture civilne zaštite su popunjene ljudstvom ali zbog općeg poznatog problema iseljavanja stanovništva iz BiH izvršena je provjera mjesta boravka i utvrdili da veći broj imenovanih lica u strukturama civilne zaštite ne borave na području općine Bužim. S tim u vezi potrebno je izvršiti detaljnu provjeru i izvršiti popunu struktura sa licima koji imaju stalni boravak na području općine Bužim.

Sve strukture civilne zaštite (općinska služba civilne zaštite i službe zaštite i spašavanja, Općinski štab civilne zaštite, povjerenici CZ i operativni centar civilne zaštite moraju biti opremljeni materijalno-tehničkim sredstvima i opremom, u skladu sa važećim okvirnim materijalnim formacijama. Trenutno stanje opremljenosti svih struktura civilne zaštite je veoma loše. Jedinice i službe ne posjeduju minimalne količine materijalno tehnički sredstava osim osnovne opreme u Službi za civilnu zaštitu i vatrogastvo (prijevozno sredstvo, sistem veze, sistem za uzbunjivanje, osnovna sredstva telefonske komunikacije i osnovna računarska oprema). Samo povjerenici u MZ-a obezbjeđeni su i obučeni u uniforme CZ.

U slučaju potrebe sva neophodna materijalno-tehnička sredstva i oprema za potrebe zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u slučaju prirodne i druge nesreće moraju se obezbjeđiti putem mobilizacije od privrednih društava, javnih preduzeća, općinskih službi, javnih ustanova, drugih pravnih subjekata i građana koji raspolažu odgovarajućim materijalno-tehničkim sredstvima i opremom..

Orijentacioni pokazatelji o vrsti i količini MTS-a koja su potrebna za sprovođenje mjera zaštite i spašavanja

Procjena potrebnih MTS-a i opreme za provođenje mjera zaštite i spašavanja zavisi prije svega od prirodne i druge nesreće koja je pogodila određeno područje, što znači da se takvi pokazatelji mogu dobiti samo na osnovu detaljne i sveobuhvatne analize neophodnih mjera zaštite i spašavanja koje treba preduzeti za svaku prirodnu i drugu nesreću i to imajući u vidu intenzitet i vrijeme trajanja prirodne i druge nesreće. Trebalo bi planirati da se sve strukture CZ

opreme u skladu sa materijalnim formacijama kako bi postojala mogućnost djelovanja u kriznim situacijama zaštite i spašavanja.

Problemi u vezi organizacije snaga civilne zaštite na području općine Bužim

Organizacija struktura civilne zaštite u općini, u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, odnosno formiranja Općinske službe i Općinskog štaba civilne zaštite, na području općine je završeno. U sastavu Službe civilne zaštite formiran je Operativni centar koji u redovnim uslovima radi 8,00h., u 12 Mjesnih zajednica imenovani su povjerenici CZ, četiri službe zaštite i spašavanja (medicinska služba, Veterinarska služba, Služba za čistoću i vodosnabdjevanje), i u devet mjesnih zajednica formirane su jedinice opće namjene.

Međutim, ove strukture u slučaju prirodnih i drugih nesreća nisu dovoljne, stoga postoji potreba za formiranjem jedinica opće namjene u preostalih 5 (pet) mjesnih zajednica, te formiranje jedinica specijalizovane namjene.

Potrebe za opremanjem i osposobljavanjem snaga civilne zaštite, na nivou općine Bužim

Jedinice civilne zaštite opće namjene nisu opremljene materijalno-tehničkim sredstvima. U najkraćem vremenskom periodu potrebno je strukture civilne zaštite opremiti MTS-a i opremom, u skladu sa sada važećim okvirnim i materijalnim formacijama, a obučavanje pripadnika svih struktura civilne zaštite treba da bude kontinuiran proces. Također je potrebno izvršiti nabavku najnužnijih materijalno-tehničkih sredstava i opreme, za ličnu i kolektivnu zaštitu građana, u skladu sa okvirnim materijalnim formacijama utvrđenih zakonskim propisima o vrsti i minimalnim količinama sredstava potrebnih za provođenje lične i kolektivne zaštite građana i zaposlenika u poslovnim objektima i stambenim zgradama od prirodnih i drugih nesreća.

Broj građana općine Bužim, iskazan u procentima, koji se mogu angažovati na zadacima zaštite i spašavanja

Na području općine Bužim predpostavlja se da ima radno sposobnog stanovništva 43,66% ili po zadnjem popisu 9000 stanovnika, procjenjuje se da bi se ovaj broj građana mogao angažovati na poslovima zaštite i spašavanja u slučaju većih nesreća. Može se konstatovati da je neophodno što hitnije pristupiti obuci stanovništva u saradnji sa Kantonalnim i Federalnim centrom za obuku za poslove zaštite i spašavanja kako bi se osposobljenost građana za navedene poslove u kontinuitetu održavala na zadovoljavajućem nivou

Stanje i mogućnost organizovanja sistema osmatranja i obavještavanja na području općine Bužim

Poslovi osmatranja i obavještavanja, koji se organizuju u sastavu Službe civilne zaštite, obuhvataju osmatranje, otkrivanje i praćenje opasnosti od prirodnih i drugih nesreća te pravovremeno izvještavanje nadležnih organa i uzbunjivanje stanovništva o predstojećoj ili nastaloj opasnosti. Poslovi prikupljanja podataka i obavještavanja u redovnim aktivnostima obavljaju se u Općinskom operativnom centru civilne zaštite u periodu od 7,30 do 16,00 sati, a od 16,00 do narednog početka radnog vremena poslove preuzima Kantonalni operativni centar.

Operativni centar prikuplja i obrađuje podatke o svim vidovima opasnosti, vrši uzbunjivanje i upozoravanje građana, prenosi naređenja kantonalnog i federalnog štaba, oglašava prestanak opasnosti, prima, priprema i šalje izvještaje o poduzetim mjerama i aktivnostima nadležnim organima vlasti, susjednim općinskim operativnim centrima kao i operativnom centru Kantona, odnosno centru osmatranja i obavještavanja Federacije.

Operativni Centar općine Bužim je opremljen sa prenosnim radio uređajima sa pripadajućom opremom trenutno signalom pokriven prostor općine Bužim a trenutno se vode aktivnosti uvezivanja sa Kantonalnim operativnim centrom.

Operativni centar civilne zaštite Općine Bužim poslove iz svoje nadležnosti vrši tako što prikuplja informacije i podatke o svim vrstama prirodnih i drugih nesreća putem organa, službi i pravnih lica koji su se dužni povezivati sa operativnim centrom (Policajska stanica Bužim, Dom zdravlja Bužim, Profesionalna vatrogasna jedinica Bužim, Elektrodistribucija, Telekom operateri, JKP „KOMB“ Bužim, Mjesne zajednice, preduzeća, građani.) i drugih davalaca informacija.

Operativni centar CZ Bužim informacije prikuplja odnosno prima usmeno telefonom a ako se radi o informaciji u pisanoj formi, putem fax-a ili kurirom.

Informacije koje operativni centar CZ primi putem telefona, evidentiraju se kao službena zabilješka. U vršenju ovih poslova operativni centar CZ Bužim je dužan postupiti po zahtjevu operativnog centra kantona USK i Federalnog operativnog centra CZ.

Na osnovu svih podataka i činjenica, koje su navedene u Procjeni ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća općine Bužim, Služba za civilnu zaštitu i vatrogastvo smatra urgentnim i neophodnim za preduzimanje svih potrebnih aktivnosti koje mogu doprinijeti provođenju preventivnih mjera zaštite i spašavanja i sagledavanja svih mogućnosti, pa u tom smislu predlaže slijedeće:

ZAKLJUČKE

Vrste prirodnih i drugih nesreća i područje njihovog djelovanja

Prirodne nesreće

Podrazumjevaju se događaji koji su uzrokovani događajem prirodne sile na koje ljudski faktor ne može utjecati kao što su: poplave, potresi, visoki snijeg i snježni nanosi, odronjavanje i klizanje zemljišta, suše, prolom oblaka, olujni vjetar, grad, mraz, hladnoće te masovne pojave ljudskih, životinjskih i biljnih bolesti.

Tehničko-tehnološke nesreće

Podrazumjevaju se požari, ekspanzija i eksplozija opasnih materija, radioaktivno i drugo zagađenje zraka, vode, zemljišta i namirnica biljnog i životinjskog porijekla.

Ostale nesreće

Podrazumjevaju velike nesreće u cestovnom i zračnom prometu, nesreće na terenima koji su kontaminirani sa minsko-eksplozivnim i neeksplozivnim ubojitim sredstvima.

Sve prirodne i druge nesreće mogu zahvatiti, sa manjim ili većim intenzitetom, područje cijele teritorije općine Bužim.

Moguće posljedice na ljude i opća dobra

Posljedice djelovanja prirodnih i drugih nesreća po ljude i materijalna dobra mogu biti, zavisno od vrste, intenziteta i vremena trajanja prirodne i druge nesreće, od minimalnih posljedica do posljedica koje ugrožavaju zdravlje i živote ljudi i pridonose velikim oštećenjima ili potpuno uništavanju materijalnih, kulturnih i drugih dobara. Posljedice djelovanja prirodnih i drugih nesreća mogu se negativno odraziti na stanje prirodne okoline, odnosno može doći do znatnog pogoršanja ekološkog stanja prirodne okoline. Neke prirodne nesreće, kao što su: zemljotresi, poplave, jak olujni vjetar, klizišta, veliki požari, rušenje brane vještačkog jezera u Vrhovskoj, velike tehnološke nesreće, velike saobraćajne nesreće, epidemije i epizootije zaraznih bolesti velikih razmjera biljnih bolesti i štetočina, mogu izazvati katastrofalne posljedice sa velikim brojem povrijeđenih i poginulih lica, te sa materijalnom štetom ogromnih razmjera.

Organizacija zaštite i spašavanja u skladu sa procjenom stanja

Faza preventivne zaštite

U zavisnosti od vrste prirodne i druge nesreće, organizacija zaštite i spašavanja, strukture civilne zaštite i drugih subjekata zaštite i spašavanja, u ovoj fazi treba da bude u skladu sa opasnostima u redovnim aktivnostima provoditi sve predviđene mjere kako bi eventualnim nastankom prirodne ili druge nesreće umanjili ili spriječili štete i posljedice po ljude i imovinu. Poseban značaj u preventivnoj fazi zaštite i spašavanja imaju službe organa uprave koje u okviru svoje redovne djelatnosti treba da posebnu pažnju posvete provođenju mjera koje doprinose zaštiti građana i materijalnih dobara (čišćenje i regulacija riječnih korita, čišćenje odvodnih kanala za oborinske vode, sanacija klizišta, suzbijanje bespravne gradnje i sječe šumskih površina, uzurpacija vodnog dobra, sprječavanje nastanka divljih deponija smeća i sl.). U fazi preventivne zaštite pripremati, obučavati i opremiti strukture civilne zaštite i operativni centar CZ. kao i službe u preduzećima i drugim privrednim subjektima, naročito onima koji u svom procesu rada rade na opasnim i lakozapaljivim materijama, za preduzimanje odgovarajućih aktivnosti u cilju preventivne zaštite od prirodnih i drugih nesreća, a naročito od raznih vrsta tehnoloških nesreća. Jedan od bitnih segmenata prevencije je i osposobljenost građana za preduzimanje odgovarajućih mjera u cilju preventivne zaštite od prirodnih i drugih nesreća prije svega u organizovanju samozaštite i međusobne zaštite.

Faza spašavanja

U ovoj fazi je od posebne važnosti postojanje dobro organizovanih, opremljenih i osposobljenih svih struktura prije svega: Općinske službe CZ, Općinskog štaba civilne zaštite, Povjerenika CZ, Službi civilne zaštite, jedinica opće i specijalizirane namjene koji djeluje za vrijeme proglašenja stanja prirodne i druge nesreće uz maksimalnu uključenost svih općinskih službi za upravu, službe zaštite i spašavanja u privrednim preduzećima i drugim subjektima koji su predviđeni Zakonom o zaštiti i spašavanju koji rukovode svim ljudskim snagama i upravljaju materijalno-tehničkim sredstvima, u akcijama zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara. U akcijama spašavanja od posebne važnosti je dobra organizacija u evakuaciji ljudi, domaćih životinja i najnužnijih materijalnih dobara, sa područja pogođenom prirodnom i drugom nesrećom, te zbrinjavanje evakuisanog stanovništva u privremene stambene prostore i obezbjeđenje neophodnih životnih namirnica i drugih neophodnih sredstava za normalan život evakuisanih lica. Neophodno je ostvariti maksimalnu efikasnost u mobilizaciji ljudi i

materijalno-tehničkih sredstava od privrednih društava i drugih pravnih subjekata kao i građana koji raspolažu sa odgovarajućim sredstvima i opremom za zaštitu i spašavanje

U fazi spašavanja, također je važno imati dobro osposobljene i opremljene jedinice civilne zaštite specijalizovane i opće namjene, kao i odgovarajuće službe i jedinice privrednih preduzeća i drugih pravnih subjekata od značaja za zaštitu i spašavanje, sa odgovarajućim materijalno-tehničkim sredstvima i opremom.

Vrlo je važno pravovremeno i potpuno informisanje građana o svim bitnim činjenicama vezanim za prirodnu i drugu nesreću koja se dogodila na određenoj teritoriji, u cilju što boljeg upoznavanja građana o intenzitetu i posljedicama prirodne i druge nesreće, kao i u cilju preduzimanja odgovarajućih mjera samozaštite i međusobne pomoći, od strane građana.

Faza otklanjanja posljedica

U fazi otklanjanja posljedica djelovanja prirodne i druge nesreće aktivnu ulogu treba da uzmu, osim struktura civilne zaštite, javna preduzeća, privredna društva, drugi pravni subjekti i redovne službe i institucije općinske vlasti i kantonalne vlasti. Otklanjanje posljedica prirodne i druge nesreće treba da se realizuju na maksimalno efikasan način i u najkraćem mogućem roku, kako bi se na području pogođenom prirodnom i drugom nesrećom uspostavili normalni uslovi za odvijanje života i rada, za što je od posebne važnosti neophodno, odmah po prestanku prirodne i druge nesreće, angažovati sve raspoložive ljudske i materijalne snage na sanaciji oštećenih i porušenih stambenih, privrednih, infrastrukturnih objekata i najvažnijih javnih objekata (zdravstvo, školstvo, javne institucije i drugo). Kao posebno važna aktivnost treba da bude povratak privremeno evakuisanog stanovništva u normalizaciji života, na čemu treba da se organizuju, pored struktura civilne zaštite i organi općinske i kantonalne vlasti. Odmah po prestanku djelovanja prirodne i druge nesreće neophodno je angažovati komisiju za procjenu šteta, i pristupiti procjeni pričinjenih materijalnih i drugih šteta uslijed djelovanja prirodne i druge nesreće, u skladu sa odgovarajućim podzakonskim aktima, koji je donesen na osnovu Zakona o zaštiti i spašavanju. Također je važno organizovati dostavljanje pomoći ugroženom stanovništvu od strane svih društvenih subjekata, humanitarnih organizacija.

Mjere, snage i sredstva zaštite i spašavanja koje će provoditi općinske službe za upravu i snage civilne zaštite

Faza preventivne zaštite

U zavisnosti od vrste prirodne i druge nesreće neophodno je provoditi preventivne mjere, koje se trebaju realizovati na bazi određenih planova i programa i na dugoročnoj osnovi. To je posebno važno kod prevencije prirodnih i drugih nesreća koje mogu izazvati katastrofalne posljedice po zdravlje i živote ljudi kao i na materijalna dobra.

Općina Bužim treba obezbjediti u budžetu na bazi odgovarajućih planova i programa finansijska sredstava za realizaciju istih.

U ovoj fazi se provode slijedeće mjere:

- Zaštita ljudi i materijalnih dobara;
- Zaštita životinja i namirnica životinjskog porijekla;
- Zaštita okoliša (plavljenje, klizišta, rušenje, zagađenje okoline);
- Zaštita bilja i biljnih životinja.

Faza spašavanja

U ovoj fazi se provode slijedeće mjere:

- Evakuacija ljudi i materijalnih dobara.

- Zbrinjavanje ugroženih i nastradalih.
- Zaštita i spašavanje od radioloških, hemijskih i bioloških sredstava.
- Zaštita i spašavanje od rušenja.
- Zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom.
- Zaštita i spašavanje od požara.
- Zaštita od neeksplozivnih ubojitih sredstava.
- Prva medicinska pomoć.
- Zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla.
- Zaštita okoliša.
- Zaštita bilja i biljnih proizvoda.

Strukture civilne zaštite sve navedene mjere zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, provode u saradnji sa svim Službama općinskog organa uprave općine Bužim, privrednim društvima, javnim preduzećima i drugim subjektima čija djelatnost je od značaja za zaštitu i spašavanje kao što su: evakuacija ljudi i materijalnih dobara, zbrinjavanje ugroženih i nastradalih, zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom, zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla, zaštita okoliša i zaštita bilja i biljnih proizvoda.

Faza otklanjanja posljedica

Asanacija terena.

U zavisnosti od prirodne i druge nesreće koja je zadesila određeno područje, u fazi otklanjanja posljedica prirodne i druge nesreće preduzimaju se sve mjere koje doprinose što bržoj normalizaciji stanja na ugroženom području, odnosno stvaranja osnovnih uslova za normalan život i rad.

U ovoj fazi zaštite i spašavanja Općina Bužim ima važan zadatak da iz budžeta obezbjedi finansijska sredstva za sanaciju šteta uslijed prirodne i druge nesreće, a prije svega za sanaciju stambenih i najvažnijih infrastrukturnih objekata, od kojih zavisi uspostavljanje normalnog života na nastradalom području. Također je, u ovoj fazi, važno zajedničko angažovanje struktura civilne zaštite, službi za upravu i pravnih i privatnih subjekata, u obezbjeđenju efikasnog i dobro organizovanog prijevoza evakuisanih lica u svoje domove, gdje treba angažovati neophodna prijevozna sredstva i odgovarajući broj lica osposobljenih za ove poslove.

Angažovanje organa uprave na iniciranju i preduzimanju akcija prikupljanja finansijske i svake druge pomoći od kantonalnih organa vlasti, domaćih organizacija i domaćih humanitarnih organizacija, radi pružanja pomoći nastradalom stanovništvu, kao i radi sanacije oštećenih i uništenih objekata.

U ovoj fazi se, također, vrši procjena pričinjenih materijalnih šteta od strane općinske Komisije za procjenu šteta, koja ove poslove obavlja u skladu propisima koji regulišu oblast procjene šteta.

Snage civilne zaštite potrebne za realizaciju predviđenih mjera zaštite i spašavanja.

Vrste snaga

Realizaciju predviđenih mjera zaštite i spašavanja obavljaju sve strukture civilne zaštite: Služba civilne zaštite i sve druge službe Općinskog organa uprave općine Bužim Općinski štab civilne zaštite, Službe civilne zaštite svih nivoa vlasti u BiH, privredna društva i drugi pravni subjekti, povjerenici civilne zaštite, jedinice civilne zaštite opće i specijalizovane namjene i službe zaštite i spašavanja koje su formirane u pravnim subjektima i udruženjima građana čija djelatnost je od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara.

Vrsta i količina MTS-a koja su potrebna za sprovođenje predloženih mjera zaštite i spašavanja

Vrsta i količina MTS-a struktura civilne zaštite, koja su potrebna za sprovođenje predloženih mjera zaštite i spašavanje određeni su propisanim okvirnim i materijalnim formacijama za sve strukture civilne zaštite. Za predložene mjere zaštite i spašavanja, također zavisno od intenziteta prirodne i druge nesreće i zavisno od veličine područja koje je zahvaćeno prirodnom i drugom nesrećom, osim MTS-a civilne zaštite koriste se ili angažuju odgovarajuća MTS-a privrednih društava, javnih preduzeća, komunalnog preduzeća, Kantonalnih organa uprave, građana i drugih pravni subjekata koji raspolažu odgovarajućim MTS-a.

Mjere zaštite i spašavanja koje provode privredna društva i druga pravna lica

U obavljanju poslova zaštite i spašavanja privredna i druga društva provode odgovarajuće pripreme, donose i razrađuju planove za svoje djelovanje u zaštiti i spašavanju, planiraju i osiguravaju materijalno-tehnička sredstva za provođenje mjera zaštite i spašavanja i organizuju jedinice i povjerenike civilne zaštite, opremaju te jedinice i povjerenike MTS-om i osposobljavaju ih za njihovo učešće u zaštiti i spašavanju.

U slučaju prirodnih i drugih nesreće i tehnoloških nesreća pravna lica dužna su provoditi odluke nadležnog općinskog štaba CZ-e koji upravlja akcijama zaštite i spašavanja na području na kojem se nalaze objekti tih pravnih lica. Sva pravna lica su dužna da odrede tijelo koje će upravljati akcijama zaštite i spašavanja u slučaju nesreće koja može ugroziti život i zdravlje ljudi i materijalnih dobara pravnog lica.

Potrebna finansijska sredstva i mogući izvori finansiranja

Sva preduzeća i druge organizacije i ustanove dužne su da planiraju finansijska sredstva za zaštitu i spašavanje prije svega svoje imovine. Također su dužne da se na zahtjev Općinskog štaba CZ-e odazovu i stave na raspolaganje svoje ljudske i materijalne potencijale u svrhu zaštite i spašavanje ljudi i materijalnih dobara. Što se tiče civilne zaštite, Zakona o zaštiti ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine F BiH“ br. 39/03; 22/06; i 43/10) u članu 179. navedeno je da se civilna zaštita financira iz:

budžeta Federacije BiH, kantona i općine, sredstava pravnih lica, osiguranja, dobrovoljnih priloga, međunarodne pomoći, i drugih izvora utvrđenih ovim i drugim zakonom.

Prioriteti u financiranju od navedenih sredstava bit će usmjereni na:

- Pripremanje, opremanje i obuka općinskog štaba CZ;
- Pripremanje, opremanje i obuka povjerenika CZ;
- Pripremanje, opremanje i obuka službi zaštite i spašavanja;
- Pripremanje, opremanje i obuka jedinica civilne zaštite;
- Opremanje pravnih lica u dijelu kada postavljeni zadaci tim licima nadilaze njihove materijalne mogućnosti;
- Nabavka i održavanje sistema za uzbunjivanje;
- Prilagođavanje i održavanje zaštitnih objekata za sklanjanje ljudi i materijalnih dobara;
- Saniranje dijela šteta nastalim prirodnim i drugim nesrećama kao i troškove koji nastanu tokom učešća u provođenju mjera zaštite i spašavanja;

Realizacija budžetskih sredstava provodit će se svake godine posebno prema proceduri rasporeda općinskih budžetskih sredstava za navedene prioritete.

Rokovi za obezbjeđenje nabavke planiranih sredstava i opreme

Općina Bužim svake godine u skladu sa financijskim mogućnostima planira određena financijska sredstva za ove namjene. Imajući u vidu sadašnju financijsku situaciju u društvu, rokovi za nabavku navedenih MTS-a i opreme, za potrebe opremanja svih struktura civilne zaštite, kao i za edukaciju pripadnika tih struktura, trebaju biti postavljeni u realne vremenske okvire, kada se radi o nabavci potrebnih količina MTS-a i opreme, ali treba voditi računa da se naj neophodnija MTS-a i oprema trebaju nabaviti u što kraćem mogućem roku i obezbjediti sredstva za edukaciju i obuku pripadnika struktura civilne zaštite i građana za preduzimanje mjera zaštite i spašavanja.

Planiranje i angažovanje nevladinih organizacija i udruženja građana čija je djelatnost u funkciji zaštite i spašavanja, na pružanju pomoći u zaštiti i spašavanju

U narednom periodu provoditi aktivnosti na saradnji sa nevladinim sektorom u cilju organizacije zaštite i spašavanja. Prije svega sa udruženjima građana koji svojim programom i djelovanjem doprinose u očuvanju prirode i zdravlja ljudi i životinja.

Planiranje angažovanja sredstava i opreme privrednih društava i drugih pravnih lica i građana na pružanju pomoći u zaštiti i spašavanju

Odgovarajuća MTS-a i oprema privrednih društava i drugih pravnih subjekata, kao i građana, koji raspolažu sa odgovarajućim sredstvima i opremom za potrebe zaštite i spašavanja, po potrebi se, angažuju, zavisno od intenziteta, prirodne i druge nesreće, a naročito za vrijeme proglašenja stanja prirodne i druge nesreće na području općine. Međutim, prisutan je problem obezbjeđenja financijske naknade, u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara, za korištena MTS-a i opreme.

Način vršenja procjene štete pričinjene usljed prirodne i druge nesreće

Procjenu pričinjenih šteta usljed prirodnih i drugih nesreća vrši Općinska komisija za procjenu šteta a rad komisije je regulisan podzakonskim aktima kojim je definisana metodologija za procjenu pričinjenih šteta.

Organizacija i način prikupljanja podataka o pojavama prirodnih i drugih nesreća i način informisanja i obavještanja javnosti

Operativni centar CZ Bužim poslove iz svoje nadležnosti vrši prikupljanje informacija i podatke o svim vrstama prirodnih i drugih nesreća putem organa, službi i pravnih lica koji su se dužni povezati sa operativnim centrom (Policajska stanica Bužim, Dom zdravlja Bužim, Profesionalna vatrogasna jedinica Bužim, Elektrodistribucija, BH Pošta, JKP Komb Bužim, Mjesne zajednice, preduzeća itd.) i drugih davalaca informacija. Informacije se prikupljaju prema listi pitanja o međusobnom informisanju. Informacije prikuplja i putem stalnog praćenja redovnih informativnih programa putem radija i TV.

Obrađene informacije dostavlja nadležnim organima prema prioritetima, odnosno onom organu na koji se odnosi ta informacija.

Javnost se obavještava preko svih dostupnih sredstava javnog informisanja, te putem općinskog i kantonalnog operativnog centra.

Primljenu informaciju u Operativnom centru civilne zaštite, dežurni operativac primljenu informaciju obrađuje na način da prvo provjerava njenu vjerodostojnost i aktualnost u kontaktu sa davaocem informacije, a nakon toga preduzima slijedeće radnje:

- Informacije koje se odnose na redovne i vanredne izvještaje odmah po prijemu, bez obrade, prosljeđuje organu ili pojedincu za koga je izvještaj označen (adresiran);
- Ostale informacije koje se ne odnose na redovne i vanredne izvještaje, prije dostavljanja nadležnom organu, mora obraditi.

Obrada informacije je postupak u kome dežurni operativac treba tačno i precizno utvrditi organe uprave, druge institucije i subjekte kojim treba dostaviti informaciju. Utvrđivanje se vrši na osnovu zaprimljenih podataka o prirodnoj i drugoj nesreći na koju se informacija odnosi, vrši uvid u propis kojim je utvrđen djelokrug organa uprave i drugih organa i tako utvrđuje koji su organi nadležni za prijem informacije i postupanje.

Operativni centar CZ općine Bužim informacije dostavlja onim općinskim službama za upravu na čiju se oblast odnosi informacija, Kantonalnom operativnom centru civilne zaštite Bihać i rukovodiocu Općinske službe civilne zaštite, a po nalogu rukovodioca ili drugog ovlaštenog državnog službenika iz Službe CZ, informacija se može dostaviti i Općinskom načelniku, predsjedavajućem Općinskog vijeća i Operativnim centrima civilne zaštite susjednih općina. U izuzetnim slučajevima Operativni centar CZ općine može informaciju proslijediti direktno Federalnom operativnom centru CZ.

Dnevni izvještaji o stanju na području općine Bužim u pismenoj formi dostavljaju se Kantonalnom operativnom centru CZ i Općinskom načelniku do 08,00 sati ujutro svakim radnim danom.

Ako je došlo do proglašenja prirodne i druge nesreće, izvještaji se dostavljaju prema slijedećim rokovima:

- Odmah nakon proglašenja prirodne i druge nesreće (prvi izvještaj), a najkasnije u roku od prva četiri sata od proglašenja nastanka nesreće;
- Prvi dan nakon proglašenja prirodne i druge nesreće – svakih 6 sati ili po potrebi češće;
- Narednih šest dana, svakog dana po jednom ili po potrebi češće;
- Poslije sedam dana, svakih sedam dana po jedan izvještaj i tako sve do momenta kada Općinski štab civilne zaštite koji rukovodi akcijom zaštite i spašavanja prestane sa svojim radom.

Mišljenje Općinskog štaba CZ općine Bužim, Odluka Općinskog načelnika općine Bužim o donošenju Procjene ugroženosti općine Bužim od prirodnih i drugih nesreća te tekst Procjene

PROCJENA UGROŽENOSTI OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA OPĆINE BUŽIM

ugroženosti općine Bužim objavit će se u Službenom glasniku općine Bužim čime ista stupa na snagu.

Danom stupanja na snagu ove Procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća općine Bužim prestaje da važi Procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća općine Bužim, broj: 02-44-1637/12 („Službeni glasnik općine Bužim“ broj: 8/12)

Obrađivač: Služba za civilnu zaštitu i vatrogastvo

Broj: 02-40-1146/22

Datum: 16.05.2022. godine.

